

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

***DİRİLİŞ ERTUĞRUL* DİZİSİNİN ARAPÇA ALTYAZI
ÇEVİRİLERİNDE DEYİMSSEL AKTARIM**

ARİFE ERAY

**MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANABİLİM DALI
ÇEVİRİ VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR BİLİM DALI**

EYLÜL 2018

***DİRİLİŞ ERTUĞRUL* DİZİSİNİN ARAPÇA ALTYAZI ÇEVİRİLERİNDE
DEYİMSEL AKTARIM**

Arife ERAY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANABİLİM DALI
ÇEVİRİ VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL 2018

Yüksek Lisans Tezi Kabul ve Onay Sayfası (3 Kişilik Jüri)

Arife ERAY tarafından hazırlanan "DİRİLİŞ ERTUĞRUL DİZİSİNİN ARAPÇA ALTYAZI ÇEVİRİLERİNDE DEYİMSEL AKTARIM" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi MÜTERCİM TERCÜMANLIK Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Murat ÖZCAN
Mütercim Tercümanlık, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Doc. Dr.

Başkan: Muammer SARIKAYA
Mütercim Tercümanlık, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Doc. Dr.

Üye: Erdinç DOĞRU
Yabancı Diller Eğitimi, Gazi Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 06/09/2018

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Salih A. Ç. A. C.

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Arife ERAY

06.09.2018

DİRİLİŞ ERTUĞTUL DİZİSİNİN ARAPÇA ALTYAZI ÇEVİRİLERİNDE DEYİMSSEL AKTARIM

(Yüksek Lisans Tezi)

Arife ERAY

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Eylül 2018

ÖZET

Son yıllarda edebî eserlerin yanı sıra film-dizi çevirilerinde artış görülmektedir. Görsel-işitsel çeviri olarak adlandırılan bu alan görsel-işitsel medyanın yaygınlaşması ve teknolojinin gelişmesiyle günümüzde çeviribilimciler tarafından özel ilgi görmektedir. Görsel-işitsel medya toplumların birbirini tanımada hızlı ve etkili bir rol oynamaktadır. Bugün herhangi bir ülkede yayınlanan film veya diziler hızlı bir şekilde diğer ülkelere ulaşmaktadır. Türkiye’de yayınlanmaya başlayan *Diriliş Ertuğrul* dizisi başta Arap ülkeleri olmak üzere tüm dünyada ilgiyle takip edilmektedir. Dizinin Arapça olarak hem altyazı hem de dublaj çevirileri mevcuttur. Bu çalışmada dizinin Arapça altyazı çevirileri incelenmiştir. Kültüre özgü yapılar diğer çeviri türlerinde olduğu gibi görsel-işitsel çeviri sürecinde çevirmenin karşısına çıkan önemli unsurlardan biridir. Bu çalışmada kültürün önemli parçalarından biri olan deyimlerin kaynak dilden hedef dile aktarımı incelenmiştir. Tarihi bir dizi olan *Diriliş Ertuğrul*’un canlandırıldığı dönemde deyimsele ifadelerle oldukça fazla yer verilmektedir. Kısa sözlerle çok şey anlatma özelliğine sahip olan deyimler dizi içerisinde yoğun olarak kullanılmaktadır. Dizinin birinci sezonunun belirli bölümlerinden tespit edilen deyimlerin Mona Baker’in deyim çevirisi stratejileri bağlamında Arapçaya nasıl aktarıldığı incelenmiştir. İnceleme sonucunda Mona Baker’in deyim çevirisi stratejileri açısından “Benzer anlam, farklı biçimle çeviri” stratejisinin diğer stratejilere göre daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra incelenen bazı deyimler neticesinde çevirmenlerin Türkçeye hâkimiyetlerinin yetersiz olduğu ve bundan dolayı hatalı çevirilerin yapıldığı gözlemlenmiştir. Sonuç ve öneriler kısmında dizide geçen bazı deyimlere alternatif çeviriler sunulmuş olup yapılan çeviriler kaynak dildeki deyimlerin hedef dildeki karşılıkları olarak öneri mahiyetinde verilmiştir.

Bilim Kodu : 30501

Anahtar Kelimeler : Görsel-işitsel çeviri, altyazı çevirisi, deyim çeviri stratejileri, *Diriliş Ertuğrul*

Sayfa Adedi : 107

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Murat ÖZCAN

IDIOMATIC TRANSFER IN ARABIC SUBTITLE TRANSLATIONS OF THE SERIES

DIRİLİŞ ERTUĞRUL

(M.S. Thesis)

Arife ERAY

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCE

September 2018

ABSTRACT

There has recently been an increase in translations of movies and TV series as well as in literary works. This field, called audiovisual translation, is today of particular interest to translators due to the increase in audiovisual media and developments in technology. Audiovisual media plays a fast and effective role in cross-cultural encounters. Today, movies or serials broadcasted in any country quickly reach other countries. The Turkish TV series *Diriliş Ertuğrul* are watched with great interest all over the world, especially in Arab countries. There are both subtitle and dubbing translations in Arabic. This study analyzed the Arabic subtitle translations. Cultural-specific concepts are among the important elements in audiovisual translation as in other types of translation. This study investigated the transfer of idioms into the target language, which are important elements of the source culture. The historical series *Diriliş Ertuğrul* involves a great number of idiomatic expressions. Idioms capable of saying a lot with few words are often used in the series. The study examined the Arabic translations of idioms in randomly selected episodes of season 1, using Mona Baker's translation strategies for idioms and proverbs. The analysis results showed that "using an idiom of similar meaning but dissimilar form" was the most frequently used strategy among Mona Baker's translation strategies. Additionally, the translational analysis of some idioms demonstrated that the translators had an insufficient command of Turkish, thereby leading to incorrect translations. The conclusion and suggestions part of this study involves a number of alternative translations for some idioms used in the series; these translations were offered to be counterparts of source-text idioms in the target language and culture.

Science Code : 30501

Key Words :Audio-visual translation, subtitle translation, idiom translation strategies, *Diriliş Ertuğrul*

Page Number : 107

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Murat ÖZCAN

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, kıymetli tecrübelerinden faydalandığım danışmanım Doç. Dr. Murat ÖZCAN'a, ayrıca tez çalışmamda yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Aslı Özlem TARAKÇIOĞLU'na, tezimin her aşamasında fikir alış-verişinde bulunduğum, çevirilerde bana destek olan kıymetli çalışma arkadaşlarım Nazan İŞİ ve Ezgi Su DAĞABAK olmak üzere bütün asistan arkadaşlarıma, tezimin son okumalarında katkı ve desteklerini esirgemeyen Gülfem KURT'a, Arapça çevirilerde yardımcı olan Zaineb ALSAATİ'ye, manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan çok değerli aileme ve Melek YAZICI UÇAR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Arife ERAY

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	x
RESİMLERİN LİSTESİ	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. ÇEVİRİ, KÜLTÜR VE DEYİMSEL İFADELER	7
2.1. Çeviri, Kültür ve Deyimsel İfadeler	7
2.2. Deyimlere Genel Bir Bakış	13
2.2.1. Deyimlerin Biçim Özellikleri	14
2.2.2. Deyimlerin Kavram Özellikleri	15
2.2.3. Deyimlerin Yapısı.....	16
2.2.4. Deyimlerin Biçimlerinin Değişebildiği Durumlar	17
3. GÖRSEL-İŞİTSEL ÇEVİRİ.....	19
3.1. Görsel-İşitsel Çeviri	19
3.2. Görsel-İşitsel Çeviri Türleri	20
3.2.1. Dublaj Çevirisi.....	20
3.2.2. Altyazı Çevirisi.....	24
3.2.3. Altyazı Çevirisi Türleri.....	25
3.2.4. Sesli Betimleme	27
3.3. İyi Altyazı Çevirisi Uygulamaları	27
3.4. Tarihî Filmlerin ve Dizilerin Altyazı Çevirisi.....	28
4. KURAMSAL ÇERÇEVE	31
4.1. Kuramsal Çerçeve	31
4.2. Deyimlerin Çevirilerinde Karşılaşılan Zorluklar	33
4.3. Deyimlerin Çevirisinde Kullanılabilecek Stratejiler	37
4.3.1. Benzer Anlam ve Benzer Biçimle Çeviri	38
4.3.2. Benzer Anlam, Farklı Biçimle Çeviri.....	39
4.3.3. Kaynak Dil Deyimini Ödünç Alarak Çeviri	40

4.3.4. Açıklama Yoluyla Çeviri.....	40
4.3.5. Deyimdeki Kelime Oyununu Ortadan Kaldırarak Çeviri.....	42
4.3.6. Çıkarma Yoluyla Çeviri.....	43
4.3.7. Not Kullanarak Çeviri	44
5. DİRİLİŞ ERTUĞRUL	45
5.1. Dizi Hakkında	45
5.2. <i>Diriliş Ertuğrul</i> Birinci Sezon Olay Örgüsü.....	46
5.3. Dünya Çapında <i>Diriliş Ertuğrul</i>	47
6. İNCELEME	53
6.1. Benzer Anlam ve Benzer Biçimle Çeviri	53
6.2. Benzer Anlam, Farklı Biçimle Çeviri	61
6.3. Açıklama Yoluyla Çeviri	82
6.4. Hatalı Çeviri	90
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	93
KAYNAKÇA.....	101
ÖZGEÇMİŞ	107

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.1. Deyim oldukları kolaylıkla fark edilebilecek bazı Arapça ifadeler.....	32
Çizelge 4.2. Benzer anlam ve benzer biçimde olan bazı deyimler	38
Çizelge 4.3. Benzer anlamlı ancak farklı biçimli bazı deyimler	39
Çizelge 4. 4. Kaynak dilden ödünç alınan deyim	40
Çizelge 4.5. Açıklama yoluyla yapılan çeviri.....	41
Çizelge 4.6. Öykülere dayanan Arapça deyimler	42
Çizelge 7.1. Deyim stratejilerinin kullanım sıklığı.....	94

ŞEKİLLERİN LİSTESİ**Şekil****Sayfa**

Şekil 7.1. Yüzdelik oran tablosu94

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 5.1. Doha sokakları	48
Resim 5.2. Ümmetin Dirilişi	49
Resim 5.3. Kuveyt sokakları	49
Resim 5.4. Kuveyt'teki "Ertuğrul" adındaki restoran.....	50
Resim 5.5. Venezuela Devlet Başkanı Nicolas Maduro	50

1. GİRİŞ

Sözlü veya yazılı ifadelerin başka bir dile aktarılması olarak tanımlanan çevirinin tarihi oldukça eskidir. Çeviri temelde yazılı ve sözlü olarak iki şekilde yapılmaktadır. Hem yazılı hem de sözlü çeviri kültürlerarası iletişimde önemli rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra uluslararası ilişkiler, ticaret, bilim, teknik gibi yaşamın her alanında çeviriden faydalanılmaktadır (Özcan, 2017). Yazılı çeviri denildiğinde ilk akla gelen edebiyat çevirileridir. Edebiyat çevirisi terimi, bir şemsiye terim olarak kabul edilebilir. Edebiyat çevirisi, düzyazı/kurmaca çevirisi (buna genellikle roman ve öykü türleri dâhil edilir) ile şiir ve tiyatro çevirilerini kapsamaktadır (Tahir Gürçağlar, 2016: 32-33). Edebiyat çevirilerinin dışında genellikle teknolojik ve bilimsel metinler için kullanılan teknik çeviriler, özel alan çevirileri, sosyal bilimler ve insan bilimleri çevirileri, ticari metin çevirileri ve görsel-işitsel metinlerin çevirileri yazılı çeviri alanına girmektedir.

Sözlü çeviri ise yöntem ve çevirinin yapıldığı ortam ya da bağlam olarak iki ayrı grupta sınıflandırılmaktadır. Sözlü çeviri yöntemleri arasında diyalog çevirisi, ardıl çeviri ve eş zamanlı çeviri yer almaktadır. Sözlü çevirinin gerçekleştiği ortamlar ise konferans çevirmenliği, toplum çevirmenliği, mahkeme çevirmenliği ve medya çevirmenliği olarak ifade edilmektedir. (Tahir Gürçağlar, 2016: 69-74).

Günümüzde yoğun bir şekilde yapılan ve kültürlerarası aktarımında önemli bir rol oynayan film-dizi çevirisi edebiyat ve teknik metin çevirilerine nazaran daha zorlu bir süreçtir. Çevirmen bu süreçte bazı kısıtlamalarla karşı karşıya kalır. Yazılı çeviride çevirmenin süre sıkıntısı yoktur. Bunun yanı sıra çevirmen uygun gördüğü yerlerde açıklamalar yapma özgürlüğüne sahiptir. Film-dizi çevirisinde ise çevirmen sahneler ve oyuncuların ağız hareketlerine uyumlu olacak şekilde çeviri yapmak durumundadır. Bu ve buna benzer durumlar film-dizi çevirmenliğini diğer çeviri türlerine göre daha zorlaştırmaktadır. Çeviribilim bu alanda ortaya koyduğu yöntem ve teknikler sayesinde çeşitli araştırma ve incelemeler yapılmasına imkân sağlamaktadır.

Çevirinin bir bilim dalı olmasıyla, araştırmacılar çeviribilim alanında çeşitli yaklaşımlar ve kuramlar ortaya koymuştur. Çevirinin kaynak/hedef odaklı yapılması hususunda bazı tartışmalar yapılmıştır. Cicero ve Horace ilk kuramcılar olarak kabul edilmektedir. “Sözcüğü sözcüğüne” ve “anlama göre” çeviri terimlerini dile getirmişlerdir. Horace, metinleri sözcüğü sözcüğüne çevirerek kaynak odaklı bir çeviri yaklaşımını

benimserken; Cicero çevirilerin okur tarafından anlaşılmasını göz önünde bulundurarak hedef odaklı bir çeviri yaklaşımı kullanmıştır (Yalçın, 2015: 51). Bu bağlamda zaman içerisinde farklı yaklaşımlar ve kuramlar geliştirilmiştir. Çeviribilim kuramları, çeviri sürecinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Çevirinin bir beceri olduğunu ve bu becerinin altında bilginin de yer aldığını belirten Öner, çeviri eyleminin açıklanabilir hale gelmesi için kuramsal bilgi ile uygulamanın birlikte olması gerektiğini ifade etmiştir (akt. Yalçın, 2015: 53).

Tezin birinci bölümü Giriş kısmına ayrılmıştır. İkinci bölümde çeviri ve kültür ile ilgili bilgiler sunulmaktadır. Kültüre özgü yapılar olan deyimlerin çevirisi ile ilgili görüşler ifade edilmektedir. Ayrıca genel olarak deyimlerin tanımı, yapısı ve biçimleri ele alınmaktadır.

Üçüncü bölümde görsel-işitsel çeviri ile ilgili bilgiler sunulmaktadır. Görsel-işitsel çeviri çeşitleri ele alınmaktadır.

Dördüncü bölüm tezin kuramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Mona Baker'in deyimlerin çevirisinde kullanılabilecek deyim çevirisi stratejileri ele alınmaktadır.

Beşinci bölümde tezin inceleme konusu olan *Diriliş Ertuğrul* dizisi hakkında bilgiler verilmektedir.

Altıncı bölümde Mona Baker'in deyim çevirisi stratejileri bağlamında *Diriliş Ertuğrul* dizisinin birinci sezonunda geçen deyimlerin Arapçaya aktarımı incelenmektedir. Baker, deyimlerin çevirisinde kullanılabilecek altı stratejiden bahsetmektedir. Dizi içerisinde bu stratejilerin üç tanesi kullanılmaktadır. Bunlar: “Benzer anlam ve benzer biçimle çeviri”, “Benzer anlam, farklı biçimle çeviri”, “Açıklama yoluyla çeviri” şeklindedir. Baker'in stratejileri bağlamında deyimlerin çoğu Türkçeden Arapçaya “benzer anlam, farklı biçimle” çeviri stratejisi kullanılarak aktarılmıştır. Bu stratejide kaynak dilde var olan bir deyim anlamı hedef dile benzer anlam ile ancak farklı biçimle aktarılmaktadır. Örneğin; Türkçedeki “Canla başla çalışmak” deyimini Arapçaya benzer anlam ancak farklı biçimle “نبدل أقصى جهدنا” şeklinde çevrilmiştir.

Sonuç bölümünde ise inceleme neticesinde elde edilen bulgular değerlendirilip söz konusu deyimlerin Arapçaya farklı biçimde çeviri önerileri verilmektedir.

Tez Konusu

Bu tez çalışmasında *Diriliş Ertuğrul* dizisinin birinci sezon Arapça altyazı çevirilerinde deyimlerin aktarımı Mona Baker'in deyim çevirisi stratejileri ışığında incelenmiştir.

Tezin Amacı

Günümüzde film-dizi sektöründe altyazı çevirileri hızla çoğalmakta ve gelişmektedir. Bu tez çalışmasının amacı, kültürün önemli bir parçası olan deyimlerin *Diriliş Ertuğrul* dizisinin Arapça altyazı çevirilerindeki aktarım sürecinin incelenmesi ve bilimsel bir bakış açısıyla kaynak metinde oluşturulan deyimsel etkinin hedef kitleye nasıl aktarıldığını gözlemlemektir. Ayrıca altyazı çevirilerinin yapıldığı süreçte Mona Baker'in deyim çevirisi stratejilerinden hangisinin daha çok kullanıldığı ve kaynak kültürün hedef kültüre aktarımının gerçekleşip gerçekleşmediği sorularına yanıt bulmaktır.

Tezin Önemi

Çeviri tarih boyunca toplumlar arası bir iletişim aracı olarak işlev görmüştür. Çeviri yazılı ve sözlü olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Edebi eserlerin çevirisinin yanı sıra günümüzde film-dizi çevirileri de önemli bir yer teşkil etmektedir. Toplumların birbirini tanımada, farklı kültürlerle tanışmada ve birbirleriyle iletişime geçmesinde film-dizi çevirilerinin büyük etkisi bulunmaktadır. Bir toplumun tarihinin, kendine özgü örf ve âdetlerinin, yaşam ve inanç biçimlerinin bir başka topluma tanıtılmasında film-dizi çevirileri dünya çapında hızlı ve etkili bir rol oynamaktadır. Film-dizi çevirileri genellikle dublaj ve altyazı şeklinde yapılmaktadır. Bu çalışmada *Diriliş Ertuğrul* dizisinin birinci sezon Arapça altyazı çevirisi incelenmiştir.

Film-dizi çevirileri hemen her ülkede yapılmaktadır. Uluslararası kültürel etkileşim için bu çevirilerin kalitesi önemlidir. Film-dizi çevirileri yaygınlaştıkça, çeviribilimin bu alana ilgisi artmıştır, ayrıca çeviri sürecinde uygulanacak yöntemler ve teknikler geliştirilmiştir. Çevirmenin çeviri sürecindeki tutumu üzerine çalışmalar yapılmıştır. Bir filmin veya bir dizinin başarısı izleyici kitlesinin yaygınlığıyla ölçülmektedir. Bu başarıda çevirinin büyük etkisi bulunmaktadır.

Türk dizileri dünya çapında özellikle Arap toplumlarında yoğun bir ilgiyle takip edilmektedir. 2014 yılında yayınlanmaya başlayan *Diriliş Ertuğrul* dizisi, Arap dünyasında

büyük bir başarı yakalamıştır. Hatta Araplardan oluşan bir müzik grubunun dizinin müziğine güfte yazmış olması, söz konusu dizinin oluşturduğu etkinin bir göstergesi sayılabilir. Dizinin altyazı çevirileri Al-Noor ETV tarafından yapılmaktadır. Birçok Türk dizisinin altyazı çevirileri yapıp çeşitli Arap kanallarında yayınlanmaktadır. Ama yapılan çevirilerin hemen hemen hepsi Arap toplumlarının günlük hayatlarında kullandıkları ve bölgeden bölgeye değişen lehçeler ile yapılmaktadır. *Diriliş Ertuğrul*'un altyazı çevirisi ise basında, medyada, resmî kurumlarda, edebiyatta kullanılan bütün Arap halkları tarafından anlaşılabilir fasih Arapça ile yapılmaktadır. Bu durum, tez çalışmasında *Diriliş Ertuğrul* dizisinin seçilmesindeki önemli etkenlerden biridir. Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlatan bu dizide deyimlerin Arapçaya nasıl aktarıldığı incelenmiştir. Söz konusu dönemde güçlü bir ifade aracı olan deyimlerin çeviri sürecinde Mona Baker'in çeviri stratejileri ışığında çevirmenin nasıl bir yol izlediği gözlemlenmiştir. Bu tür bir çalışma çeviribilim alanında önem arz etmektedir.

Varsayımlar

Çeviri sürecinde çevirmenin iki dilli olması yeterli bir özellik değildir. Kaynak dilin ve hedef dilin kültürel yapısına da hâkim olması gereklidir. İşlevsel bir çeviri için hiç şüphesiz iki farklı kültürü tanımak, iki farklı dili işlevsel kullanabilmek ve gerektiğinde bütün araştırma yöntemlerinden yararlanabilmek gerekir. Bunun yanı sıra konuşmacı ve dinleyici arasındaki iletişim sırasında bilişsel aşamalar da önem arz etmektedir. Çeviri değerlendirilirken kaynak metin ve yazarın ne derece yansıtıldığı değil, çevirinin okunacağı kültürde metne nasıl yaklaşılacağı, metnin o kültürde yerleştireceği bağlam ve olası işlev ön planda yer alır (Tahir Gürçağlar, 2016:127). Bu durumda çeviri esnasında gerekli eklemeler, çıkarmalar ve açıklamalar yapılmaktadır. Bunlar doğrultusunda tarihi bir dizi olan *Diriliş Ertuğrul*'da geçen deyimlerin Arapçaya nasıl aktarıldığı, çevirmenin çeviri sürecinde nasıl bir yol izlediği değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçların söz konusu dizinin dört sezonunu da yansıttığı varsayılmıştır.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Diriliş Ertuğrul dizisi 2018 yılında dördüncü sezonunu tamamlamış ancak tez çalışmasında dizinin sadece birinci sezonu değerlendirilmiştir. Arapça altyazı çevirisinde dizinin ismi “قیامة أرتغرول” olarak tercüme edilmiştir. Bu çalışmada söz konusu dizide geçen deyimlerin Mona Baker'in deyim çevirisi stratejileri açısından Arapçaya nasıl aktarıldığı

incelenmiştir. Al-Noor ETV tarafından yapılan Arapça altyazı çevirilerinin eleştirisi bu çalışmanın kapsamında değildir.

Veri Toplama Tekniđi

Tez çalışmasında *Diriliş Ertuğrul* dizisinin Arapça altyazıları www.dailymotion.com sitesi üzerinden temin edilmiştir. Tezin yazım aşamasında kullanılacak veriler tarama modeliyle Milli Kütüphane ve üniversite kütüphanelerinden literatür taraması yapılarak elde edilmiştir. Bunun yanı sıra internetteki bilimsel olduğu ispatlanmış makalelerden de yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Diriliş Ertuğrul dizisinin birinci sezonundan bir, beş, on, on beş, yirmi ve yirmi beşinci bölümleri izlenip bölümlerde geçen deyimlerin Türkçe ve Arapça biçimleri tespit edilmiş, bu deyimlerin Arapçaya aktarımında kullanılan yöntemler kuramsal çerçeve kapsamında değerlendirilmiştir. Mona Baker'in deyim çevirisi stratejileri ışığında, deyimlerin nasıl çevrildiği ve bu çevirilerin ne derece eşdeğerlik sağladığı incelenmiş ve sonuç kısmında incelemeler sonucunda elde edilen tespitler sunulmuştur.

2. ÇEVİRİ, KÜLTÜR VE DEYİMSEL İFADELER

2.1. Çeviri, Kültür ve Deyimsel İfadeler

Çeviri oldukça eski bir tarihe sahiptir. Öyle ki insanoğlu sosyo-kültürel bir varlık olarak içinde yaşadığı dünyayı daha iyi anlayabilmek için kendi kültür, düşünce ve yaşayış biçimlerinden farklı olanlarla iletişime geçme ihtiyacı duymuştur (Yücel, 2016: 11). Bu ihtiyaç dolayısıyla, çeviri bir zorunluluk haline gelmiş, dil ve kültürün adeta taşıyıcısı olmuştur. Türk Dil Kurumu tarafından “bir dilden başka bir dile aktarma, çevirme, tercüme” şeklinde tanımlanan çeviri; bilgi, haber, kültür, edebiyat ve bilim gibi birçok konunun insanlar tarafından paylaşılmasına olanak sağlayan temel bir araç olarak görülmektedir. Çevirinin tarihsel sürecine bakıldığında yazının bulunması, farklı dillerin var olması ve dinsel metinlerin başka dillere aktarılma isteği çeviri tarihinin oluşmasında önemli etkenlerdir. İlk yazılı çeviri örneklerine Sümerlere ait tabletlerde rastlanılmıştır. Sözlü çevirinin tarihi ise daha eskilere dayanmaktadır (Yalçın, 2015: 19).

Diller ve kültürlerarası bir aktarım aracı olarak ifade edilen çeviri işlemi günümüzde önem kazanmaya başlamıştır. Çevirinin sadece edebiyat, bilgi üretimi ve yayıncılıkla ilgili bir faaliyet olmadığı aynı zamanda bir ulus inşa etme aracı, toplumsal değişim süreçlerinin tetikleyicisi ve bir toplumsal dışavurum şekli olduğu ortaya çıkmıştır (Tahir Gürçağlar, 2015: 10). Birçok yazar çeviriyi farklı şekillerde tanımlamaktadır. Vardar (1982: 18) “bütün çağlarda karşımıza çıkan bir etkinlik, çeşitli uygarlıklar arasında köprü kuran, değişik toplumlardan bireyleri birbirine yaklaştıran, her türden ekinel değeri, içinde oluşturduğu tarihsel-toplumsal çevrenin dışına taşıyan, o çevreden olmayan kişilerin yararlanmasına sunan, uygarlıklar, ekinler arası bir iletişim, bildirişim aracı” olarak tanımlamıştır. Güven (1998:137) ise çeviriyi “her şeyden önce kaynak dil metninde yazarın vermek istediği iletiyi kaynak metnin biçimsel ve yazınsal özelliklerini koruyarak yazarın hedeflediği kitleye aynı amaçlar doğrultusunda ulaştıran bir hedef dil metni” şeklinde tanımlamaktadır.

Çeviri tanımları bakış açılarına göre değişmektedir. Ladmiral (1979: 11, akt. Yalçın, 2015: 10) için çeviri “farklı diller konuşan topluluklar arasındaki ilişkilerle, dünyanın her yerinde ve her dönemde gerekli olan, evrensel, insanî bir eylemdir”. M. Lederer de (1994: 11, akt. Yalçın, 2015: 11) çeviriyi şu şekilde tanımlamaktadır: “Kaynak metni anlama, dilbilimsel yapıyı çözme ve oradaki düşünceleri ve hissedilen duyguları başka bir dilde ifade etmektir”. Çeviri kuramcılarında Hans J. Vermeer (1996), çeviriyi “bir metindeki sözcük

ve cümleleri başka bir dildeki eşdeğer sözcük ve cümlelere çevirme sürecinin sonucu” olarak tanımlamaktadır.

Çeviri, “dar anlamıyla bir yazın yapıtını şekil, anlam, ileti ve biçem düzeylerinde kaynak dilden amaç dile aktarma, geniş anlamıyla ise, bir kültür ürününü başka bir kültürün alımlamasına sunma, hatta bu ürünün amaç kültür dizgesi içinde bir yer edinmesine, o dizgedeki diğer eserlerle hesaplaşmasına zemin sağlamalıdır” (Kuran, 1993:1). Geçmişte bazı çevirmen ve düşünürler çevirinin kültür ve edebiyatı değişikliğe uğratan bir etkisi olabileceğini vurgulamalarına rağmen çoğu kuramcı 1970’lere kadar çeviri işlemini metin ve dil odaklı bir süreç şeklinde görmüş, çevirinin nasıl yapılması ile ilgili bir dizi kural oluşturma eğiliminin dışına çıkamamış ve çeviri yöntemlerini ‘serbest’ ve ‘sadık’ gibi kutuplar çerçevesinde değerlendirmenin ötesine geçememişlerdir (Tahir Gürçağlar, 2015: 14).

Karmaşık ve çok boyutlu bir olgu olan çeviriyi, akademik bir disiplin ve nesnel bir bilim alanı şeklinde yapılandırma çalışmalarına girilmiştir. Çeviri yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra bir bilim dalı olarak ortaya çıkmıştır.

18 ve 19. yüzyıllarda Johann Gottfried von Herder, Novalis, Johann Wolfgang von Goethe ve Friedrich Schleiermacher gibi Alman düşünür ve yazarlar “romantik çeviri kuramı”nı geliştirmiştir. Çeviri ile ilgili görüşlerinde, ortaya koydukları ilke ve kurallarda çevirinin kültür ile ilişkisine dikkat çekmişler, çevirinin Alman ulusu, kültürü ve edebiyatının oluşumundaki rolünü vurgulamışlardır (Kuran, 1995: 38). Diğer taraftan bu düşünürler, çeviriyi kültür ve tarihi anlamaya ve açıklamaya yardımcı bir araştırma alanı olarak değil, kültür ve edebiyatı etkilemek, ona şekil vermek için kullanılacak bir araç olarak ele almıştır. M.Ö. 2. yüzyılda çeviri ile ilgili görüşlerini ifade eden Cicero’dan bu yana çeviriyi ele alan yazar, düşünür ve çevirmenler çevirinin nasıl yapıldığı ile ilgilenmekten ziyade nasıl yapılması gerektiğine odaklanarak kuralcı bir bakış açısı sergilemişlerdir. 1960’lı yıllardan itibaren bu bakış açısında çatlaklar meydana gelmeye başlamıştır. Çeviri üzerine çalışmalar yapan araştırmacılar, çevirinin nasıl yapılması gerektiği konusu üzerinde dururken, çeviri esnasında verilen kararları daha sistemli bir çerçevede ele alma ihtiyacı duymaya başlamışlardır (Tahir Gürçağlar, 2015: 15).

Jiří Levý 1963’te Çekçe kaleme aldığı 1969’da Almancaya çevrilen kitabında; çevirilerin bir bağlam içerisinde ele alınması gerektiğini vurgulayarak, çevirinin hem bir türev metin hem de kendi içinde bağımsız bir metin olarak çeşitli normlar tarafından

oluşturulduğunu ve bu sebeple melez bir ürün olduğunu ifade etmiştir (Hermans, 1999: 21). Çevirinin bir iletişim biçimi olduğu ilk kez Levý'nin çalışmalarıyla ortaya konulmuştur. Ayrıca bu yaklaşımda çevirmen karar alan bir özne konumunda değerlendirilmiştir (Hermans, 1999: 24). Levý'nin ardından Anton Popoviç benzer yaklaşımlarla çalışmalarını sürdürmüştür. Çeviri ve özgün metin arasındaki farklılıkları nesnel bir şekilde sınıflandırabilmek için bir yönteme ihtiyaç olduğunu düşünmüş ve “deyiş kaydırması” kavramını ortaya koymuştur. Kendi ifadesiyle: “Bağımsızlık özgün metin yararına kullanıldığı sürece çevirmen organik olarak farklı ve bağımsız olma hakkına sahiptir... Kaydırmalar, çevirmen bir yapıtı ‘değiştirmek’ istediği için değil, mümkün olduğunca sadık bir şekilde yeniden üretmeye ve bütünlüğü içinde kavramaya çalıştığı için gerçekleşir” (Popoviç, 1970: 80, akt. Tahir Gürçağlar, 2015: 16).

Çeviriyi bağımsız bir bilim dalı olarak gören James Holmes, çeviribilimin kurucularından biri olarak kabul edilmektedir. Holmes, 1972 yılında “The Name and Nature of Translation Studies” başlıklı bildirisinde, çeviribilimin bağımsız bir disiplin haline gelmesi çağrısında bulunmuştur. Bu disipline isim olarak “Translation Studies” terimini önermiştir. Holmes, çeviriye betimleme ve açıklama görevini vererek, çeviribilimin ampirik bir disiplin olduğu gerçeğini belirtmiştir. Onun ortaya koyduğu bu deneysellik fikri, çeviri araştırmalarının bilimsel bir alana taşınmasına öncülük etmiştir. İsraili kültür araştırmacısı Itamar Even-Zohar ve onun ortaya koyduğu Çoğuldizge Kuramının çeviri araştırmalarına uyarlanması yönünde bir yöntem oluşturan Gideon Toury, çeviribilim üzerine dönüştürücü bir etki meydana getirmiştir (Tahir Gürçağlar, 2015: 17).

Çoğuldizge kavramına göre yalnızca edebiyat ya da çeviri değil, tüm kültürel ve toplumsal olguları, kendi devinimleriyle işleyen dizgeler içinde incelemek gerekir (Even-Zohar, 1990). Çoğuldizge kuramından önce çeviri ile ilgili modeller metin düzeyini geçmemiş, çeviri metinlerinin toplumsal-kültürel bağlamları içinde ele alınmaları gerektiği üzerinde yeterince durulmamıştır (Tahir Gürçağlar, 2015: 19). Gideon Toury betimleyici çeviri araştırmaları çerçevesinde çeviri metinlerin hedef kültüre ait edebiyat ve kültür sistemleri içerisinde yer aldığı varsayımından yola çıkarak kaynak metin ve kaynak kültürü ikincil konuma yerleştirmiştir. Çeviriyi incelemeye kaynak metinden değil çeviri metinden ve hedef kültürden başlamak gerektiğini vurgulamıştır (Toury, 1995: 29).

Çeviri dilbilimsel bir uygulama olmakla birlikte kültürel bir çalışmadır. Kültür, farklı disiplinlerdeki birçok teorisyen tarafından çeşitli şekilde tanımlanmaktadır. Kültürel antropolojinin kurucusu Edward Tylor (1871: 1) kültürü şu şekilde tanımlamaktadır: “kültür,

insanlar tarafından toplumun bir üyesi olarak kabul edilen bilgi, inanç, sanat, ahlak, yasalar, örf, âdetler ve diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren bir komplekstir”. Riley’e göre (2007: 36) “kültür, bir grubun gelenek göreneklerini, ortak tarihini, inançlarını, değerlerini, düşünce ve davranışlarını ve dilini kapsayan bir bilimdir”. Davies (2003: 68) kısa ve öz bir şekilde kültürü, bir grup tarafından paylaşılan ve öğrenilerek nesilden nesile aktarılan değerler, tutum ve davranışlar bütünü olarak tanımlar. Benzer bir şekilde Axielá (1996:53) her bir dilsel topluluğun bazı durumlarda benzeyen ve bazı durumlarda farklı olan bir dizi alışkanlığa, değer yargısına ve sınıflandırma sistemine sahip olduğunu belirtir. David Katan’a göre “kültür bir yandan bir eylem sonucu ortaya çıkan ürünleri içerir, bir yandan da gelecekteki eylemleri yönlendirme” (Katan, 1999: 16) gücüne sahiptir.

Kültür “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde oluşan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları üretmede, sonraki nesillere sözlü ve yazılı aktarmada kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür” (T.D.K., 2000: 621). Kültürü farklı açılardan ifade etmek mümkündür. Sosyolojik açıdan bakıldığında kültür, insanların birbirinden öğrendiği ve nesilden nesile aktarılan toplumsal bir mirastır. Kültür “nesnelerin dışında ve onların kullanımını yöneten devingen bir yapı olarak ortaya çıkar. Kültür, her çeviri işleminin alımlanmasını yöneten uzlaşmaları belirler. Yani, kültür metnin yorumunu yönlendirir” (Akdağ, 2010: 91).

Güvenç kültürün bir sembol, “bir soyutlama” olduğunu şu şekilde ifade eder:

“Kültür’ün bir bütün ya da bir sistem olduğu hep söylenir. Ancak, sistemin tanımlanması oldukça zordur. Çünkü kültür, bütünüyle maddi, gözlemlenebilir bir şey ya da olgu değildir. O soyut bir kavramdır. ... Kültür kavramının bu soyut niteliği bilim insanlarını rahatsız eder. Zira soyut kavramı besleyen ve destekleyen olaylar, konular, kurum ve değişkenler gözlemlenebilir türdendir. Kültür kavramı sanki bir harita gibidir. Nasıl belli bir coğrafya haritası, bir bölgedeki topografyayı –dağ, tepe, ova, nehir, göl ve ormanları- köy ve kent gibi yerleşmeleri, yolları, bunların yerlerini, birbirinden uzaklıklarını ve yüksekliklerini gösterirse; kültür kavramı da belli bir toplumdaki kültürel öğeleri, kuram ve süreçleri ve bunların karşılıklı ilişkilerini temsil eder. Fakat nasıl harita bölgenin, kendisi değil de onun, küçük ve soyut bir modeli ise; kültür kavramı da toplumsal yapı ve kurumların, kendisi değil, kavramsal ve soyut modelidir” (Güvenç, 2010: 103).

Doğru bir iletişim için kültür vazgeçilemez bir unsurdur. Faklı toplumlar ve kültürler içerisinde yetişen insanlar birbirleriyle iletişim kuracakları zaman birbirlerinin kültürleri hakkında fikir sahibi olmalıdırlar. Bu şekilde iletişim kolaylaşacak, olası yanlış anlamalar ve sıkıntılar önlenecektir. (Gürsu, 2008: 43-44).

Çevirinin kolay bir iş olmadığı aşikârdır. Göktürk (2014: 17), çevirmenin görevinin tek tek sözcükleri ya da cümleleri çevirmekten ziyade metinleri çevirmek olduğunu ifade

etmektedir. Bu bağlamda çevirinin mekanik bir işlem olmadığına anlaşılmasıyla çeviri diğer bilim dalları arasında bir bilim dalı olarak yerini almıştır.

Tahir Gürçağlar'ın (2014: 32) ifade ettiği gibi çeviriler bir boşlukta üretilmemektedir. Onları üreten insanlar ve bu insanların içinde yaşadıkları bir toplum, kültür ve zaman vardır. Bunlar çevirinin kültüre ve döneme ait bir olgu olduğunu göstermektedir. Kaynak metin kendi bağlamı içerisinde yer almaktadır. Aynı zamanda yazarın yaşadığı toplumu, kültürü, dönemin beklentilerini yansıtmaktadır. Kaynak metin alıcısına sezdirilen bu unsurlar aynı şekilde çeviri sürecinde çevirmenin kendi bağlamının bir ürünü olacaktır. Çevirmen hedef kitlenin beklentilerini ve kültürünü dikkate alarak çeviri işlemini gerçekleştirmektedir. Bu sebeple çeviri ve kültürün birbirinden ayrılması mümkün değildir.

Özellikle deyimlerin ve kültüre özgü ifadelerin çevirileri zorlu bir süreçtir. Söz konusu ifadelerin çevirileri için iki dili iyi bilmek, kültürlerine hâkim olmak ve istenilen anlamı aktarmak için uygun stratejileri bilmek gerekir (Dweik&Thalji, 2016). Kaynak kültürün yanı sıra çevirmenin hedef kültüre çok iyi hâkim olması, söz konusu ifadelerin oluşturduğu etkiyi aynı şekilde hedef dilde oluşturabilmesini sağlar (Özcan & Eray, 2017). Dil ve kültür ayrılmaz bir ikilidir. Kültürü anlamak için dili; dili anlamak için kültürü anlamak bir geçit niteliğindedir. Dil ve kültür birbirlerini etkilemektedir. Humboldt, dil ve kültür arasındaki bağlantıyı belirtirken toplumların kültürlerini incelemede çıkış noktası olarak dili kullanmaktadır. Ona göre dil, kültürün bir aynasıdır (Yalçın, 2015: 36). Bu bağlamda dil sadece bir iletişim aracı olarak sınırlandırılmamalıdır. Dil aynı zamanda bir toplumun geçmişten bugüne gelen kültür aktarımıdır. Dil-kültür bağlamında asırlardır değerini yitirmeyen yapı da atasözleri ve deyimlerdir (Koç, 2018).

Deyimler kültüre özgü yapılardır. Bu yapıların çoğu kendilerini özgün kılan, anlaşılmasını ve tercüme edilmesini zorlaştıran kültürel bağlamlara sahiptir (Howwar, 2013). Bundan dolayı çevirmenler, bir dilden bir dile çeviri yaparken anlama ve kültürel özelliklere dikkat etmek zorundadırlar. Kaynak metnin çevirisi ve kültürel yapıların hedef dilde yeniden oluşturulması oldukça önemlidir. Çevirmen, metinsel materyallerin her düzeydeki eşdeğerlerini hedef dilde yeniden kurmalıdır. Catford (1965: 20) bu bağlamda çeviriye şu şekilde tanımlamaktadır: “Çeviri bir dildeki metinsel materyalin diğer bir dildeki eşdeğeriyle yer değiştirmesidir”. Bu tanım, çeviri sürecinde kültürel unsurların çevirisinin önemini ortaya koymaktadır. Bu görüş Newmark tarafından da desteklenmektedir. Newmark'a (1981:7) göre çeviri, bir dilde yazılmış olan bir mesajı veya ifadeyi başka bir

dilde aynı mesaj veya ifade ile değiştirme girişimini içeren bir zanaattır. Bu bağlamda Nida (1964: 13) şunları eklemektedir: “Çevirmenin rolü, söz konusu mesajın, anlamın ve kültürel ögelerin bir dilden diğerine aktarılmasını kolaylaştırmak ve hedef dil alıcılarına eşdeğer bir etki oluşturmaktır”. Çevirideki kültürel rol aşıkârdır ve çevirmenler tarafından deyimisel ifadelerin çevirisinde dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Deyimler, herhangi bir dile hâkim olmanın önemli bir ögesi olmakla birlikte, kültürü ve dilbilimsel sınırları yansıttığı ve farklı kültürler arasında iletişimi sağladığı için gündelik söylemin önemli bir parçasıdır (Howwar, 2013: 1). Çeviri kuramları ve uygulama alanında gelişme olmasına rağmen, deyimisel ve kültüre özgü ifadelerin çevirisi yabancı öğretmenler ve öğrencilerin yanı sıra çevirmenler için hala önemli bir zorluk olarak kabul edilmektedir (Howwar, 2013: 1). Gerçek anlamlarıyla kullanılmadığı ve söyledikleri şeyin dışında bir anlam taşıdığı için deyimleri öğrenmek zordur. Çevirmen bir deyimi oluşturan kelimelerin anlamının yanında deyim vermek istediğı asıl mesajı çevirmek zorundadır. Çevirmenin deyimlerle ilgili bir anlamdaki farkındalığı, karşılaşılabilecek zorluklar ve deyimlerin çevirisinde kullanılan uygun stratejiler deyim çevirilerinin başarılı olmasında son derece önemlidir. Çeviri stratejileri kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Çünkü bu stratejiler genellikle çevirmenlerin çeviri sürecinde karşılaşılabilecekleri zorlukların üstesinden gelmelerine olanak sağlamaktadır (Dweik&Thalji, 2016). Bir çevirmen kültürel, bilimsel ve edebi unsurlar içeren kültüre bağlı ifadelerin çevirisine giriştiğinde, deyimisel ifadelerin çeviri süreci daha da zorlaşmaktadır (Adiel&Ahmed, 2016: 37). Kaynak ve hedef dilin kültürel farkındalığa sahip olmak, çevirmenin deyimisel ifadelerin kastedilen (örtük) anlamlarını yakalamasını sağlayacaktır (Al-Shawi & Mahadi, 2012).

Newmark’a (1981: 125) göre, çevirmenler deyimlerin gerçek anlamlarını çevirmekten veya kelimesi kelimesine çeviriden uzak durmalıdırlar. Örneğin, “tükürdüğünü yalamak” anlamındaki İngilizce “have to eat one's words” deyimi gerçek anlamıyla yani kelimesi kelimesine çevirisiyle “bir kimsenin kelimeleri yemesi” anlamını ifade etmektedir. Söz konusu deyim Türkçe ve Arapçaya kelime bazında çevrildiğinde “bir kimsenin hızlı konuşması veya gevelemesi ve bundan dolayı da bazı kelimeleri veya harfleri tam söylememesi” anlamına gelmektedir.

Bu bağlamda deyim çevirisi gibi kültüre özgü yapıların çevirisinde çevirmen her iki kültürü de etkin olarak kullanabilmelidir. Deyimsel ifadelerin aktarımında kaynak ve hedef kültürdeki deyimlere hâkim olmak, bu deyimlerin yapısal, biçimsel özelliklerini ve anlamlarını bilmek önem arz etmektedir.

2.2. Deyimlere Genel Bir Bakış

Deyimler, dili konuşan toplumun anlatımdaki gücünü ve başarısını, benzetmeye, nükteye olan eğilimini ortaya koyan önemli öğelerdir (Aksan, 2015: 39). Deyim ile ilgili çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Bir kavramı, bir durumu ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğuna ya da tümceye deyim denilmektedir (Aksoy, 2017: 52). Aksan (2002: 95) ise deyim şu şekilde ifade etmektedir: “deyim, genellikle bir durumu, karşılaşılan olayların özelliklerini, insan karakter ve davranışlarını, insanların çeşitli fiziksel ve ruhsal niteliklerini betimlemek üzere, birden çok sözcükle oluşturulur. Atasözlerinde görülen yargıları içermez. Buna karşılık, çeşitli benzetmelerden, aktarma adını verdiğimiz anlam olaylarından yararlanır”. En az iki sözden oluşan, bütün olarak bir anlama sahip, kuruluşu ve yapısı sürekli olan ve hazır şekliyle kullanılan dil unsurları deyim olarak adlandırılmaktadır (Ahanov 1993/2008). Deyimler, bir dilin anlatım yollarını, o dili konuşan toplumun geçmişini, yaşam biçimini, geleneklerini ve çeşitli özelliklerini belirten önemli ipuçları sağlarlar (Özkan ve Gündoğdu, 2011: 1135). Dilde önemli bir anlatım biçimi olan deyim, bir dilin sözcüğü, aynı zamanda anlatımı güçlü kılan birçok anlam olaylarının, söz sanatlarının yansıtıcısıdır (Aksan, 2015: 21).

Arapçada ise deyim, ta’bir, terhib, mustaleh ve mesel kelimeleri ile ifade edilmektedir. Abdulcelil Bilgin’in (2014: 50) ifade ettiği üzere, Arapçada Türkçe ve İngilizcedeki gibi müstakil bir deyim tanımı bulunmamaktadır. “Mesel” sözcüğü, Arapçada hem deyimleri hem de atasözlerini içine alan genel bir terim olarak kullanılmaktadır. Meselin terim anlamıyla ilgili çeşitli tanımlar bulunmaktadır. İbn Reşik meselin tanımını yapmak yerine, meselin temel özelliklerini şu şekilde özetlemektedir (1981: 170): “Mesel, mesel olarak isimlendirilir; çünkü mesel insanın hafızasına benzer, insan onunla teselli bulur, öğüt verir, emreder ve yasaklar. Meselde üç özellik vardır: lafzın kısalığı, anlamın doğruluğu ve benzetmenin güzelliği”. Çağdaş yazarlardan İmîl Nâsîf (1994: 7) ise meseli: “İnsanların şekil ve içerik bakımından beğendiği için insanlar arasında yayılan sonrakilerin öncekilerden değişiklik yapmaksızın naklettiği ilk söyleyeni bilinmese de ilk ortaya çıkışına sebep olan olaya benzer bir olay olduğunda tekrarlanan özlü sözdür” şeklinde tanımlamaktadır. Sarıkaya (2004) ise, modern Arap edebiyatında bağımsız bir mesel ilminin yer olmadığını, bunun yerine mesellerden farklı olarak aforizma türünde eserlerin yazıldığını belirtmektedir.

Deyimler ulusal kimlik taşıyan dil varlıklarıdır. Her bir deyim hoş bir buluş mahiyetindedir. Tek bir kelimeye dünyalar sığdırılmıştır. İnce dokunmuş hayaller, eşi benzeri bulunmayan benzetmeler, çeşitli mecaz anlamlar, söz ustalıkları deyimlerin yapı taşı niteliğindedir. Deyimler anonimdir. Söyleyeni bilinen az sayıda deyime rastlanılmaktadır (Doğru, 2011: 30). Kullanıldıkları yer ve zaman açısından dörde ayrılmaktadır. Bunlar: yurdun her yerinde kullanılan deyimler, sadece belirli bir bölgede kullanılan deyimler, Türkiye dışındaki Türk lehçelerinde yaşayan deyimler, eski zamanlarda kullanılmış ancak günümüzde bırakılmış deyimler (Aksoy, 2017: 48). Toplumların tarih boyunca vazgeçilmez bir parçası olan deyimlerin çeşitli özellikleri bulunmaktadır.

2.2.1. Deyimlerin Biçim Özellikleri

- Deyimler kalıplaşmış sözlerdir. Deyimlerin içerisindeki sözcükler aynı anlama sahip başka sözcüklerle bile değiştirilemez ve deyimın sözdizimi bozulamaz (Aksoy, 2017: 38). Örneğin, “başına buyruk” deyimini “kafasına buyruk” şeklinde kullanılamaz. Aynı şekilde “yangına körükle gitmek” deyimini “körükle yangına gitmek” şeklinde söylenemez.
- Deyimler kısa ve özlü anlatım araçlarıdır (Aksoy, 2017: 38). Az kelime ile çok şey ifade edebilmektedirler. Örneğin, “kök söktürmek – can evinden vurmak – hakkından gelmek – Halep yolunda deve izi aramak” gibi deyimler.
- En az iki sözcükten oluşan deyimler iki bölüme ayrılmaktadırlar. Bunlar (Aksoy, 2017: 39):
 - a) Bazı deyimler sözcük öbeği durumundadırlar. Bu bölüme ünlem niteliğindeki deyimler de dâhil edilmektedir. Örneğin, “eyyam reisi – Kuru kalabalık – sabır taşı - devede kulak – ayaklı kütüphane – göze göz, dişe diş – mahallebi çocuğu – canımın içi! – yazıklar olsun! – yok devenin başı!- adam sen de!” gibi.
 - b) Bazı deyimler ise cümle konumundadır. Örneğin, “dostlar alışverişte görsün – hıh demiş (anasının-babasının) burnundan düşmüş – incir çekirdeğini doldurmaz – kardaş değil kara taş” gibi.

Bir masterla biten deyimler çekime gireceklerinden dolayı bu tür deyimler de cümle durumundadır. Örneğin, “kısmeti ayağına gelmek – gözünü dikmek – paniğe kapılmak –

suya düşmek – dili damağına yapışmak” gibi. Bu tür deyimler “kısmeti ayağına geldi”, “suya düştü”, “dilim damağıma yapıştı” şeklinde cümleden oluşturulurlar.

2.2.2. Deyimlerin Kavram Özellikleri

Deyimleri atasözlerinden ayıran en önemli özellik genel bir kural niteliğine sahip olmamasıdır. Deyim, bir kavramı belirtmek için bulunmuş özel bir anlatım kalıbıdır. Deyimlerin biçim özelliklerinden bahsedilirken cümle konumunda da olabileceklerinden bahsedilmiştir. Atasözlerinin de aynı biçim özelliğine sahip olmasından dolayı deyim ve atasözleri çoğu zaman karıştırılmaktadır. Ancak biçim benzerliğinden kaynaklanan bu karışıklık, kavram ayrılığına dikkat edildiğinde ortadan kalkmaktadır. Örneğin:

“Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur

Ecele çare bulunmaz

Gül dikensiz olmaz”

cümleleri birer atasözüdür. Çünkü her biri genel bir kuraldır. Denenmişlerdir: Dağlar yerinden oynayamaz bir birine kavuşamaz ama insanlar kavuşur. Ölümün çaresinin olmadığı bir gerçektir. Dikensiz gül yoktur. Ama:

“Kurdu koyunla barıştırmak

Senin aradığın kantar Bursa’da kestane satar

Atı alan Üsküdar’ı geçti”

sözleri deyimdir. Çünkü hiç biri genel kural olarak söylenmemektedir: Kurt ile koyunu barıştırmak mümkün değildir. Aranılan kantar her zaman Bursa’da kestane satmaz. Her zaman atı alan Üsküdar’ı geçmez.

Atasözleri ve deyimler amaç bağlamında birbirlerinden farklıdırlar. Atasözleri yol göstermek, öğüt vermek, ibret almamız için gerçekleri bildirmek gibi amaçlara sahiptir. Deyimlerin amacı ise bir kavramı bir özel kalıp içinde veya çekici, hoş bir anlatımla belirtmektir.

Bazı sözler iki anlam taşımasından dolayı hem atasözünü hem de deyim olarak yorumlanabilmektedir. Örneğin,

“Çam sakızı çoban armağanı”

sözü “zengin olmayan kimsenin armağanı, pahalı bir şey olamaz” diye yorumlanırsa atasözü olarak kabul edilir. “Sunduğum şey değersiz ama gücüm ancak buna yetiyor” şeklinde yorumlanırsa deyim olarak kabul edilir (Aksoy, 2017: 41).

Bazı deyimler ise bir hikâyeye veya olaya bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Söz konusu hikâyeye veya olaylar gerçekte yaşanmış olabileceği gibi hurafe ya da efsane türü anlatılardan da oluşabilmektedir (Doğru, 2011: 30).

Kimi sözler, fiil çekiminin değişmesinden dolayı atasözü iken deyim, deyim iken atasözü olabilir. Örneğin, “doğmadık çocuğa don biçilmez” atasözü iken “doğmadık çocuğa don biçmek” deyimdir. “Ölümü gören hastalığa razı olur” bir atasözüdür. “Ölümü görüp hastalığa razı olmak” deyimdir (Aksoy, 2017: 42).

Deyimler kavram bakımından da ikiye ayrılmaktadır.

- a) Deyimlerin çoğu gerçek anlamlarının dışında bir durumu ifade etmektedir. Örneğin, “çantada keklik – abayı yakmak – tencere yuvarlandı kapağını buldu – pabucu dama atılmak – balık kavağa çıkınca” şeklindeki deyimler gerçek anlamlarının dışında kullanılmaktadır.
- b) Bazı deyimler ise gerçek anlamlarıyla kullanılmaktadır. Örneğin, “çoğu gitti azı kaldı – iyiye iyi kötüye kötü demek – kimi kimsesi yok – iyi gün dostu” gibi deyimler gerçek anlamları ile kullanılabilir.

2.2.3. Deyimlerin Yapısı

Deyimlerin cümle ve söz öbekleri şeklinde olabildiklerinden bahsedilmişti. Söz öbeği biçimindeki deyimler sınıflandırılmayacak sayıda değişik biçimlerde oluşmuşlardır. Yapı yönünden iki sözcüklü deyimler şu şekilde sınıflandırılabilir (Aksoy, 2017: 43-44):

1. Ad tamlaması biçiminde olan deyimler: “anasının gözü, ayak bağı, kıl payı, günün birinde...”.
2. Sıfat tamlaması biçiminde olan deyimler: “iki büklüm, dik başlı, tez elden, çöpten çelebi...”.
3. Tamlanan + ad yapısında olan deyimler: “kanı pahasına, ucu ucuna, günü gününe...”.
4. Tamlanan + önad yapısında olan deyimler: “kulağı delik, sütü bozuk, gözü kapalı...”.

5. Ad + önad yapısında olan deyimler: “et kafalı, anadan doğma, cana yakın, örümcek kafalı...”.
6. İki addan oluşan deyimler: “el ele, karşı karşıya, günden güne, deveye kulak...”
7. İki sıfattan oluşan deyimler: “üst üste, inceden inceye, uzaktan uzağa...”
8. İki eylemden oluşan deyimler: “oldu olacak, aldı yürüdü, gel gelelim, örtbas etmek...”.

İkiden fazla sözcükten oluşan ve yukarıdaki sınıflandırmalara girmeyen deyimlerden bazıları şunlardır: “her ne kadar, hiç olmazsa, ne var ki, ne de olsa, eski göz ağrısı, o gün bugün, kız ağlama kız, kaşla göz arasında, ne olur ne olmaz, suyu mu çıktı, tuz ekmek hakkı...”.

2.2.4. Deyimlerin Biçimlerinin Değişebildiği Durumlar

- Deyimlerin kalıplaşmış değişmez yapılar olduğundan bahsedilmiştir. Ancak kimi deyimlerde cümle yapısı ve temel sözcükler değişmeden çekimler ve adılar değişebilir:

“Aşağı tükürsem (tükürsen, tükürse...) sakalım (sakalın, sakalı...), yukarı tükürsem (tükürsen, tükürse...) bıyığım (bıyığın, bıyığı...).
- Herhangi bir deyim değişik bölgelerde farklı sözcüklerle ya da değişik biçimlerle ifade edilebilir:

“Kızım sana söylüyorum, gelinim sen dinle (işit, anla)”

“Çenesi düşük (çenesi çürük)”

“Göz ucuyla (göz kuyruğuyla)”.

3. GÖRSEL-İŞİTSEL ÇEVİRİ

3.1. Görsel-İşitsel Çeviri

Dünya çapında görsel-ışitsel medyanın gelişimi ile görsel-ışitsel çeviri de önemli hale gelmiştir. Toplumların birbirleriyle olan iletişiminin sağlanması ve devamlı olabilmesinde kitle iletişim araçlarının rolü büyüktür. Bugün herhangi bir ülkede yayınlanan bir film veya bir dizi kısa süre içerisinde dünyanın dört bir yanında yayınlanıp takip edilmektedir. Bu sayede gerek ekonomik gerek de sosyal açıdan görsel-ışitsel çeviriye olan ihtiyaç artmaktadır. Özellikle Türk dizilerinin dünyanın çeşitli ülkelerinde yoğun bir ilgi ile takip edilmesi görsel-ışitsel çeviri alanının ön plana çıkmasını sağlamaktadır. Pettit'e (2009: 44) göre, görsel-ışitsel metin dünyanın kültürel bir temsilini sunar. Bu sebeple görsel-ışitsel çeviri çok kültürlülük olgusuna büyük kazanç sağlamaktadır. Günümüzde görsel-ışitsel çevirinin önemi J. Diaz Cintas'ın (2004: 50) şu ifadeleri ile vurgulanabilir:

“Birincisi, görsel-ışitsel çeviri, özellikle de televizyon sayesinde, çok geniş insan topluluklarına ulaşmaktadır. İkincisi, yabancı kültürlerle aktarılan belgeseller, filmler, haberler, tartışma programları, konserler, televizyon dizileri vb. gibi birçok görsel-ışitsel ürünün sayısı gün geçtikçe artış göstermektedir. Üçüncüsü, izleyiciler bu ürünlere televizyon, sinema, DVD'ler ve internet sayesinde hızla ve dolaysız olarak ulaşabilmektedir.”

Günümüzde iletişim kanalları ve ortamlarının gelişmesiyle, iletişimin hızlanması ve yoğunlaşmasıyla görsel-ışitsel çeviri de çeşitlenmiştir. Bu sebeple görsel-ışitsel çeviri kavramının doğrudan tanımını yapmak zordur (Okyayuz & Kaya, 2017: 38). Bazı çeviribilimciler bu kavram için bazı genel tanımlamalar sunmuşlardır. Örneğin, F. Chaume (2013: 105), görsel-ışitsel çeviriyi, görsel-ışitsel metinlerin diliçi ve dillerarası aktarımını içeren bir edim olarak tanımlamaktadır. Bir diğer çeviribilimci, D. Chiaro (2013) ise, görsel-ışitsel çeviriyi, bir görsel-ışitsel üründeki işitsel veya görsel öğelerin bir dilden diğer bir dile aktarımı olarak ifade etmektedir. Bu türe örnek olarak filmlerin, televizyon programlarının, tiyatro eserlerinin, müzikallerin, opera eserlerinin, internet sayfalarının ve bilgisayar oyunlarının çevirisini sayar ve görsel-ışitsel ürünlerin hem görsel hem de işitsel iki kanaldan oluşmasından dolayı ve ikisinin eşzamanlı aktarımı kaynak metni oluşturduğu için görsel-ışitsel çeviriyi diğer çeviri türlerinden ayıran birçok özelliğin olduğunu belirtir (Okyayuz & Kaya, 2017: 38). İspanya'nın Jaume Üniversitesi çeviribilim bölümünde görsel-ışitsel çeviri üzerine eğitim veren Prof. Dr. Chaume Varela'ya göre ise görsel-ışitsel çeviri, aynı anda iki

anlatımın olduğu, iki farklı iletişim kanalının kullanıldığı, uyum ve tutarlılığın oluşturduğu özel bir çeviri tarzıdır (Santer, 2005:8).

Varela görsel-işitsel çeviri sürecini ikiye ayırmaktadır (Santer, 2005: 11 akt. Erdoğan, 2009: 54-55). Bunlar:

- 1- Süreç bilgilendirme, bir görsel-işitsel metnin bir başka görsel-işitsel metne dönüşüm olayıdır.
- 2- Ürün bilgilendirme ise çeviri araştırmasının kendisini kapsamaktadır. Yani çevrilmiş görsel-işitsel metnin dilbilimsel, sinematografik, ideolojik, kültürel bakımdan incelenmesidir.

Gambier'ye (2004:1) göre görsel-işitsel çevirinin dönüm noktası sinemanın 100. yılı olan 1995 yılıdır. Bu tarihte Avrupa Konseyinin görsel-işitsel iletişim üzerine bir dizi çalıştayın düzenlenmesine yardımcı olmasıyla bu yıl alan için önemli olmuştur. Bu tarihten itibaren görsel-işitsel çeviri bir düşünce ve araştırma alanı olma yolunda hızla ilerlemiştir (Güneş, 2015: 7).

3.2. Görsel-İşitsel Çeviri Türleri

Görsel-işitsel çeviri denildiğinde ilk akla gelen çeviri türleri dublaj ve altyazı çevirisidir. Ancak 2000'li yılların başında on üç farklı çeviri türünden bahseden çeviribilimciler bulunmaktadır (Okyayuz & Kaya, 2017: 39). Bu bağlamda görsel-işitsel çeviri türlerinden bazıları şunlardır:

3.2.1. Dublaj Çevirisi

Seslendirme yöntemlerinden en çok tercih edilen ve kullanılan çeviri türüdür. Dublaj çevirisi, bir görsel-işitsel metindeki diyaloglardan oluşan işitselin bir çevirmen tarafından çevrilmesi ve çevrilen metnin seslendirme sanatçıları tarafından kaynak metnin görseliyle eşzamanlı olarak seslendirilmesidir (Okyayuz & Kaya, 2017: 39).

Dublaj çevirisi sadece kaynak metindeki diyalogların çevirmen tarafından hedef dile çevrilme süreci olarak algılanmamalıdır. Bu basit bir işlem olarak görülen sürecin ince ayrıntıları bulunmaktadır. Bu süreçte söz konusu ifadeler anlaşılır olmalı ve çevirmen tarafından metnin yan anlamları, görsel ve işitsel, dilsel ve dilsel olmayan öğeler

biçimlendirilmelidir. Metnin hedef kitle için anlaşılır ve kabul edilebilir olması için mümkün olan uyumlu bütünlük ve kültürel uyarlama sağlanmalıdır (Erdoğan, 2009: 94). Dublajın en önemli problemi, görüntüde mevcut olan ama diyalog metnine yansıtılmayan kültürel davranışları aktarmada yaşanan, kültürel eşleşememezlik durumudur (Hornby, 1999:264).

Dublaj çevirisini diğer çeviri türlerinden ayıran daha doğrusu bir kat daha zor yapan etken ise yapılan çevirinin kaynak görsel ile eşleşir durumda olması gerekliliğidir. Bu durum söz konusu film, dizi veya belgeselin her açıdan başarılı olmasında önemli bir etkidir. Bu bağlamda altyazı çevirisinde çevirmen bir nebze daha rahat ve serbest bir konumdadır. Dublaj çevirisinde yapılan çevirilerin belli başlı durumlarda kaynak metin ve kaynak görsel ile eşleşme sağlanması gerekmektedir. Bu eşleşmeler şu şekilde sıralanabilir:

- 1- **İçerik Eşleşmesi:** İçerik eşleşmesi denildiğinde ilk akla gelen, senaryonun kaynak ve hedef dil arasındaki eşdeğerliliğidir. Ancak buradaki önemli nokta senaryoya asıl anlamı katan görüntü kareleridir. Bir görüntü karesinde herhangi bir mimik veya bedensel hareket o andaki görüntüyü coşkulu veya üzücü kılarken, oyuncunun ağzından çıkan herhangi bir sözcük, yüzeysel olarak dile getirilebilir. Bu nedenle içeriksel eşleşmede önemli olan, eylem taşıyan öğeleri teşhis etme ve bu öğelerin bağlı olduğu sahnenin genel atmosferinin anlatıldığı dublaj yapıtı oluşturmaktır (Erdoğan, 2009: 98). Örneğin bir komedi sahnesinde hedef dil izleyicisinin kaynak dil izleyicisi seviyesinde sahneden etkilenmesi, tat alması beklenir. Bu açıdan içerik eşleşmesi dublaj çevirilerinde dikkat edilmesi gereken bir unsurdur.
- 2- **Dudak Eşleşmesi:** Dudak eşleşmesindeki en büyük amaç hedef dil izleyicisinin işittiği ile görseldeki dudak hareketleri arasındaki farkın en aza indirilebilmesidir. Hedef dil izleyicisinin izlediği yapıtın kendi dilinde oluşturulduğu hissini vermek ilk hedeflerden biridir. Bu sebeple dublaj çevirisinde kaynak eserdeki oyuncuların ağız hareketleri taklit edilmeye çalışılmalıdır. Bunun yanı sıra kaynak görselin her sahnesinde dudak eşleşmesi beklenmemektedir. Dudak eşleşmesinin önem kazandığı durumlar bulunmaktadır. Örneğin konuşan oyuncu görüntü dışında ise onun ağız hareketleri ile bir eşleşme pek fazla önem arz etmezken yakın çekimdeki oyuncunun dudak hareketleri daha ön plandadır ve izleyici tarafından bir eşleşme beklenir. N. Baş (2016: 83) bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

“... Filmin bütün konuşmaları dudak eşleşmesi bakımından aynı kuralların uygulanmasını gerektirmez. Örneğin, konuşan figür görüntü dışı ise, arkadan gösteriliyorsa, karanlıktaysa ya da uzaktaysa, çevirmenin kaynak konuşmalarla çevirinin uzunluk bakımından birbirine yakın olmasını sağlaması yeterli olacaktır.

Yukarıdaki durumun aksine, konuşucunun görüntüde olduğu ve aynı zamanda ağız ve çene hareketlerinin belirgin olarak görülebildiği sahnelerde dudak eşleşmesi çok daha önemlidir.”

- 3- **Beden Dili, Jest ve Mimik Eşleşmesi:** Bu eşleşme türünde önemli nokta kaynak eser içerisindeki ve muhtemelen kültüre özgü dilsel olmayan hareket ve davranışların hedef dil izleyicisinin anlayacağı şekilde aktarmayı sağlamaktır. “Sonuçta dublajda önemli olan sadece dudak eşleşmesi değil, aynı zamanda anlamı aktarmada önem taşıyan oyuncunun jest ve mimikleri de önemlidir. Jest ve mimikler seslememeyi görsel olarak destekleyen bir işleve sahiptir” (Maier,1997:101, akt. Erdoğan 2009: 102).
- 4- **Karakter Eşleşmesi:** Ekrandaki sanatçının görüntüsü ve hareketleri ile dublajı yapan sanatçının sesinin uyumlu olması gerekir (Lorenzo ve diğerleri 2003: 271). Örneğin, orijinal eserdeki genç bir oyuncunun diyaloglarını seslendiren sanatçının yaşlı olmaması gerekir. Burada seslendirme sanatçısının ses tonu görüntü ile uyuşmalıdır. Aksi takdirde bu durum izleyici tarafından kabul görmez. Fodor iyi bir dublajın ikinci şartını karakter eşleşmesi olduğunu ifade eder. Çünkü Fodor’a göre ses tonunun yüksekliği, tını, yoğunluk ve konuşma temposu, oyuncunun dış görünümüne, canlılığına, davranışına ve rolüne uygun olmalıdır. Bu nitelikler hem canlandırılan role, hem de oyuncunun dilbilimsel ve ulusal geçmişine bağlıdır (Stenech, 1994: 29 akt. Erdoğan, 2009: 103).

Dublaj çevirisi çok geniş bir alanı kapsamakta ve çeşitli dublaj türleri bulunmaktadır. Bunlar kısaca şu şekilde tanımlanabilir:

3.2.1.1. Üst Sesle Dublaj Çevirisi

Bu dublaj çeviri türü genellikle Türkiye’de belgesellerin çevirisinde görülmektedir. Görsel-işitselde arkadan kaynak konuşmacının sesi kısılarak verilirken, Türkçe çeviri metin, kaynak sesi bastıran bir üst sesle iletilir. Y. Gambier gibi bazı çeviribilimciler, üst sesle dublaj çevirisinin yarı dublaj çevirisi ve betimleme ile aynı başlık altında ele alırlar (Okyayuz & Kaya, 2017: 40). Burada kaynak ses kısılmış olmasına rağmen duyulur ve çeviri metnini seslendiren ses, bir üst ses olarak, işitselin üzerine işlenir (Okyayuz, 2016: 32). Bu çeviri türü canlı olmayan basın açıklamaları gibi kısa monologların aktarımında, tartışma programları ve filmlerde de kullanılır (Okyayuz, 2016: 33).

3.2.1.2. Kısmî Dublaj Çevirisi

Bu çeviri türü dünyada pek yaygın kullanılmamakla birlikte her tür programın çevirisine de uygun değildir. P. Hendrickx (1984: 217) bu çeviri türünde hedef işitselin bütün diyaloglarının yer almadığı ancak bilgilendirici bir çeviri ile kaynak işitselin elverdiği boşluklar arasında sunulduğunu ifade eder. Bu süreç, dublaj çevirisi gibi önceden kayıt gerektirir ve eşzamanlı uygulanamaz. Sözlü bir metnin sözlü çevirisini içerdiği için dublaj çevirisine, kaynak metnin işitseli duyulduğu için de üst sesle dublaj çevirisine benzetilir. Ancak kısalığı ve sunum şekli açısından her ikisinden de farklıdır (Okyayuz, 2016: 35).

3.2.1.3. Eşzamanlı Görsel-İşitsel Çeviri

Televizyonda veya sinemalarda kullanılan bir çeviri türüdür. Televizyondaki canlı söyleşi programlarını, film festivallerinin ödül törenlerini ve benzeri programları çevirmek için kullanılır. Simültane çeviriyle yakın bir sürece sahiptir. A.I Hernandez Bartolomé ve G. Mendiluce Cabrera (2005: 97), bu uygulamanın yazılı metinler üzerinden de yapılabildiği için bazı durumlarda eşzamanlı (simültane) çeviri türünden farklılaştığını ifade eder. Okyayuz & Kaya (2017: 40) aktardığına göre, filmin gösterildiği bir sinemada çevirmen bir mikrofon aracılığıyla filmin diyaloglarını izleyiciler için eş zamanlı çevirir. Ancak bu süreçte çevirmenin önceden filmi izlemesi veyahut filmin metni üzerinde çalışması gerekir.

3.2.1.4. Diğer Türler

Yukarıda ifade edilen dublaj türlerinin dışında eşgöstergebilimsel görsel-işitsel çeviri türleri de bulunmaktadır. Bu türler farklı ortam ve farklı ülkelerde kullanılmaktadır. Günden güne gelişmekte olan bu türlere, bir yorumcunun önceden bir gazeteci / araştırmacı gibi bilgi toplayarak, gördüğünü ve duyduğunu anlatmasıyla oluşan serbest anlatım; özellikle animelerin, hayranlar tarafından dublaj çevirisi ile aktarımı; bir filmin ev ortamında hayranlar tarafından belli programlar aracılığıyla amatör olarak ya da komik bir şekilde dublaj çevirisinin yapılması ve sosyal medya üzerinden izleyicilere sunulması örnek olarak gösterilebilir (Okyayuz, 2016: 37).

3.2.2. Altyazı Çevirisi

Altyazı, film diyalogunun, orijinalin beyaz perde veya ekranda görülebilen sahnesine uygun olarak eşleşen, orijinal film senaryosunun kısaltılmış çevirisidir (Erdoğan, 2009: 119). Gottlieb'e (2001: 15) göre, altyazı, filmsel (sinema, video, televizyon, lazer disk ve DVD) ortam aracılığıyla, sözlü iletilerin bir ya da iki satırlık yazılı metinler şeklinde, ekranda sunulan, özgün sözlü ileti ile senkronize bir şekilde farklı bir dilde oluşturulmasından ibarettir. Altyazı çevirisinde çevirmen sadece yazılı metin odaklı değil aynı zamanda görüntüsel ve işitsel ifadeleri de göz önünde bulundurarak çalışmaktadır. Bu çeviri türündeki teknik nedenlerden dolayı zaman ve yer sınırı gibi faktörler çevirmenin basit ve kısa cümleler kurmasına yol açar. Çevirmenin altyazı sürecinde kullandığı noktalama işaretleri gibi pek çok etken hedef dil izleyicisinin altyazıyı içeriksel olarak daha iyi anlamasını sağlayacaktır. Her ne kadar zaman ve yer problemi olsa da, satır dönüşümlerinde her bir altyazının mantıklı bir sözdizimsel bütünlük oluşturmasına dikkat edilmelidir (Hornby,1999: 261, 262). Altyazı çevirisinde kaynak içeriğin doğru aktarımının yanı sıra altyazının doğru zamanda doğru sahneye yansıtılması ve doğru zamanda kaldırılması gerekmektedir. Altyazının amacı, kaynak dil diyalogunu hedef dil izleyicisine aktarmaktır. Bu aktarım sürecinde mesaj bir amaç doğrultusunda bilinçli bir şekilde değişikliğe uğramaktadır. Söz konusu değişiklik sonucunda altyazı, basit cümle yapısına sahip olmalı, mantıklı bir bütünlük oluşturmalı, doğru, kolay, anlaşılır ve inandırıcı olmalıdır (Erdoğan, 2009: 119).

Erdoğan'ın (2009: 120) aktardığına göre, Gottlieb altyazıda, çevirinin bazı özelliklerini şu şekilde ifade etmiştir:

- Yazılı biçimdedir, böylece dublajdan ayrılır.
- Eklemelidir, çünkü erek metin, kaynak metinden oluşur.
- Direkt, yani dolaysızdır çünkü açıklamalar, söylemler akıcıdır ve dinleyici – izleyici - okuyucu aracılığı ile sunulur.
- Andaştır, yani orijinal film diyalogu aynı anda altyazı ile sunulmaktadır.
- Film mesajının diğer tarafa aktarılması için en az iki kanal kullanılmasından dolayı altyazılı bir film multimedyal yani birden fazla kanal üzerinden yayınlanan bir üründür (Schröpf, 2003: 37).

3.2.3. Altyazı Çevirisi Türleri

Altyazı çevirisinin altı türünden bahsetmek mümkündür. Bunlar kısaca şu şekilde tanımlanabilmektedir:

3.2.3.1. Dillerarası Altyazı Çevirisi

Bu çeviri türünde bir kaynak görsel ve işitsel, bir de hedef dil söz konusudur ve kaynak görsel ile işitsel değişmez. Burada kaynak dil duyulurken hedef dil okunur. Bu çeviri türünde görsel-işitsel bir metindeki diyalogların ve kimi zaman ekranda yer alan yazıların, notların, tabela, isim vb. öğelerin yazılı olarak kaynak dilden hedef dile bir veya iki satırla aktarılmasını içerir (Okyayuz & Kaya, 2017: 266). Dillerarası altyazı çeviri türü Türkiye’de sinemalarda gösterilen pek çok yabancı filmin çevirisinde kullanılmaktadır.

3.2.3.2. Dillerarası İki Dilli Altyazı Çevirisi

Bu çok dilli bir çeviri uygulamasıdır ve Türkiye’de pek fazla kullanılmamaktadır. Görsel-işitsel metindeki diyaloglar, yazılı bir şekilde, bir veya iki satırla, kaynak dilden iki farklı hedef dile aktarılır. Çift dilli altyazı çevirisi birkaç resmî dili olan ülkelerde ulusal dil ve çeviri politikaları gereği uygulanmaktadır. Belçika, Finlandiya ve İsrail bu uygulamanın kullanıldığı ülkelerden birkaçıdır. Bu çeviri türünü tek dilli altyazı türünden ayıran en önemli özellik ekranda fazla yer kaplamasından dolayı kaynak metin kısaltılarak aktarılmasıdır (Okyayuz & Kaya, 2017: 267).

3.2.3.3. Diliçi Altyazı Çevirisi

İşitme engellilerin görsel-işitsel ürünlere erişimini sağlamak, aynı dilin konuşulduğu ancak sözcük, deyiş, şive ve lehçe düzeyinde farklılıkların olduğu ülkelerde filmin daha anlaşılır olmasını sağlamak veya okuma yazma oranları ile ilgili olarak kaynak dil eğitimini desteklemek amacıyla kullanılabilir (Okyayuz & Kaya, 2017: 267). Bir dil içerisindeki dilsel farklılıklardan dolayı görsel-işitsel ürünün anlaşılması zorlaşmaktadır. Bu zorluğu ortadan kaldırmak için aynı dil içerisinde çeviri yapılabilir. İngiliz filmlerinin Amerikan pazarında satılırken altyazı çevirisinin uygulanması bu duruma örnek olarak verilebilir (Okyayuz & Kaya, 2017: 267). Ayrıca yabancı dil öğretiminde de bu çeviri türü kullanılabilir. Yabancı bir dili yeni öğrenenlerin kaynak dili hem duyup hem de yazılı

olarak okuyabilmesi dile olan hâkimiyetlerini güçlendirmede, belleğin ifade edilen kelimeleri kaydedebilmesini sağlamada ve dil belleğini geliştirmede olumlu sonuçlar sunmaktadır. (Okyayuz & Kaya, 2017: 268).

3.2.3.4. İşitme Engelliler İçin Altyazı Çevirisi

Bu çeviri türünün, diliçi ve dillerarası altyazı çeviri türü ile birçok ortak özelliğe sahip olmasına rağmen, kendine özgü bir takım özellikleri de bulunmaktadır. Burada çevirmenlerin diğer türlerden bir kat daha çeviriye dikkat etmeleri gerekmektedir. Çünkü işitme engelliler sadece kaynak işitseldeki diyalogları değil aynı zamanda diğer sesleri de duyamamaktadır. Bu sebeple altyazılar tüm işitselleri kapsayacak şekilde oluşturulmalıdır. Her bir ülke işitme engellilerin özellikleri doğrultusunda kullanılabilir altyazı normlarını ortaya koyan bir kılavuz hazırlamalıdır. Her bir işitme engelli eşit değildir. Bazıları doğuştan işitme engelli olurken bazıları sonradan işitme yetisini kaybedebilir. Bu sebeple işitme engellilerinin arasında da farklılıklar bulunmaktadır (Okyayuz & Kaya, 2017: 269).

3.2.3.5. Üstyazı Çevirisi

İşitsel metinlerin, tiyatro ve operada seyircilerin önündeki koltukların arkasında veya sahnenin üstünde asılı duran bir ekranda tek satırlık yazılı çevirisinin sunulmasıdır (Okyayuz & Kaya, 2017: 270).

3.2.3.6. Canlı Altyazı Çevirisi

Bu çeviri türü, dilici ve dillerarası çeviride kullanılabilir. Dillerarası canlı altyazı çeviri türünde çevirmen konuşma veya açıklamalarda konuşmayla eşzamanlı olarak altyazı çevirisi yapar. Bu durumlarda tek kişi yazılı çeviri yapabilirken aynı zamanda çevirmen konuşmayı sözlü olarak çevirebilir ve bir başka kişi veya bir program tarafından yazıya dökülerek ekrana yansıtılabilir. Yalnız bu çeviri türü pek yaygın olarak kullanılmamaktadır. Diliçi altyazı çeviri türü ise daha yaygın kullanılmaktadır. Spor müsabakalarından söyleşilere, haber bültenlerinden diğer birçok programa kadar pek çok televizyon programında canlı altyazı çevirisi örneklerine rastlanılmaktadır (Okyayuz & Kaya, 2017: 272).

3.2.4. Sesli Betimleme

Görsel-işitsel bir üründe görsele erişimi olmayan kişilerin erişimini sağlamak için geliştirilmiş bir tekniktir. Snyder'e (2008: 196) göre ise sesli betimleme bir duyuda (görsel) algılanabilen bilgiyi, benzer olarak başka bir duyuda (işitsel) erişilebilir olan bir biçime çevirme yolu olarak bir görsel-işitsel çeviri türüdür. Görme engellilerin görsel-işitsel metinlere erişimlerini sağlamak için kullanılan bu çeviri türü, filmin diyalog ve kurgusu bakımından merkezî önem taşıyan, ses ve efekt içermeyen bölümlerinde, işitsel bir dış ses eklenmesi ve ekrandaki görsellerde ne olduğunun anlatılmasını kapsamaktadır (Okyayuz & Kaya, 2017: 42). Kaynak görselin dışındaki bir anlatıcı olayı, beden dilini, yüz ifadelerini, dekor ve kostümleri betimler. Bu betimleme diyaloglar arasına yerleştirilir ve önemli ses ve müzik efektleriyle karıştırılmaz (Güneş, 2015: 26).

3.3. İyi Altyazı Çevirisi Uygulamaları

Her ülkenin kendine özgü bir altyazı çevirisi geleneği bulunmaktadır. Kanallar ve altyazı çevirmenlerinin işbirliği sonucunda toplumun kabul göreceği şekilde bir altyazı çevirisi uygulaması belirlenmektedir. Çeviribilimciler de araştırmalarını ve bulgularını derleyerek öneri şeklinde sunmuşlardır. Bu bağlamda ESIST (*European Association for Studies in Screen Translation*) tarafından 1998'de J. Ivarsson ve M. Carroll'ın altyazı çevirisi ile ilgili örnek verdikleri çalışmaları "İyi Altyazı Çevirisi Uygulamaları" olarak kabul edilmiştir. Kılavuzdaki (Carroll & Ivarsson, 1998) önemli noktaları Okyayuz (2016: 90-92) şu şekilde aktarmıştır:

- *Altyazı çevirmenleri hem diyalog dökümleri, hem de ürünün bir kopyası ile çalışmalıdır.*
- *Spotlama işlemini, çeviriyi ve bunların yazımını yapmak, çevirmenin işidir.*
- *Çeviri, deyim kullanımları ve kültürel farklılıkları göz önüne alarak yapılmalıdır.*
- *Basit sözdizimsel yapılar kullanılmalıdır.*
- *Diyalogların kısaltılması gerektiği durumlarda, metin anlaşılır olmalıdır.*
- *Altyazılar satırlar hâlinde sunulurken ve sahnelere göre montaj yapılırken, aktarım hem anlamsal hem de sözdizimsel bloklar bölünmeden yapılmalıdır.*
- *İdeal olarak, her altyazı birimi, tamamlanmış bir tümceden oluşmalıdır.*
- *Çeviride kullanılan kesit dil, kaynaktaki kesit dil ile örtüşmelidir.*
- *Sözdizimi doğru olmalıdır.*
- *Görseldeki tüm yazılı bilgiler (pankartlar vb.), mümkün olduğu her durumda, çevrilmeli ve altyazıya eklenmelidir.*
- *Gerekli durumlarda şarkıların çevirisi de yapılmalıdır.*
- *İsimlerin veya anlaşılabilen tümcelerin her altyazıda tekrarlanması gerekmez.*

- *Altyazıların ekranda belirme ve ekrandan kalkma süreleri diyaloglarla eşzamanlı olmalı ve bunun düzenlenmesi yapılırken, sahne kesimleri dikkate alınmalıdır.*
- *Gerilim oluşturmak veya mizah için yazılan diyalogların altyazı çevirileri, kaynak görselle eşzamanlı olmalıdır.*
- *Altyazıların ekranda kalma süresi, ortalama okuyucu hızına uygun olmalıdır.*
- *Spotlama, filmin ritmini yansıtmalıdır.*
- *Hiçbir altyazı, bir saniyeden az yedi saniyeden fazla ekranda kalmamalıdır.*
- *Her bir altyazı arasında dört resim/kadraj bırakılmalıdır ki, izleyicinin gözü yeni altyazıyı algılayabilsin.*
- *Her bir*
- *altyazıda en fazla iki satır kullanılmalıdır.*
- *İki satırlı altyazı çevirilerinde üst satır (mümkün olduğu veya gerekli durumlarda) daha kısa bırakılmalı ki, izleyicinin göz hareketleri kolaylaşsın, görüntü engellenmesin.*
- *Film diyalogu ve çeviri arasında eşleme olmalıdır.*
- *Kaynak işitsel ile altyazı çevirisi arasında eşleme olmalıdır.*
- *Her çeviri, bir editör veya benzeri bir uzman tarafından gözden geçirilmelidir.*
- *Görsel-işitsel ürünün sunumunun başında ya da sonunda, çeviriyi yapan kişi, çevirinin yapıldığı yıl ve telif bilgileri belirtilmelidir. (Carroll & Ivarsson, 1998, akt. Okyayuz, 2016)*

3.4. Tarihî Filmlerin ve Dizilerin Altyazı Çevirisi

Günümüzden önceki bir dönemi anlatan film ya da dizi türleri tarihî dram olarak adlandırılmaktadır. Tarihî dram türünde kurgu hikâyeler, romantik hikâyeler kahramanlık hikâyeleri veya bunların karışımı işlenebilmektedir (Okyayuz, 2016:171).

Tarihî film ve dizilerde izleyici hikâyenin yanı sıra kostüm, set ve görsellerden dolayı da söz konusu yapıyı dikkat çekici bulacaktır. *Diriliş Ertuğrul* dizisi buna çok güzel bir örnektir. Dünya çapında özellikle Arap toplumları tarafından da ilgiyle takip edilen dizinin set, kostüm ve görselleri büyük ilgi çekmektedir. Çeşitli ülkelerden insanlar dizi içerisinde geçen kıyafet ve araç-gereçlere sahip olma arzusundadır. Tarihî dram türünde eserler farklı ülkelerde farklı zaman dilimlerinde belli bir dönemi kısa veya uzun olarak ele alabilir. Bu tür film ve dizilerde genellikle tarihî olaylar veya tarihteki önemli kişiler ön plandadır. Olay örgüsü araştırmalar sonucunda ortaya çıkan gerçeklere dayalı olacağı gibi kısmi kurgularla da sunulabilmektedir. Payitaht "Abdülhamid", Yunus Emre, Filinta, Seddülbahir 32 Saat, Mehmetçik Kütulamâre, Alija, Son Destan gibi tarihî Türk dizileri Araplar tarafından ilgiyle izlenmektedir.

Tarihî film ve dizilerin çevirisini yapan çevirmenler bazı konulara dikkat etmelidirler. Bunlar (Okyayuz, 2016: 172-179):

- Çevirmenin tarihî film ve dizinin geçtiği dönemi bilmesi gerekir. O döneme ait kaynakların incelenmesi, söz konusu dönemin yakından tanınması, yoğun kelime çalışmaları, tarihsel döneme ait kurumların, önemli belgelerin, kültürel öğelerin ve hitap şekillerinin karşılıklarının araştırılması çevirmene çeviri sürecinde hız kazandıracaktır.
- Çevirmen eserin geçtiği dönemin dil kullanımına hâkim olmalıdır. Tarihî film ve dizilerde eskiyi yansıtmak için belirli bir dil kullanılır. Kaynak eserde, kaynak izleyicide eski kültür izlenimini oluşturacak kültürel öğeler, ifade biçimleri yer alır. İzleyiciler bu öğeleri fark edebilmekte ya da bağlamdan çıkarabilmektedirler. Ancak aynı durum hedef izleyici için bu kadar kolay olmayabilir. Dolayısıyla çevirmenin bu hususlara dikkat etmesi gerekmektedir.
- Tarihî film ve dizilerde ön plana çıkan görseller söz konusu dönemin tarihî dokusunu yansıtmaktadır. İzleyici altyazıyı okurken bir yandan da görseli takip edecektir. Altyazı çevirileri ise bu görselleri başarılı bir şekilde anlatmalıdır. Ancak çevirmenlerin çoğu görsellerin tarihî dokuyu vereceğini düşündüklerinden dolayı genellikle sade ve anlaşılır bir altyazı çevirisini tercih etmişlerdir.
- Çevirmenler çeviri sürecinde doğru kesit dili kullanmalıdırlar. Film veya dizide geçen dönemin dili, konuşma biçimi (argo veya gündelik dil gibi) altyazı dilinde yansıtılamıyorsa çeviri inandırıcılığını kaybedecek ve film ve dizinin tarihî kokusu zedelenecektir.

4. KURAMSAL ÇERÇEVE

4.1. Kuramsal Çerçeve

Kültürün önemli bileşenlerinden biri olan deyimlerin çevirisi çevirmenlerin karşısına çıkan önemli sorunlardan birisidir. Bir kişinin bir yabancı dilin deyimlerini aktif olarak kullanabilme kabiliyeti bir anadil konuşucunun sahip olduğu yetiye denk değildir (Baker, 2011: 68). Yabancı bir dil üzerine çalışan çevirmenlerin çoğu bir deymi ne zaman ve nasıl kullanacağını belirlemede bir anadil konuşucusu kadar başarılı değildir. Bu durum, çevirmenlerin, anadillerine veya aktif olarak kullandıkları dile doğru çeviri yapmalarını savunan yaklaşımları desteklemektedir.

Deyimlerin çeviride yol açtığı temel problemler iki ana durumla ilişkilidir. Birincisi, metin içerisindeki bir deymi fark edebilme ve doğru bir şekilde yorumlayabilme yeteneği ile ilgilidir. İkincisi ise bir deyim çeşitli anlamsal yönlerinin hedef dile aktarımı sürecinde karşılaşılan zorlukları kapsamaktadır (Baker, 2011: 68).

Deyimler söz konusu olduğunda bir çevirmenin ilk karşılaştığı zorluk, karşılaştığı ifadenin deyim olup olmadığını fark edebilmesidir. Metin içerisinde geçen deyimleri her zaman bariz bir şekilde fark etmek mümkün olmayabilir. Deyimlerin çeşitli şekilleri vardır ve bazıları diğerlerine nazaran daha kolay fark edilebilir. Mehmet Hakkı Suçin'in "Öteki Dilde Var Olmak" adlı kitabından alınan aşağıdaki tabloda deyim oldukları kolaylıkla fark edilebilecek bazı Arapça ifadeler ile bu ifadelerin Geri Çevirileri ve kastedilen anlamları verilmiştir (2013: 183-184).

Çizelge 4.1. Deyim oldukları kolaylıkla fark edilebilecek bazı Arapça ifadeler

Arapça Deyim	Geri Çeviri; <i>Deyimsel Çevirisi</i>	Deyimin Anlamı
يكثر عن أنيابه	Dişlerini göstermek; <i>Dişlerini göstermek</i>	Birini tehdit etmek; Sırıtmak
يراهن على الجواد الخاسر	Kaybeden at üzerinde bahse girmek; <i>Yanlışı ata oynamak</i>	Kaybedecek olan tarafa destek vermek
المطرح ضيق والحمار رفاس	Mekân dar, eşek de çifte atıp duruyor; <i>İğne atsan yere düşmez</i>	Bir yerin çok kalabalık olduğunu anlatmak için kullanılır
كالمستجير من الرمضاء بالنار	Kızgın topraktan ateşe sığınan biri gibi; <i>Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak</i>	Bir tehlikeden sakınmaya çalışırken daha büyük bir tehlikeyle karşılaşmak
يُصيب عصفورين بحجر واحد	Tek bir taşla iki kuş vurmak; <i>Bir taşla iki kuş vurmak</i>	Tek bir işle iki sonuç elde etmek
هذا الشبل من ذاك الأسد	Bu aslan yavrusu, o aslandandır; <i>Hih demiş babasının burnundan düşmüş</i>	Cesaretiyle, kahramanlığıyla babasına çok benziyor

Bazı deyimlerin anlamları ise sözcüklerin gerçek anlamlarıyla benzerdir (Aksoy, 2018: 43). Eğer çevirmen karşılaştığı deyime aşına değilse söz konusu deyimi yanlış yorumlayabileceği iki durum vardır (Baker, 2013: 69):

- (a) Bazı deyimler yanıltıcı olabilir; bu deyimler kabul edilebilir bir sözcüksel yorum içerdikleri ve içerisinde buldukları metinlerde deyimsel anlam taşımadıklarından dolayı şeffaf yapıdadırlar. Örneğin “çoğu gitti azı kaldı”, “ismi var cismi yok”, “kimi kimsesi yok”, “dosta düşmana karşı”, “iyi gün dostu” gibi ifadeler “yarı-deyim” özelliği taşımaktadır. (Suçin, 2013: 184). Baker’a (2011: 69) göre İngilizcedeki ve muhtemelen bütün dillerdeki deyimlerin büyük bir kısmının hem gerçek hem de deyimsel anlamları bulunmaktadır. Örnek olarak “biriyle çıkmak” ifadesi ele alınabilir. Bu ifade hem deyimsel hem de gerçek anlam taşımaktadır. Sözcük anlamıyla “biriyle birlikte dışarı çıkmak” anlamını ifade eden bu deyim “biriyle

romantik bir ilişkiye girmek, flört etmek” anlamında deyimsel mana da içerebilmektedir. Bu tür deyimler, hem gerçek hem de deyimsel anlamları üzerinde oynanan oyunlarla konuşucular ve yazarlar tarafından kolayca manipüle edilebilirler. Böyle bir durumda çevirmen söz konusu deyime aşına değilse bu deyimın sözcüksel yorumunu kabul edip yapılan sözcük oyununu fark etmeyebilir. Bu şekilde, kaynak dildeki deyim hem biçim hem de anlam bakımından başarılı bir şekilde hedef dile aktarılamaz.

- (b) Kaynak dildeki bir deyim hedef dildeki eşine biçim olarak benzerlik gösterebilir. Ama tümüyle veya kısmen anlam bakımından farklı olabilir. Örneğin İngilizcedeki “pull someone’s leg” deyimini sözcük anlamıyla “birinin ayağını çekmek” anlamını ifade ederken deyimsel anlamıyla “gırgır geçmek”, “kandırmak” anlamında kullanılmaktadır. Bu deyim sözcük bağlamında birebir aynı şekilde Arap lehçelerinde “yeshabu riclehu” “يسحب رجله” şeklinde kullanılmaktadır. Ama deyimsel anlamı “birinin bir konu hakkında saklamak istediği bir sırrı onu kandırarak söyletmek” şeklindedir (Baker, 2011: 70).

Kaynak dilde ve hedef dilde görünüş olarak birebir aynı veya benzer olan ama anlam bakımından farklı olan deyimler dikkatsiz çevirmenler için basit bir tuzaktır.

Yabancı bir dil üzerine çalışan çevirmenler deyimlerin bu özelliklerini ayırt edebilme yetisine sahip olmalıdırlar. Dolayısıyla hem kaynak kültürün hem de hedef kültürün dilini etkin olarak kullanabilmelidirler.

4.2. Deyimlerin Çevirilerinde Karşılaşılan Zorluklar

Metin içerisinde geçen bir deyim fark edip doğru bir şekilde yorumladıktan sonraki adım bu deyimın hedef dile nasıl aktarılacağına karar vermektir. Bir deyimın çevirisinde karşılaşılan zorluklar söz konusu deyimini yorumlarken karşılaşılan zorluklardan oldukça farklıdır. Burada sorun ele alınan deyimın şeffaf, anlaşılmaz ya da yanıltıcı olması değildir. Anlaşılması güç bir deyim şeffaf olan bir deyimden daha kolay çevrilebilir. Deyimlerin çevirilerinde karşılaşılan temel zorluklar şunlardır (Baker, 2011: 71):

- (a) Bir deyimın hedef dilde eşdeğeri bulunmayabilir. Bir dilin çeşitli anlamları ifade etme ya da etmeme yöntemi tahmin edilebilir bir durum değildir. İki farklı dilin aynı anlamları ifade etme yöntemlerinin benzer olması çok ender rastlanan bir durumdur. Bir dil bir anlamı tek bir kelime ile ifade edebilirken, başka bir dil aynı anlamı şeffaf

bir ifadeyle açıklayabilir. Başka bir dil ise aynı anlamı deyim kullanarak ifade edebilir. Bu nedenle hedef dilde deyimlerin veya ifadelerin eşdeğerini kolaylıkla bulmayı ümit etmek pek gerçekçi değildir.

Örneğin, “seni bir yerden gözüm ısıyor” cümlesinde geçen “gözü ısırmak” deyimini, “bir kimseyi tanır gibi olmak, görmüşlüğü bulunmak” anlamına gelmektedir (Aksoy, 2017: 816). Bu deyim Arapçada deyimsel bir karşılığı muhtemelen bulunmamaktadır. Bu sebeple söz konusu deyim anlamı şeffaf bir ifadeyle, örneğin "أشعر وكأنني رأيتك من قبل" (seni daha önce gördüğümü seziyorum) şeklinde aktarılabilir (Suçin, 2013: 185).

Münferit kelimeler gibi deyimler de kültüre özgü yapılar olabilir. Bu durum kültür odaklı deyimlerin çevrilemez olduğu anlamına gelmemektedir. Bir deyim çevrilemez yapan ya da çevrilmesini zorlaştıran durum deyim içerdiği kültürel öğelerden ziyade taşıdığı anlam ve kültürel bağlam ile olan ilişkisidir. Örneğin, İngilizce bir deyim olan “to carry coals to Newcastle” (Newcastle’a kömür taşımak) ifadesinde geçen “Newcastle” İngiltere’nin kuzeyinde kömür limanı ile meşhur bir kenttir. Kültürel bir bağlama sahip olan bu sözcük deyim içerisinde bir bolluk ölçüsü olarak kullanılmıştır. Aynı anlam, Arapçada "ينقل التمر إلى هَجْرَ / البصرة" (Hecer’e / Basra’ya hurma taşımak) veya "يبيع الماء في حارة السقاة" (Su satıcılarının mahallesine su satmak) ifadeleriyle benzer şekilde kullanılmaktadır. Türkçede ise aynı anlam “tereciye tere satmak” deyimini ifade edilmektedir. Böyle bir deyim Türkçede olmadığı varsayılabilir bile aynı anlamı çeşitli deyim önerileriyle aktarmak mümkündür. Örneğin; “Amasya’ya elma götürmek”, “Zonguldak’a kömür taşımak”, “Malatya’ya kayısı satmak”(Suçin, 2013: 186).

İngilizcede yağmurun çok şiddetli yağdığını ifade eden “raining cats and dogs” (kedi köpek yağıyor) deyimini Palmer’ın (2001:119) ifade ettiğine göre Gal dilinde “old women and sticks” (yaşlı kadın ve odun yağıyor) şeklinde dile getirilmektedir. Türkçede ise bu deyim “bardaktan boşanırcasına yağmur yağmak” deyimini karşılık bulurken Arapçada "تمطر كأفواه القرب" (su tulumlarının ağızları gibi yağmur yağıyor) şeklinde ifade edilmektedir (Suçin, 2013: 186).

- (b) Bir deyim hedef dilde kelime anlamı olarak benzer bir karşılığa sahip olabilir. Ancak bu karşılığın kullanıldığı bağlam değişebilmektedir. Örneğin iki ifadenin farklı yan anlamları olabilir veya pratikte bu ifadeler diller arasında aktarılamaz nitelikte olabilirler. İngilizcede “to sing a different tune” (ağız değiştirmek) deyimini bir kişinin

daha önce söylemiş olduğunun aksine yeni bir fikir savunmaya başlaması anlamında kullanılmaktadır. Bu deyim Çincedeki karşılığı “chang-dui-tai-xi” (to sing different tunes/ to sing a düet) şeklinde olup kelime anlamı olarak karşıt fikirleri savunmayı ifade etmektedir. Ama kullanım alanı İngilizcedekinden biraz daha farklıdır. Çincedeki ifade şekli yalnız belirli bağlamlarda ve siyasi yan anlamlarla kullanılmaktadır. Ayrıca anlamsal olarak karşıt fikirleri savunmaktan ziyade birbirini tamamlayıcı şeyleri ifade etmek şeklinde yorumlanmaktadır. Söz konusu deyim Türkçede kelime bazında karşılığı ise “ayrı telden çalmak” şeklindedir. Ancak bu ifade anlam bakımından herkesin farklı bir şey söylemesini ifade etmektedir. Bu sebeple deyim anlamsal açıdan Türkçede “ağız değiştirmek” şeklinde kullanılmaktadır.

“İyi özelliklerini yitirmek” anlamına gelen İngilizcedeki “to go to the dogs” deyimini benzer şekilde Almancada da bulunmaktadır. Ama bu deyim İngilizcede hem insan hem de mekân için kullanılırken Almancada yalnız insan için kullanılmaktadır. Ayrıca anlam olarak çoğunlukla bir insanın ortadan kaybolması veya ölmesi anlamını ifade etmektedir.

Fernando ve Flavell (1981) “akılsızca hareket etmek” veya “kendi isteğiyle tehlikeye atılmak” anlamlarına gelen “to skate on thin ice” deyimini benzer bir Sırpça deyim olan “navuci nekoga na tanak led” (to pull someone onto the thin ice) ile kıyaslamaktadır. Sırpçadaki bu deyim bir başka kişinin zorlamasıyla istemeden tehlikeye atılmak anlamına gelmektedir. İngilizcedeki kullanılan deyimden bu noktada farklılaşmaktadır. İngilizcede isteyerek tehlikeye atılmak anlamına gelirken Sırpçada istemeden zorlama yoluyla tehlikeye atılmak anlamına gelmektedir. İki dil arasında deyimsel bağlamda kelime anlamı olarak birbirine benzer ifadeler bulunabilir. Ancak bunların verdiği yan anlamlar ve kullanılabilirdikleri bağlamlar birbirinden farklı olabilmektedir.

Arapçada "أعرفه كما أعرف ظاهرَ كفي" (Onu, avucumun dış yüzeyi gibi bilirim) deyimini, bir kişiyi veya bir yeri çok iyi ve bütün ayrıntıları ile bilmek anlamında kullanılmaktadır. Bu deyim Türkçede biçimsel açıdan “onu avucumun içi gibi bilirim” deyimine benzemektedir. Ancak Türkçede bu deyim “yer” ve “kişi” bağlamına göre iki farklı deyim ile ifade edilmektedir. Bir kimse, bir yeri bütün ayrıntıları ile bildiğini iddia ediyorsa “orayı avucumun içi gibi bilirim” deyimini kullanır. Ama başka bir kişiyi çok iyi tanıdığı söylüyorsa “onun ciğerini bilirim” deyimini kullanmalıdır (Suçin, 2013:187). Bir başka örnek ise Arapçada “elini

uzattı” anlamına gelen "مَدَّ يَدَهُ" deyimini, belli bir bağlamda “yardım elini uzatmak” anlamında kullanılırken farklı bağlamlarda “el açmak, dilenmek”, “el kaldırmak, vurmaya kalkışmak” anlamlarında da kullanılabilir (Uysal, 1997: 6).

- (c) Yukarıda da bahsedildiği gibi kaynak metinde bir deyim hem gerçek hem de deyimsel anlamıyla kullanılabilir. Hedef dildeki deyim yapı ve anlam itibarıyla kaynak dildeki deyime birebir karşılık gelmiyorsa, deyimdeki sözcük oyunu hedef metinde başarılı bir şekilde yeniden üretilmez. Aşağıdaki örnek Khalid Kishtainy tarafından 1985 yılında yazılan *Arab Political Humour* kitabından alınmıştır. Bu kitabın orijinal dilinin İngilizce olmasına rağmen yazar Arap kökenli espri ve anekdotları aktardığı için İngilizce aslında burada hedef dil konumundadır. Aşağıda örnek olarak verilen espri, 1967’de Arap kuvvetlerinin yenilgisiyle İsrail’in Arap bölgelerini kendi topraklarına katması sonucunda yazılmıştır.

Mısır’ın başkomutanı Field Marshal Amin, Başkan Nasır’ın Sina, Gazze, Şarm El-Şeyh, Kudüs, Golan Tepeleri gibi İsrail tarafından ele geçirilen bütün bölgelerin isimlerini sağ koluna yazdırmak için bir dövme sanatçısı istediğini görünce dehşete kapılmıştı.

“Bunu neden yapıyorsun?”

“O bölgeleri unutmamalıyım”

“Fakat neden dövme yaptırıyorsun? Eğer biz o bölgeleri geri alırsak ne yapacaksın?”

“Eğer siz o bölgeleri geri alırsanız **ben sağ kolumu keserim.**”

(Kishtainy, 1985: 157-158)

Ana dili Arapça olmayan biri yukarıdaki paragrafta geçen tamamıyla gerçek ve deyimsel anlamın manipüle edilmesine dayanan espriyi anlamakta zorluk çekecektir. “Birinin kolunu kesmesi” ifadesi Türkçedeki “balık kavağa çıkınca”, İngilizcedeki “pigs might fly” deyimleriyle benzer anlam taşıyan bir deyimdir. Bu deyim gerçekleşmesi mümkün olmayacak işleri anlatmak için kullanılmaktadır. Ayrıca Türkçede bu durum “itin duası kabul olsaydı gökten kemik yağardı” atasözüyle de karşılık bulmaktadır. Türkçede veya İngilizcede “sağ kolumu keserim” ifadesi Arapçadaki gibi bir deyim olarak kullanılmamaktadır. Bu bağlamda parçadaki Arapça ifadenin gerçek anlamı deyimsel anlamı kadar önemlidir. Yukarıdaki

paragrafta verilen birebir çeviri Arap olmayan okuyucular için etkili olmayacaktır. Çünkü okur oradaki deyimsel anlamı fark edemeyecektir.

(d) Yazılı söylemde deyim kullanma geleneği, deyimlerin kullanılabilceği bağlamlar ve söz konusu deyimlerin kullanım sıklığı kaynak ve hedef dillerde farklılık gösterebilir. İngilizcede deyimler birçok metin türünde kullanılmaktadır. *New Scientist* gibi önemli uluslararası dergilerde, özellikle reklamlarda, tanıtım malzemeleri ve magazin basınında sıklıkla deyimler kullanılmaktadır. İngilizcede deyimlerin kullanımı büyük oranda üsluba bağlıdır (Baker, 2011: 75).

Yazılı söylem ve sözlü söylem arasında keskin bir ayrım çizen ve yazılı söylemin büyük ölçüde resmîlik ile bağlantılı olduğu Arapça ve Çince gibi dillerde genellikle yazılı metinlerde deyim kullanımından kaçınılır. Fernando ve Flavell (1981: 85) deyimlerin kaynak ve hedef dillerde genel bağlamda kullanılması ile belli türlerdeki deyim kullanımının retorik etkileri arasındaki farkı ele almışlardır ve şu sonuca varmışlardır: “Çeviri titizlik isteyen bir sanattır. Dilin diğer özelliklerine nazaran deyimler, çevirmenin doğru aktarma becerisine sahip olmasının yanı sıra dilin retorik nüanslarına karşı da son derece hassas olmasını gerektirir”.

4.3. Deyimlerin Çevirisinde Kullanılabilecek Stratejiler

Bir deyimın başka bir dile çevrilme yöntemi birçok faktöre bağlıdır. Buradaki mesele sadece hedef dilde benzer bir anlama sahip bir deyimın bulunup bulunmaması değildir. Diğer faktörler de işin içine girmektedir. Örneğin, deyimı oluşturan özgül sözcüksel öğelerin önemi, bu öğelerin kaynak metnin herhangi bir yerinde sözlü veya görsel olarak manipüle edilip edilmediği bununla birlikte hedef dilde belli bir kesitte deyimsel dil kullanımının uygunluğu veya uygunsuzluğu gibi faktörler önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda aşağıda anlatılan stratejilerin herhangi birinin kullanımının kabul edilebilirliği veya kabul edilemezliği deyimın çevrildiği bağlama dayanmaktadır. Hedef dilde benzer anlam ve benzer biçime sahip bir deyimın bulunması şeklinde anlatılan ilk strateji ideal bir çözüm olarak görünebilir, ama durum her zaman böyle olmayabilir. Bu sebeple biçim, deyimsel dil kullanımının uygun olup olmadığı kesit ve retorik etkiler de göz önünde bulundurulmalıdır. Fernando ve Flavell bizi şu konuya karşı uyarmakta haklıdır: “Çevirmenlerin çoğu bilinçaltlarındaki güçlü dürtü ile kaynak dildeki deyimın eşdeğerini hedef dilde zorla arar. Ama hedef dilde buldukları bu deyim kaynak dildeki deyimden çok daha farklı anlamda olabilir” (1981: 82).

Loescher (1991:8) ise çeviri stratejisini şu şekilde tanımlamaktadır: “Bir metni veya metnin bir kısmını çevirirken karşılaşılan problemleri çözme konusunda muhtemelen bilinçli şekilde kullanılan yöntem”. Aşağıda Mona Baker’in önerdiği, deyimlerin çevirisinde kullanılabilecek altı stratejiden bahsedilmektedir. Bu stratejilere ek olarak bir stratejiden daha bahsedilmektedir.

4.3.1. Benzer Anlam ve Benzer Biçimle Çeviri

Bu strateji, kaynak dildeki deyim ile kabaca benzer anlama sahip olan ve buna ek olarak eşdeğer sözcüksel öğelerden oluşan bir deyim hedef dilde kullanılmasını içermektedir. Bu tür bir eşleştirme her zaman başarılı olmaz.

Kaynak dil ve hedef dilde birebir karşılığı bulunan deyimler genellikle aynı söz sanatları ile kurulmuşlardır. Doğru (2011:139), söz konusu deyimler ile ilgili şunları ifade etmektedir: “Bunlar, ya vücut organlarından birinin fonksiyonuna, ya da kültürel etkileşimlere dayanan, hem mantık hem kurgu hem de sözcük düzeylerinde eşdeğer bir özellik arz eden, bu yüzden de sözcüğü sözcüğüne çevrilmeleri mümkün olan deyimlerdendir”. Türkçedeki “burnunu sokmak” deyimini “kendisini ilgilendirmeyen işe karışmak” için kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 667). Bu deyim Arapçaya birebir “دَسَّ أَنْفَهُ” şeklinde çevrildiğinde Türkçedeki aynı anlamın ifade edildiği görülmektedir (Doğru, 2011: 139). Bu durumda Türkçe ve Arapça deyimlerin biçim ve anlam bakımından birbirine benzer olduğunu söylemek mümkündür. Aşağıda biçim ve anlam bakımından örtüşen bazı Türkçe ve Arapça deyimler tespit edilmiştir.

Çizelge 4.2. Benzer anlam ve benzer biçimde olan bazı deyimler

Kaynak Dil (Türkçe)	Hedef Dil (Arapça)
Eceli gelmek	جاء أجله
Habbeyi kubbe yapmak	قَبَّ الْحَبَّةَ
Söz açmak	فتح الكلام
Kan kusmak	نفث الدم
İnsan sarrafı	تَقَادُ النَّاسِ
Ateşle oynamak	لعب بالنار
Dilini yutmak	يبلع لسانه

4.3.2. Benzer Anlam, Farklı Biçimle Çeviri

Hedef dilde kaynak deyim ile benzer anlama sahip ancak farklı sözcüksel öğelerden oluşan bir deyim bulmak genellikle mümkündür. Örneğin, “elinden her iş gelen fakat hiçbirinde uzman olamayan” anlamına gelen İngilizcedeki “jack of all trades but master of none” deyiminin benzer anlam ama farklı biçimdeki karşılığı Arapçada şu şekilde kullanılmaktadır: "سبع صنایع والبخت ضایع" (Al-Shawi-Mahadi, 2012).

Farklı diller aynı mantık ve kurguya dayansalar bile bazen eşdizimde değişiklik gösterebilirler (Doğru, 2011: 140). Örneğin, Arapçada “أعطى الضوء الأخضر” deyimini Türkçede “yeşil ışık yakmak” şeklinde kullanılmaktadır. Mantık ve kurguda eşdeğer olan bu deyim Arapçada “أعطى” (vermek) sözcüğü ile oluşturulurken Türkçede “yakmak” sözcüğü ile kurulmaktadır (Doğru, 2011: 140). Eşdizimsel farklılığın yanı sıra Doğru (2011: 141), mantık düzeyinde eşdeğer olan ancak kurgu ve sözcük düzeyinde farklı olan deyimlerin de bulunduğunu belirtmektedir. Örneğin, Arapçadaki “سمحنا له، دخل بحماره” (kendisine izin verdik, eşiğiyle girdi) deyiminin Türkçede kurgu ve sözcük düzeyinde bir karşılığı bulunmamaktadır. Söz konusu deyim Türkçede mantık düzeyindeki eşdeğeri “yüz verince/bulunca astar istemek” şeklindedir (Doğru, 2011: 142).

Arapça "يصيب كبد الحقيقة" deyimini (Ali & Rushaidi, 2016) gerçek anlamıyla birebir çevrildiğinde “gerçeğin ciğerine isabet etmek” anlamındadır. Söz konusu Arapça deyim Türkçedeki benzer anlam ama farklı biçimdeki deyimsel karşılığı ise “taşı gediğine koymak” şeklinde kullanılmaktadır.

Aşağıdaki bazı Arapça deyimlerin Türkçedeki karşılıklarının farklı biçimde olmasına rağmen benzer anlama sahip oldukları görülmektedir.

Çizelge 4.3. Benzer anlamlı ancak farklı biçimli bazı deyimler

Kaynak Dil (Arapça)	Hedef Dil (Türkçe)
ما نيس ببنت شفة	Ağzını bıçak açmamak
أفل نجمه	Gözden düşmek
اختلط الحابل بالنابل	Karman çorman olmak
أتيت بالقول الفصل	Taşı gediğine koymak
عنفود مدلى، من لا يصل إليه يقول حامض ما استوى	Kedi uzanamadığı ciğere mundar dermiş
يتكلم بفحش (عن)	(birine) çamur atmak

يبني قصرًا ويهدم مصرًا	Kaş yapayım derken göz çıkarmak
قطع خيط الحياء	Ar damarı çatlamış
سحبها مثل الشعرة من العجين	Tereyağından kıl çeker gibi
له قدم في الأمر	Parmağı olmak
ضربني وبكى / سبقتي واشتكى	Hem suçlu hem güçlü / Hem uyuz hem yavuz
لا يُسَقِّ غبارَه	Eline su dökemez
أحدب ويشقلب	Hem kel hem fodul
يزيد في النار حطبًا	Yangına körükle gitmek

4.3.3. Kaynak Dil Deyimini Ödünç Alarak Çeviri

Tıpkı kültüre özgü öğelerin çevirisinde başka bir dilden alınmış sözcüklere başvurulabildiği gibi, bazı bağlamlarda deyim çevirisinde de deyimlerin kaynak dildeki biçimlerinin hedef dile ödünçleme yapılarak çevrilmesi sık görülen bir yöntemdir.

Çizelge 4. 4. Kaynak dilden ödünç alınan deyim

Kaynak Dil (İngilizce)	Hedef Dil (Türkçe)
To be in/out	in/out olmak
Kaynak Dil (Arapça)	Hedef Dil (Türkçe)
ستين سنة	Sittin sene

“Sittin sene” ifadesi Türkçede deyim olarak kabul edilmektedir. Söz konusu deyim biçim bakımından birebir Arapçadan Türkçeye geçmiştir. Türkçede “olabildiğince uzun bir süre, ömür boyu, sonsuza dek” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 1039). Deyim, Arapçada kullanıldığı bağlamda da uzun bir süre zarfını ifade etmektedir. Örneğin: “تحتاج ستين سنة حتى تسدد ديونك” (borcunu ödemek için altmış seneye ihtiyacın var) cümlesinde geçen “ستين سنة” (altmış sene) ifadesi “uzun bir süre” anlamını taşımaktadır. Ancak bu yapı Arapçada deyim olarak kullanılmamaktadır. Türkçede ise deyim olarak ve genellikle olumsuz durumlarda kullanılmaktadır.

4.3.4. Açıklama Yoluyla Çeviri

Hedef dilde bir eşleştirme yapılamadığında veya kaynak ve hedef dillerin üslup tercihlerindeki farklılıklardan dolayı hedef metinde deyimsel bir dil kullanımının uygun

olmadığı durumlarda deyimlerin çevirisinde kullanılan en yaygın yöntem açıklama yoluyla çeviridir. Doğru (2011: 143-144), bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

“Diller arasında, doğal ve çevresel faktörler, dilin iç işleyişi ve kültürel etkileşimler sebebiyle meydana gelen birtakım benzerlikler ve yakınlaşmalar olabileceği gibi yine aynı sebeplerle birbirine tamamen yabancı öğeler de bulunabilir. Her milletin kendine özgü birtakım özellikleri, deyimlerinde de kendini gösterir. Bu tür özelliklerin yoğun olarak bulunduğu deyimleri bir dilden diğerine aktarmak ancak anlam çevirisi ile mümkün olabilir”.

Oruçev'e (1976:7) göre, deyimler kültürler ile bütünleşmiş bir yapıya sahip olduğundan dolayı kaynak ve hedef diller arasında eşdeğerlik sağlanamamaktadır ve bu durum dillerin genel özelliğidir. Örneğin, “ağzından baklayı çıkarmak” deyiminin Arapçada muhtemelen deyimsel bir karşılığı bulunmamaktadır. Bundan dolayı söz konusu deyim açıklama yoluyla Arapçaya şu şekilde aktarılabilir: "يفشي سرا- يذيع أمرا".

Aşağıda “doğal karşılamak, mesele yapmamak, zorluklarla sakın bir şekilde uğraşmak” anlamlarına gelen İngilizce “take (something) in (one’s) stride” deyiminin hem Arapçaya hem de Türkçeye açıklama yoluyla çevirisi yapılmıştır. Söz konusu İngilizce deyim Arapça ve Türkçe dillerinde birebir deyimsel bir karşılığı bulunmamaktadır. Bundan dolayı Arapçada bu deyim anlamını karşılayan “üstesinden gelmek” anlamındaki "يتغلب" fiili kullanılırken Türkçede “rahatça uyum sağlamak” ifadesi tercih edilmiştir.

Çizelge 4.5. Açıklama yoluyla yapılan çeviri

Kaynak Dil (Austin Montego – araba broşürü):
The suspension system has been fully uprated to <u>take</u> rough terrain <u>in its stride</u> .
Hedef Dil 1 (Arapça)
وقد رفعت طاقة نظام التعليق بحيث يتغلب على وعورة الأرض.
Hedef Dil 2 (Türkçe)
Süspansiyon sistemi, engebeli arazinin zorlu şartlarına <u>rahatça uyum sağlayacak</u> şekilde yenilendi.

Bunun yanı sıra kültür odaklı deyimlerin hedef dile aynı biçimle aktarımı veya hedef dilde deyimsel bir karşılığını bulmak zordur. Örneğin "شاخ حمود تسلط حميد" (Hammûd kabile reisi, ama iktidar Hamîd'de) şeklindeki bir Arapça deyim Türkçeye aktarılması güçtür. Çünkü söz konusu deyim bir hikâyeye dayanmaktadır. Hikâyeye göre (el-Filî, 2001: 61), Hammûd ve Hamîd iki kardeşdir. Hammûd kabile reisi olmasına rağmen Hamîd kabile

reisine olan yakınlığından dolayı feodal yönetimde etkin bir güce sahiptir ve kendi çıkarlarını sağlamak için halka baskı uygulamaktadır. Bu hikâyeye göre deyim, iktidara yakınlığından dolayı elinde herhangi bir yetki olmamasına rağmen yetkili biri gibi davranan kişiler için kullanılmaktadır. Türkçede aynı hikâyeye sahip bir deyim bulunmamaktadır. Böyle bir deyimın çevirisiyle karşı karşıya kalan bir çevirmen deyimın biçimini hedef dilde verdikten sonra açıklama yoluyla hedef dile aktarabilir (Suçın, 2013: 196-197).

Aşağıda Arapça birtakım öykülere dayandırılan bazı deyimlerin Geri Çevirileriyle birlikte Türkçedeki deyimsel karşılıkları Mehmet Hakkı Suçın'ın "Öteki Dilde Var Olmak" adlı kitabından alınarak öykülü deyimlerin çevirisinde bir fikir mahiyetinde verilmiştir (2013: 199).

Çizelge 4.6. Öykülere dayanan Arapça deyimler

Kaynak Dil (Arapça)	Geri Çeviri	Hedef Dil (Türkçe)
رجع بخفي حنين	Huneyn'in iki pabucuyla döndü.	Eli boş dönmek.
وافق سن طبقة	Şenn (adlı erkek), Tabaka (adlı kadın) ile uyuştu.	Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş.
سبق السيف العدل	Kılıç kınamanın önüne geçti.	İş işten geçti. / Atı alan Üsküdar'ı geçti.
إياك أعني واسمعي يا جارة	Seni kastediyorum; komşu kadın, sen duy.	Kızım sana söylüyorum, gelinim sen dinle / işit / anla.
يداك أوكتا وفوك نفخ	Ellerinle bağladın, ağzınla şişirdin.	Kendi düşen ağlamaz. / Kendin ettin, kendin buldun.

4.3.5. Deyimdeki Kelime Oyununu Ortadan Kaldırarak Çeviri

Bu stratejide aslında kelime oyunu içeren deyimın sadece gerçek anlamına yani kelimesi kelimesine çevirisine odaklanılır.

Aşağıdaki örnek, ünlü İngiliz çanak ve porselen markasının merkezi olan Stoke'daki Wedgwood fabrikası ve sergisine gelen ziyaretçilere dağıtılan bir reklam broşüründe geçen başlık bir ifadedir.

"Centuries of craftsmanship on a plate"

“Birinin birşeyi fazla çaba harcamadan kolaylıkla elde etmesini sağlamak” anlamındaki İngilizce “give to on a plate” deyiminin hem gerçek anlamı hem de deyimsel anlamı kullanılmıştır. Kelime bazındaki çevirisinde “tabakta gelen veya ikram edilen şey ulaşılması kolaydır” şeklinde düşünülebilir. İngilizce metinde, “plate” (tabak) kelimesinin hem gerçek hem de deyimsel anlamına atıf yapılmıştır. Bu atıf, Wedgwood’un tabak çanak üretiminde meşhur olduğu da hesaba katıldığında metindeki dikkat çekiciliği arttırmıştır. Deyimlerdeki kelime oyununu başka dillerde oluşturabilmek oldukça zordur. Söz konusu örneğin Japonca tercümesinde deyimsel anlam ortadan kalkmış ve şu şekilde bir çeviri ortaya çıkmıştır: “Ünlü kişilerin eserleri yüzyıllar boyunca sürekli olarak aynı tabakta toplanmıştır”.

4.3.6. Çıkarma Yoluyla Çeviri

Tek bir kelimenin çeviriden çıkarılması gibi deyimler de bazen hedef metinden tamamıyla çıkarılabilir. Bu stratejiyi uygulamanın nedeni, söz konusu deyim hedef dilde yakın bir benzerinin olmaması, deyim anlamının açıklama yoluyla kolaylıkla ifade edilememesi veya spesifik bir üslubun kullanılması olabilir. Bu şekilde çıkarılan deyimler genellikle kültüre özgü deyimlerdir. Örneğin, Türkçede kültüre özgü olan “yüz görümlüğü” ve “başlık parası” gibi ifadeler İngilizce ve Arapça dillerine çevrilemez niteliktedir.

Özcan’a (2013: 57) göre, bu çeviri stratejisinin kullanılmasının temel sebebi kaynak metnin ağırlığını ortadan kaldırmak, hedef dildeki kültürel öğeleri daha belirgin hale getirerek hedef metnin hedef kitle tarafından daha rahat okunabilmesini sağlamaktır.

Geniş çaplı bir diğer strateji ise telafi (compensation) stratejisidir. Kısaca bu strateji, kaynak metinde geçen deyimsel bir özelliğin ortadan kaldırılması, önemsenmemesi veyahut hedef metnin başka bir yerinde ifade edilmesi anlamına gelmektedir. Newmark’a (1988: 90) göre telafi, sözcüğe bağlı olarak sözcenin herhangi bir yerinde ortaya çıkan anlam, ses etkisi, kullanım ve mecaz kaybının, sözcenin başka bir yerinde veya ona yakın bir sözcede giderilmesi işlemidir.

Bu strateji sadece deyimsel ifadelerle sınırlandırılmamaktadır. Doğrudan hedef metinde yeniden üretilmeyecek olan anlamın, duygusal veya biçimsel etkinin kaybedildiği durumlarda bu strateji kullanılabilir. Mason (1982: 29) bu durumu şu şekilde açıklamaktadır: Asterix’in çevirmenleri kaynak metinde geçen belli başlı sözcük oyunlarını metinde geçtiği noktalarda tercüme edemedikleri zaman çizgi filmin muhtelif yerlerinde

eşdeğer anlamdan ziyade eşdeğer etkiye sahip İngilizce sözcük oyunlarını kullanma yolunu tercih etmişlerdir.

Hedef dilin kendine özgü deyimsel ifade biçimini doğru bir şekilde kullanmak tercümenin okunabilirliğini ciddi şekilde artıracaktır. Bu şekilde tercümenin “yabancı” hissedilmesinin de önüne geçilecektir.

4.3.7. Not Kullanarak Çeviri

Bu strateji genellikle kaynak dil ile hedef dil arasında yakın bir eşleşme sağlanamadığında ve çevirmenin eşdeğer bir ifade bulamadığı durumlarda kullanılmaktadır. Bu strateji dini metinlerin çevirisinde oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Eftekhari (2008: 5) şu konuya işaret etmektedir: “Çeviri sürecinde hem bir strateji hem de bir yöntem olarak not kullanmak, yabancı dil okuyucularının kaynak metin okuyucuları kadar söz konusu metinden istifade edebilmeleri için son derece önemlidir”.

5. DİRİLİŞ ERTUĞRUL

5.1. Dizi Hakkında

Diriliş Ertuğrul dizisi 10 Aralık 2014 yılında TRT 1 ekranlarında Çarşamba günleri Türkiye saati ile 21: 00'da yayınlanmaya başlanmıştır. Dizinin yapımcılığını Tekden Film, yönetmenliğini ise Metin Günay yapmaktadır. Dizinin senaryosu, Mehmet Bozdağ, Atilla Engin ve Aslı Zeynep Peker Bozdağ tarafından yazılmaktadır. 2018 yılı itibari ile dizi 4. sezonunu tamamlamış bulunmaktadır. Tez çalışmasında dizinin ilk sezonu ele alındığından dolayı sadece birinci sezon ile ilgili bilgiler üzerinde durulmaktadır. Dizinin başrollerinde Engin Altan Düzyatan, Esra Bilgiç, Kaan Taşaner, Didem Balçın ve Hülya Darcan rol almaktadır. Dizinin ilk sezonu 10 Aralık 2014 tarihinde başlamış ve yayınlanan 26 bölüm ile 17 Haziran 2015 tarihinde tamamlanmıştır.

Dizi, Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in babası olan Ertuğrul Gazi'nin yaşamı ve kahramanlıklarını ele almaktadır. Dizide 13. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecindeki önemli göç, sefer ve savaşlar yer almaktadır. Ayrıca dizide karşılaşılan zorluklar, yapılan mücadeleler, entrikalarla baş etme süreçleri sergilenmektedir. Müslümanlara ve Türklere yapılan zulümden muzdarip olan Ertuğrul Gazi, dünyaya yıllarca hükmetmiş Türklerin bu durumuna dur demenin zamanının geldiğini anlamaktadır. Savaş ustalığını ve yürekliliğini babası Süleyman Şah'tan, merhametliliğini annesi Hayme Anadan alan Ertuğrul Gazi Türk Beyleri arasındaki savaşı bitirmek ve Türklerin gelişmesini sağlamak için büyük bir devlete ihtiyaç duyarak bunun için girişimlerde bulunmaktadır. Türkleri tek çatı altında toplamayı isteyen Ertuğrul Gazinin bu yoldaki en büyük destekçileri ise Turgut Alp, Doğan Bey ve Bamsı Beyrek'tir (Yalçın, 2016).

Dizinin birinci sezon ana kadrosu şu şekildedir:

- Serdar Gökhan: Süleyman Şah rolünde oynamıştır.
- Hülya Darcan: Hayme Ana rolünde oynamıştır.
- Engin Altan Düzyatan: Ertuğrul Bey rolünde oynamıştır.
- Kaan Taşaner: Gündoğdu Bey rolünde oynamıştır.
- Esra Bilgiç: Halime rolünde oynamıştır.
- Didem Balçın: Selcan Hatun rolünde oynamıştır.

5.2. *Diriliş Ertuğrul* Birinci Sezon Olay Örgüsü

Cengiz Han, Moğol boylarını bir araya getirerek Sibirya'dan Vietnam'a, Macaristan'dan Japon Denizi kıyılarına kadar olan bölgede büyük bir imparatorluk kurmuş ve buralarda yaşayan bütün milletlere zulüm ve katliam uygulamıştır. Bunun sonucunda Orta Asya bozkırlarında, Horasan'da, Aral Gölü civarında yaşayan Türk boyları Anadolu'ya kaçmışlardır. Anadolu'ya gelen Türk boylarından biri de Kayı boyudur. Kayı boyu beyi Süleyman Şah'ın oğlu olan Ertuğrul, Alpleri ile çıktığı bir av sırasında Halime Sultan isimli genç bir kıızı, o kızın babasını ve kardeşini Tapınak Şövalyeleri'nin elinden kurtarır ve obaya getirir. Ertuğrul ve obası daha sonra Halime Sultan'ın babasının Selçuklu Şehzadesi olduğunu öğrenir. Ertuğrul ise av sırasında Halime Sultan'a âşık olur. Tapınakçılar, kendi çıkarlarına da uygun olduğu için Halime ve ailesini sultana teslim edilmek üzere Selçuklu Devleti komutanı Kara Toygar'a vermek istemişler, fakat Ertuğrul Gazi buna engel olur. Anadolu'ya gelen Kayı Boyu bir süre orada yaşar. Daha sonra göç kararı alır. Çünkü Antakya ve Amanos Dağları'nda hüküm süren Halep Emirliği, Kudüs'ü geri almak isteyen Tapınakçılar'la mücadele içindedir ve Tapınakçılar'ı Orta Doğu'dan kovmak için güç toplamaktadır. Kayı Boyu gibi savaştı ve dirençli bir boyun bu durumda Halep'e gelmesi, onlara güç katacaktır. Ertuğrul Gazi ve Alpleri, önceden Halep'e gidip, yurt tutup obaya geri dönerler. Daha sonra Süleyman Şah'ın teşekkür mesajını, Halime Sultan ve ailesini de Halep'e götürürler. Ama Halep Sarayı'na sızan Titus ve Nasır gibi Tapınakçılar bu duruma engel olmak için ellerinden geleni yaparlar. Aynı zamanda Kayıların hain üyesi olan ve obanın beyi olmak için Tapınakçılar'la iş birliği yapan Kurdoğlu da elinden geleni yapmaktadır. Halep Emiri el-Aziz'i pasif duruma düşürerek idareyi ele alan ve sözde Müslüman gibi görünen Tapınakçı taraftarları, Ertuğrul Gazi'yi, Tapınakçılar'la iş birliği yapan bir hain olarak gösterirler ve Kayıların Halep'e girmesine izin vermezler. Halep Emiri el-Aziz, Halime Sultan'a âşık olur ve onunla evlenmeye karar verir. Bu durumu öğrenen Ertuğrul Gazi, Halime Sultan'ı kurtarmak ister, fakat yakalanır. İdam edileceği sırada, el-Aziz Ertuğrul Gazi'yi bağışlar. Bunun üzerine Halep askeri kılığındaki Tapınakçılar el-Aziz'i ve Ertuğrul Gazi'yi öldürmek isterler, ama Alpler yetişirler ve Tapınakçılar etkisiz hale getirilir. Böylece el-Aziz gerçekleri görür ve Kayıların büyük bir dostu olur. Obadan önce Halep'e gelen Ertuğrul Gazi ve Alpleri, Tapınakçılar'ın oyununu bozmuş ve yurtlarını kurtarmışlardır. Kayı Boyu başka zorluklarla da karşı karşıyadır. Bunların en büyüğü, Halep'e gelirken, Ertuğrul Gazi ve Alplerinin konakladıkları yerde Tapınakçılar'ın tuzak kurmaları neticesinde Ertuğrul'un Alplerinden Turgut'u ele geçirmeleri ve onu bir tür

uyuşturucu ile kendi saflarına çekmeleridir. Ertuğrul Gazi'nin ağabeyi Gündoğdu, Alpleri ile bir Selçuklu Devleti kervanına eşlik ederken, Tapınakçılar bu kervana saldırırlar ve Tapınakçılar bozguna uğrar. Gündoğdu ve Alpleri Turgut'u yakalayıp iyileşmesi için obaya getirir. Öte yandan Kurdoğlu, Tapınakçılar'ın yardımı ile Ertuğrul Gazi'nin obada olmadığı ve Gündoğdu'nun hasta olduğu bir sırada darbe yapar. Böylece Kayılar'ın yeni beyi olur. Süleyman Şah ve ailesini sürgün ederken öldürme görevini ise Tapınakçılar'dan aldığı ilaçla hala kendi safında tuttuğu Turgut'a verir. Fakat bilmediği bir şey vardır; Turgut iyileşmiştir ve ilacı içmez. Onları öldürmek yerine Ertuğrul Gazi'nin yardımı ile Süleyman Şah, Hayme Ana, Gündoğdu, Halime Sultan, Gökçe Hatun, Selcan Hatun, Deli Demir, Aykız, Abdurrahman'ı kurtarır ve Kurdoğlu yakalanır. Kurdoğlu idam edilir. Obanın beyi tekrar Süleyman Şah olur. Obada düzen yeniden kurulunca, Süleyman Şah, Tapınakçılar'ın kalesine saldırmaya karar verir. Beklemedikleri bir anda kalede sıkışan Tapınakçılar yardım çağırırlar, fakat haberciler Alpler tarafından etkisiz hale getirilir. Kaleye giren bir dehliz bulan Kayılar içeri sızarlar ve Tapınakçılar'ı yok ederler. Kale ise yerle bir edilir. Fakat kalede bulunan ve Kayılar'a birçok acı yaşatan Titus kaçmayı başarır ve intikam almak ister. Süleyman Şah ve oğulları diğer Oğuz beyleri ile Moğol tehdidi hakkında istişare yapmak için bir Kervansaray'da buluşmak üzere yola çıkarlar. Titus onlara tuzak kurmak ister, ama kendisi tuzağa düşer ve yakalanır. Gündoğdu, Titus'u orada infaz eder. Dönüş yolunda atı ile Fırat Nehri'ni geçerken hastalığından dolayı suya düşüp vefat eden Süleyman Şah, Caber Kalesi yakınlarına defnedilir. Bey hatunu Hayme Ana göçe karar verir ve bu karar toyda kabul görür. Kayı Boyu yine yollara düşer.

5.3. Dünya Çapında *Diriliş Ertuğrul*

Diriliş Ertuğrul dizisi, karakterlerinin yaşam tarzları, birbirleriyle olan ilişkileri, giyim kuşamları, yaşadıkları mekânlar, diğer devletlerle yürütülen siyasi ilişkiler aracılığıyla izleyiciye o dönemin milli kültürü aktarmaktadır (Kalafat, 2017: 44). Özellikle Arap toplumlarının ilgiyle takip ettiği dizi dünya çapında geniş bir izleyici kitlesine sahiptir. Dizinin yapımcısı Mehmet Bozdağ'ın Çerçeve Dergisi 2015 Kasım-Aralık sayısına verdiği röportajda, “*Diriliş Ertuğrul*, daha çok hangi ülkeler tarafından ilgiyle takip ediliyor?” sorusuna şu yanıtı vermiştir: “Şu an *Diriliş Ertuğrul*'un başka ülkelere satışı söz konusu. Satışlar devam ediyor. Özellikle de Pakistan, Endonezya, Orta Doğu ve Orta Asya'dan yoğun bir talep var. Bu yıl inşallah 500 milyon seyircimiz olacağını tahmin ediyorum.”

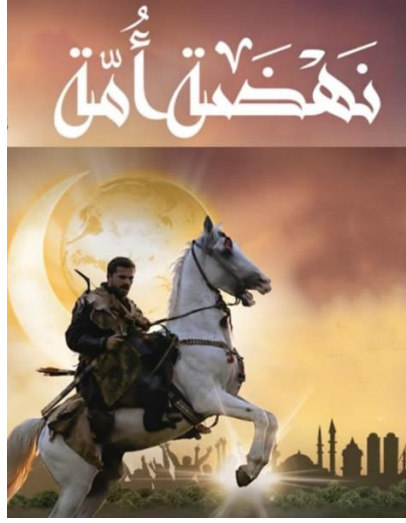
Dizinin başta Arapça ve İngilizce olmak üzere çeşitli dillerde altyazı çevirileri mevcuttur. Al-Noor ETV tarafından başta *Diriliş Ertuğrul* olmak üzere birçok tarihi Türk dizisinin Arapça altyazı çevirileri yayınlanmaktadır. Bunun yanı sıra Katar Devleti, TRT ile yaptığı anlaşmayla *Diriliş Ertuğrul* dizisinin yayın haklarını satın almış ve fasih Arapça ile dublajını yapmıştır. Dizinin yapılan dublajı Qatar TV ekranlarında 16 Ocak 2017’de gösterime girmiştir. Dizi, Qatar TV’de hafta içi her gün 40 – 45 dakikalık bölümler halinde yayınlanmaktadır. Ayrıca dizinin afişleri başkent Doha'nın sokaklarına asılmıştır.

Resim 5.1. Doha sokakları

Bu bağlamda dizinin çeşitli ülkelerde yayınlanmasının ardından gelen tepkiler dizinin dünya çapındaki başarısını ortaya koymaktadır. Örneğin:

- Çoğunluğunu Lübnan'da yaşayan Filistinlilerin oluşturduğu müzik grubu "Emced" Arapça sözler yazarak "*Diriliş Ertuğrul*" dizisinin müziğini yorumladı. “Ümmetin Dirilişi” (نهضة أمة) adlı güfte Arap dünyasında büyük ilgi gördü.

Resim 5.2. Ümmetin Dirilişi

- Dizinin 78. bölümdeki “Bamsı” karakterinin yer aldığı sahnelerden sonra seyirciler sosyal medyada “Bamsı ölecek mi, ölmeyecek mi?” diye sormaya başladı. Dizi ekibinden herhangi bir açıklama yapılmamasına rağmen Kuveyt’in El-Cehra bölgesinde bir grup, *Diriliş Ertuğrul*'daki Bamsı için taziye mesajı yayınladı. Kuveytliler taziyede, "Kayı Boyu'na taziye... Bamsı, Allah'ın rahmetine kavuştu. Seni kaybettik Bamsı. Affetme Ertuğrul!" ifadelerine yer verdiler.

Resim 5.3. Kuveyt sokakları

- *Diriliş Ertuğrul* dizisinin 4. Sezonunda Ertuğrul'un düşmanlarından biri olan Saadetin Köpek karakterinin ölmesiyle Kuveyt'te bir restoranda %50 indirim yapıldı. Ayrıca restorana Kayı Boyu bayrağı asıldı. Bu durum özellikle Kuveytlilerin diziye olan ilgisini ortaya koymaktadır.

Resim 5.4. Kuveyt'teki "Ertuğrul" adındaki restoran

- *Diriliş Ertuğrul* dizisi hayranı Venezuela Devlet Başkanı Nicolas Maduro, basın toplantısında yaptığı konuşmada dizi hakkında övgü dolu sözler söyledi. Maduro "Eşim Cilia ile Ertuğrul adında tarihi bir dizi izliyoruz siz de izleyin. Muhteşem! Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Müslüman bir kahramanın hayatını anlatıyor. Hikâye o kadar güzel anlatılıyor ki insan kendini o kasabada o değerleri ve tarihi yaşarken buluyor" dedi. Ayrıca Maduro daha önce de Kayı Boyu bayrağı ve eskiden Oğuzların giydiği 'börk' başlığı ile poz verip diziye selam göndermişti.

Resim 5.5. Venezuela Devlet Başkanı Nicolas Maduro

- ABD'de izlenmeye başlanan *Diriliş Ertuğrul* dizisi Game Of Thrones'a alternatif olarak gösterildi. İnews haber sitesi, *Diriliş Ertuğrul* dizisini önerdi. Haberde, *Diriliş*'in Türkiye de reyting rekorları kırdığını vurguladı. *Diriliş Ertuğrul*'u izleyen bir Amerikalı dizi hakkındaki yorumlarını yazdı. Diziye nasıl kendisini kaptırdığını, heyecanla takip ettiğini anlatan yorumu ise okuyanları güldürdü: “İlk sezonu izlerken sadık bir Müslüman olmak istesem altından kalkabileceğimi keşfettim. Dizide, kurulan cümlelerin yüzde 30'unu 'Allah'ın izniyle', 'inşallah', 'Allah'a şükürler olsun' gibi sözler oluşturuyor. Her gün böyle konuşmaya başladım. Mesela bu sabah aynen şunu dedim: Allah'a şükür bir demlemelik daha kahve kalmış”.

6. İNCELEME

6.1. Benzer Anlam ve Benzer Biçimle Çeviri

1.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
5: 28	Beylerin basireti bağlanmış.	لقد عقدت بصيرة الرجال.

“Basireti bağlanmak” deyimini “doğru yolu görememek, alabileceği uygun önlemi alamamak” anlamında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 615). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

2.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
12: 36	Onun sultan Alâeddin’in gözüne girmesi çok önemli.	دخوله إلى عين السلطان علاء الدين مهم جدا.

“Gözüne girmek (birinin)” deyimini “anlayışlılığı, çalışkanlığı, becerikliliği ile büyüğünün sevgi ve güvenini kazanmak” anlamında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 819). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

3.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
26: 49	Hepsi bu karnaval için yanıp tutuşacaklar.	كلهم سيتأججون نارا من هذا الكرنفال.

“Yanıp tutuşmak (biri için, bir şey için)” deyimini “1) büyük bir aşk içinde olmak, 2) elde etmek için güçlü bir istek duymak ya da elde edemediği, kaçırdığı için derin bir üzüntü ile harap olmak” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 1106). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

4.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
27: 19	Türklerle Selahattin Eyyubi'nin torunlarını birbirine düşürdüğümüz gün hedefimize ulaşacağız.	في اليوم الذي يقع فيه أحفاد صلاح الدين الأيوبي مع الأتراك نكون قد وصلنا إلى هدفنا.

“Birbirine düşmek” deyimini “aralarında anlaşmazlık çıkıp birbiriyle uğraşmaya başlamak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 643). Söz konusu deyim metnin farklı bir yerinde bir kez daha geçmiştir. Ancak farklı şekillerde aktarılmaktadır. Bu durum da dizinin birden fazla çevirmen tarafından çevrildiği fikrini uyandırmaktadır. Bu kısımda ise deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

5.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:08:21	Yakında kokusu çıkar demiştim sana.	لقد قلت لك بأن رائحته ستظهر قريباً.

“Kokusu çıkmak” deyimini “gizli kalmak üzere yapılan iş, herkesçe anlaşılmaya başlamak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 935). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

6.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:31:14	Halep'ten eli boş dönmeyesin.	لا تعود بيد فارغة من حلب.

“Eli boş dönmek” deyimini “umduğunu elde edemedi dönmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 755). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

7.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:13:04	Boşuna nefesini tüketme.	لا تستنفذ أنفاسك بدون فائدة.

“Nefes tüketmek” deyimi “bir konu üzerinde söz söyleye söyleye çok yorulmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 975). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle aktarılmıştır.

8.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:13:14	Kafanı yorma.	لا تتعب رأسك.

“Kafa yormak” deyimi “bir şey üzerinde çok düşünmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 899). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

9.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
04: 47	Topla kendini.	استجمع نفسك.

“Kendini toplamak” deyimi “1) ilgileneceği konu üzerinde dikkatini yoğunlaştırmak, 2) durumunu düzeltmek” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 924). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle aktarılmıştır.

10.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
09: 38	Bizim kılıcımız Müslüman Halep emirinin kanını dökmez.	سيفنا لن يريق دم أمير حلب المسلم.

“Kan dökmek” deyimi “1) yaralanmak ya da ölmek, 2) yaralamak ya da öldürmek” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 904). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

11.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
21: 21	Boynumuzun borcudur.	دين على رقبتنا.

“Boynunun borcu” deyimini “yapılması gereken ödevi” anlamındadır (Aksoy, 2017:660). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

12.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:02:58	Eğer öldüyse bunun hesabını sorarım.	إن كان قد مات فسأحاسبهم على هذا.

“Hesap sormak” deyimini “birini, yöntem ya da yasadışı davranışından dolayı sorguya çekmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 856). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

13.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:04:10	İki cihanda elim yakanda olur Ertuğrul beyim.	فستكون يداي على يافتك في الدنيا والآخرة يا سيدي.

“İki eli yakasında olmak” deyimini “öbür dünyada ondan alacağını isteme hakkı saklı kalmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 875). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

14.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
9: 46	Boynunu büktüm.	أحنيت عنقك.

“Boynu bükük” deyimini “kimsesiz, üzgün, acınacak ve yardım bekler durumda” anlamındadır (Aksoy, 2017: 660). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

15.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
36: 59	Günah işlemeden işini bitirdik şehzadenin.	أنهينا عمل الأمير دون أن نرتكب ذنبا.

“İşini bitirmek” deyimini “1) yapılması kendisinden beklenen işi sona erdirmek, 2) birini artık iş yapamayacak güçsüzlüğe uğratmak, 3) öldürmek” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 887). Deyim bu bölümde “öldürmek” anlamında kullanılmıştır ve Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

16.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
54: 46	İki bin savaşçı alpin kamı kaynıyor.	دم الألفي محارب خاصتكم يغلي.

“Kamı kaynamak” deyimini “içinden sevgi taşıp gelmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 905). Deyim dizide alplerin savaşmak için can attıkları anlamını vermektedir. Söz konusu deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

17.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:10:02	Yer yerinden oynayacak.	ستتحرك الأرض من مكانها.

“Yer yerinden oynamak” deyimini “1) bir iş çok gürültülü çok telaşlı yapılmak, 2) bir olay toplumda büyük tedirginlik oluşturmak” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 1118). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

18.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:13:35	Ne gönlünü kırmış yani ne gururunu incitmiş.	بمعنى أنه لم يكسر قلبه أو يجرح كبرياءه.

“Gönlünü kırmak” deyimini “birini küstürecek, kendisinden soğutacak davranışta bulunmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 900). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

19.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:42:50	Ecelinin geldiğini bizden duysun.	ليعرف أن أجله قد جاء منّا.

“Eceli gelmek” deyimini “doğal olmayan bir etkenle ölmek ya da öldürülmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 742). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

20.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
16: 25	Demek benimle oyun oynamak istediniz Süleyman Şah ve evlatları.	إذن تريد اللعب معي يا سليمان شاه أنت وأولادك.

“Oyun etmek (yapmak, oynamak) (birine)” deyimini “kurnazlıkla birini aldatmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 991). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

21.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
39: 05	Lakin sen vesveseden aklını kaybedeceksin.	لكن أنت ستفقد عقلك من الوسوسة.

“Aklını kaybetmek” deyimini “deli gibi olmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 556). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

22.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
41: 24	Yazıklar olsun sana Süleyman.	يا لأسفي عليك يا سليمان.

“Yazıklar olsun!” deyimini “çok üzüldüm, teessüf ederim, kınarım seni!” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017:1111). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

23.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:10:25	Kendi hırsın uğruna atanı, eşini, beni kardeşini ateşe attın.	من أجل حرصك قد رميتي زوجك ورميتني رميت أختك في النار.

“Ateşe atmak” deyimini “çok tehlikeli bir işe sokmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 590). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

24.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:36:12	Kimsenin burnu kanamadan en büyük dertten kurtulacaklar.	سيخلصون من أكبر مصيبة دون أن ينزف أنف أحد.

“Burnu bile kanamamak” deyimini “büyük bir kazadan yarasız beresiz kurtulmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 665). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

25.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
26: 49	İntikam sana ananın ak sütü gibi helaldir.	الانتقام حلال عليك كحليب أمك.

“Anamın ak sütü gibi helal olsun” deyimini “anamın sütü bana nasıl helal ise bu da sana öyle helal olsun” anlamındadır (Aksoy, 2017: 573). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir. Ancak “ak” kelimesi Arapça çeviride çıkarılmıştır.

26.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
28: 32	Yer yarıldı yerin dibine girdi sanki.	كأن الأرض انشقت ودخل إلى قعرها.

“Yer yarılıp içine girmek” deyimini “1) yitirilen şey bir türlü bulunamamak, 2) utancından ortada görünmek istememek” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 1118). Dizide deyimini birinci anlamı kullanılmış ve Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

27.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
45: 16	Erkek deli bir küheylan gibidir, o deliliğiyle otağını ayakta tutar.	الرجال مثل الفرس المجنون، وهذا الجنون هو الذي يمسك الخيمة لتبقى واقفة.

“Ayakta tutmak” deyimini “yıkılmamasını, bozulmamasını, sürüp gitmesini sağlamak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 602). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

28.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
45: 57	Kulağıma küpe oldu ana.	قد صار حلقا في أذني يا أمي.

“Kulağına küpe olmak” deyimini “başına gelen işten, unutamayacağı bir ders almak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 942). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

29.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
55: 22	Oğuz boylarının beyleri bir araya gelecekmiş.	سادة قبائل الأوغوز سيأتون معًا.

“Bir araya gelmek” deyimini “bir yere toplanmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 642). Deyim Arapçaya benzer anlam ve benzer biçimle çevrilmiştir.

6.2. Benzer Anlam, Farklı Biçimle Çeviri

1.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
27: 03	Müslümanlar birbirine düşmüşken bu sefer işimiz zor olmayacak.	عندما يعادي المسلمون بعضهم البعض لن يكون عملنا صعبا هذه المرة.

“Birbirine düşmek” deyimini “aralarında anlaşmazlık çıkıp birbiriyle uğraşmaya başlamak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 643). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “birbirine düşmanlık etmek” şeklinde aktarılmıştır.

2.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
53: 14	Dünyanın altını üstüne getirirler.	يقلبون الدنيا رأسا على عقب.

“Altını üstüne getirmek” deyimini “1) söz ya da davranışıyla çevreyi birbirine düşürmek, 2) bir şey bulmak için karıştırmadık yer bırakmamak” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 569). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “baş aşağı etmek” şeklinde aktarılmıştır.

3.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
54: 23	O çoban başı Selçukluya kafa mı tutacak?	هو رئيس الرعاة هل سيستطيع أن يضع رأسه برأس السلجوقي؟

“Kafa tutmak” deyimini “boyun eğmeyip karşı çıkmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 899). Deyim Arapçaya benzer anlam farklı biçimle çevrilerek “kafasını Selçuklunun kafasına mı koyacak” şeklinde aktarılmıştır.

4.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
55: 35	Gördün mü kızı? Şimdiden avucunun içine almış Ertuğrul’u.	هل رأيت؟ لقد أخذت أرتغرل بيدها من الآن.

“Avucunun içine almak” deyimini “bir kişiyi etki ve baskısı altına almak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 594). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilmiştir. “Avuç içi” ifadesinin yerine “el” kelimesi kullanılarak “eline aldı” şeklinde aktarılmıştır.

5.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
57: 31	Dilinin altındaki baklayı çıkar istersen ha?	اخرجي ما تحت لسانك ما رأيك؟

“Ağızından baklayı çıkarmak” deyimini kaynak metinde “dilinin altındaki baklayı çıkarmak” şeklinde kullanılmıştır. Deyim “sabrı tükenip o zamana kadar sakladığı şeyleri söylemek” anlamında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 612). Deyim benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “dilinin altındaki şeyi çıkar” şeklinde aktarılmıştır.

6.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
3: 27	Ağzını yoklamıştım.	أجعله يفلت بالكلام من فمه.

“Ağzını yoklamak” deyimini “bir kimseyi konuşurarak belli bir konu üzerindeki düşüncesini öğrenmeye çalışmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 543). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “ağzından sözü kurtardım” şeklinde aktarılmıştır.

7.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
35: 24	Bu haysiyetsiz gemi azıya aldı iyice kızım.	لقد فلت لجام لسان هذا الخائن كثيرًا يا ابنتي.

“Gemi azıya almak” deyimini “azgınlaşıp söz dinlemez olmak” anlamındadır (Aksoy, 2017:791). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “dil gemini salıverdi” şeklinde aktarılmıştır.

8.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
44: 09	Sana boyunun ölçüsünü vereyim mi?	هل أعطيك درسا؟

“Boyunun ölçüsünü almak” deyimini “iddialı bir kişi, giriştiği işi başaramayıp yetersizliğini anlamak” (Aksoy, 2017: 661) kaynak metinde “boyunun ölçüsünü vermek” şeklinde kullanılmış ve Arapçaya benzer anlam farklı biçimle çevrilerek “sana bir ders vereyim mi?” şeklinde aktarılmıştır.

9. / 10.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:01:57	Bugün Kayılara göz yumarsak yarın bize göz açtırmazlar .	إن غرضنا النظر عن عشيرة كايي اليوم فهم غدا لن يتركونا نفتح أعيننا.

“Göz yummak” deyimini “kusurları hoşgörü ile karşılamak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 824). Deyim Arapça benzer anlam, farklı biçimde aktarılmıştır. “النظر” kelimesi “bakmak” anlamında kullanılmaktadır. Birebir “göz” kelimesine karşılık olarak kullanılmamaktadır. Ancak Arapçada “غَضَّ النظر” ifadesi “göz yumdu” şeklinde kullanılmaktadır.

“Göz açtırmamak” deyimini “başka bir iş yapmasına vakit ve fırsat vermemek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 806). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “gözlerimizi açmamız için bizi bırakmayacaklar” şeklinde aktarılmıştır.

11.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:18:02	Takıldın bir bedevinin peşine .	مشيت وراء رجل بدوي.

“Peşine takılmak” deyimini “bir kimsenin arkasından gitmek” anlamındadır (Aksoy, 2017:1011). Deyim Arapçaya benzer anlam farklı biçimle çevrilerek “arkasından yürüdün” şeklinde aktarılmıştır.

12.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:32:48	Bir taşla iki kuş...	عصفورين بحجر واحد

“Bir taşla iki kuş vurmak” deyimini “bir eylemle, işe yarar iki sonuç elde etmek” anlamında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017:650). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “bir taşla iki serçe” şeklinde aktarılmıştır.

13.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
02: 23	Halep'teki pazar, can pazarı ana.	السوق الذي في حلب تباع به الأرواح يا أمي.

“Can pazarı” deyimini “herkesin ölüm tehlikesi karşısında bulunduğu ve kendini kurtarmaya çalıştığı durum” anlamındadır (Aksoy, 2017:677). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “Halep'teki pazarda ruhlar satılıyor ana” şeklinde aktarılmıştır.

14.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
02: 28	Ertuğrul her şeyin üstesinden gelir.	أرطغرل سيتخطى كل شيء

“Üstesinden gelmek” deyimini “hakkından gelmek” deyimini ile aynı anlamı taşımakta ve “1) zor bir işi başarmak, 2) birini hak ettiği sert işlemle cezalandırmak” anlamlarında kullanılmaktadır. (Aksoy, 2017: 836). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “her şeyi aşacak” şeklinde aktarılmıştır.

15.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
06: 44	İki bin yiğitle koca Halep ordusuna kafa mı tutacağız?	هل سنواجه جيش حلب الكبير بألفي محارب؟

“Kafa tutmak” deyimini “boyun eğmeyip karşı çıkmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 899). Bu deyim kaynak metnin daha önceki bir kısmında Arapçaya yine benzer anlam farklı biçimle çevrilmiştir. Bu bölümde yeniden benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “iki bin savaşıyla büyük Halep ordusuyla yüz yüze mi geleceğiz?” şeklinde aktarılmıştır.

16.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
21: 47	Yola düşmeden gidip İbnu'l-Arabî'nin bir hayır duasını alalım.	قبل أن ننطلق لنذهب ونأخذ دعاء الخير من ابن العربي.

“Yola düşmek” deyimini “bir yere gitmek üzere yola çıkmak” anlamındadır (Aksoy,2017: 1121). Deyim Arapçaya “bulunduğu yerden ayrılmak” anlamına gelen “انطلق” fiili ile benzer anlam, farklı biçimle aktarılmıştır.

17.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
33: 41	Yiğidim, kendine gel.	أيها البطل، عد إلى رشديك.

“Kendine gelmek” deyimini “düşünebilecek duruma gelmek, ayılmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 922). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimde çevrilerek “rüşüne dön” şeklinde aktarılmıştır.

18.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
36: 08	Seni doğduğuna pişman ederim.	سأجعلك تندمي على يوم ولادتك.

“Anasından doğduğuna pişman etmek” deyimini “çok eziyet ederek bir kimseyi canından bezdirmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 574). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “seni doğduğun güne pişman ederim” şeklinde aktarılmıştır.

19.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
52: 25	Avratlar gibi ağız dalaşına girmişler.	انشغلوا بالكلام كما تفعل النساء.

“Ağız dalaşı” deyimini “sözle kavga” anlamındadır (Aksoy, 2017: 536). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “sözle meşgul oldular, oyalandılar” şeklinde aktarılmıştır.

20.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
52: 49	Çok şükür ki sıhhatinize kavuşup tekrar başımıza geçtiniz.	الحمد لله أنك استعدت صحتك وجلست على رأس المجلس من جديد.

“Başa geçmek” deyimini “1) bir kişi, en üstün yeri almak, 2) bir konu, önemce ilk sıraya geçmek” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 616). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimde çevrilerek “meclisin başına oturdunuz” şeklinde aktarılmıştır.

21.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
52: 56	Siz o zor günlerde döşeğinizde ecel terleri dökerken...	بينما كنت على سرير الأجل وعرق الموت بتصبب منك...

“Ecel teri dökmek” deyimini “tehlikeden, korkudan çok büyük bir sıkıntı ve bunalım içinde kalmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 742). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “ölüm teri dökülürken” şeklinde aktarılmıştır.

22.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:24:35	Ben kendimi bildim bileli seni sevdim.	أنا أحبك من أن وعيت على الدنيا.

“Kendini bilmek” deyimini “1) akı, muhakemesi yerinde olmak, 2) durumuna, onuruna uyacak biçimde davranmak, 3) çocukluktan çıkıp akı her şeye erer yaşa gelmek” anlamlarında kullanılmaktadır. Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “dünyayı bilmek, anlamak, farkına varmak” şeklinde aktarılmıştır.

23.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:44:05	El ele verirsek...	إن أصبحنا يداً بيد

“El ele vermek” deyimini “iş birliği yapmak, güçlerini birleştirmek” anlamındadır (Aksoy, 2017:753). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “el ele olursak” şeklinde aktarılmıştır.

24.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:46:34	Oraya öyle elini kolunu sallayarak giremezsin.	لا يمكنك الدخول إلى هناك وأنت تلوح بيدك.

“Elini kolunu sallaya sallaya gelmek” deyimini “elinde, getirmesi beklenen şey olmadığı halde ya da bitirmeye gittiği işten sonuç almaksızın gelmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 760). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “elini sallayarak giremezsin” şeklinde aktarılmıştır.

25.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:56:37	Senin başına da olmadık belalar açacak.	سيجلب لك مصائب ليس لها نهاية.

“Başına dert açmak” deyimini “hiç gereği yokken sıkıntılı, güç bir işe girişmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 621). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “sana belalar getirecek” şeklinde aktarılmıştır.

26.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
11: 35	Ertuğrul o kızın peşine düştüğünden beri bizim de obanın da burnu pislikten çıkmaz oldu.	منذ أول يوم ركض به أرطغرل خلف تلك الفتاة والمصائب تلاحق قبيلتنا.

“Peşine düşmek” deyimini “bir kimsenin arkasından gitmek, peşine takılmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 1011) ve daha önce dizinin başka bir bölümünde geçen “peşine takılmak” deyimini ile aynı anlamdadır. Önceki bölümde geçen “peşine takılmak” deyimini “مشي وراء” “arkasından yürüdü” şeklinde benzer anlam, farklı biçimle çevrilmiştir. Bu kısımda geçen “peşine düşmek” deyimini de benzer anlam farklı biçimle çevrilerek “arkasından koştu” şeklinde aktarılmıştır.

27. / 28.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
11: 49	Ertuğrul cihana kafa tutup şehzade kızını döşeğine atana kadar kaç can daha vereceğiz ?	كم روحا سنفقد بعد كي يستطيع أرطغرل معادة كل العالم، وليجعل ابنة الأمير تنام على فراشه؟

“Kafa tutmak” deyimini “boyun eğmeyip karşı çıkmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 899). Söz konusu deyim Arapçaya 1. bölümde “kafasını kafasına koymak” şeklinde, 10. bölümde “düşmanla çarpışmak” şeklinde benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek aktarılmıştır. Bu bölümde ise yine benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “düşmanlık etmek, zıtlaşmak” anlamındaki “معادة” ifadesi ile Arapçaya aktarılmıştır.

“Can vermek” deyimini “1) ölmek, 2) bir şeyi, hayatını onun uğruna feda edecek kadar çok istemek, 3) güçlendirmek ya da yaşar duruma getirmek” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 678). Kaynak metinde “ölmek” anlamında kullanılan deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “kaç ruh kaybedeceğiz?” şeklinde aktarılmıştır.

29.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
18: 39	Obanızı yerle bir edecekler.	يسون مخيمكم بالأرض.

“Yerle bir etmek” deyimini “yapıyı yıkıp yere indirmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 1117). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “obanızı yerle aynı, eşit seviyeye getirecekler” şeklinde aktarılmıştır.

30.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
20: 47	Sürümüz başiboş , telef oldu.	ماشيتنا طليقة وأصابها التلف.

“Başiboş kalmak” deyimini “kendisini yöneten ya da denetleyen kimse kalmamak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 618). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “sürümüz serbest” şeklinde aktarılmıştır.

31.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
21: 12	Bir gün arkandan kuyunu kazdım mı?	هل تكلمت خلفك يوماً ما؟

“Kuyusunu kazmak” deyimini “bir kişiyi felakete sürükleyecek tuzak kurmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 949). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “arkandan konuştum mu?” şeklinde aktarılmıştır.

32.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
23: 09	Ne yapacağımı bilemeyecek kadar yoldan çıkmış vaziyette.	هو في وضع صعب لدرجة أنه لا يعرف الذي سيفعله.

“Yoldan çıkmak” deyimini “1) kötü yola düşmek, 2) doğru bilinen gidişten ayrılmak, azgınlığa sapmak, 3) (iş) düzensiz bir yön almak” anlamlarında kullanılmaktadır. Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “zor bir durumda” şeklinde aktarılmıştır.

33.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
40: 24	Beni yalancı çıkardın.	لا تُظهِرنِي كاذِبًا.

“Yalancı çıkmak” deyimini “bir kişinin yalan söylediği anlaşılacak ya da bir kişi verdiği sözü yerine getirmemek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 1103). Deyim Arapçaya benzer anlam farklı biçimle çevrilmiş ancak çevirmen “beni yalancı çıkardın” ifadesinin çevirisini “beni yalancı olarak gösterme, ortaya çıkarma” şeklinde yapmıştır.

34.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
41: 50	Titus sen de gözünü Kladyus’dan ayırma.	تيتوس، أنت راقب كلاديوس.

“Gözünü ayırmamak” deyimini “bir şeye sürekli olarak bakmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 820). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “Kladyus’u gözetle” şeklinde aktarılmıştır.

35.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
47: 02	Bundan böyle hiçbir işe elini sürmeyeceksin.	لن تمدي يدك على أي عمل من بعد الآن.

“El sürmemek” deyimini “1) dokunmamak, 2) yapmaya başlamamak” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 764). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “elini uzatmayacaksın” şeklinde aktarılmıştır.

36.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
48: 18	Canla başla bu malları hazırlamalıyız.	علينا أن نبذل أقصى جهدنا في تجهيز هذه البضائع.

“Canla başla” deyimini “hiçbir özveriden kaçınmayarak, bütün yorgunluklara katlanarak, var gücü ile” anlamındadır (Aksoy, 2017: 677). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “çok çaba göstermeliyiz” şeklinde aktarılmıştır.

37.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
52: 19	Üzerine fazla gittim demişimdir.	كنت أقول أنني قسوت عليه أكثر من اللازم.

“Üstüne (üzerine) varmak (birinin)” deyimini “bir şey yapmasını direnerek istemek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 1092). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “ona karşı sert acımasız oldum” şeklinde aktarılmıştır.

38.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
52: 51	Obanın ileri gelenlerinden bana diş bileyenler de var.	حتى اسباد القبيلة، من يعاديني منهم.

“Diş bilemek (birine)” deyimini “hıncını gösterir durum almak, kötülük yapmak için fırsat beklemek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 725). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “bana düşmanlık yapanlar” şeklinde aktarılmıştır.

39.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
53: 23	O da böyle zor zamanlarda türlü türlü oyunlar çevirip beyleri sana karşı kışkırtırdı.	هو أيضا كان يستغل الأوقات الصعبة فيحيك المكائد ويحرض أسباد القبيلة عليك.

“Oyun etmek” deyimini “kurnazlıkla birini aldatmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 991). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “tuzaklar, oyunlar kurmak” şeklinde aktarılmıştır.

40.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:41:29	Siz benim ve ailemin hayatını kurtarmak için hiçbir vakit gözünüzü budaktan esirgemediniz.	أنت لم تقصر أبدًا في حمايتي أنا وعائلي.

“Gözünü daldan budaktan esirgememek” deyimini “tehlikeli işlere atılmaktan çekinmemek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 820). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “beni ve ailemi korumak için elinizden geleni yaptınız” şeklinde aktarılmıştır. “لم يقصر في ...” kalıbı “... için elinden geleni yaptı” şeklinde kullanılmaktadır (Mutçalı, 2013: 745).

41.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:41:49	Berhudar ol kızım.	بارك الله فيك يا ابنتي.

“Berhudar ol” deyimini “mutlu ol, ömrün uzun olsun, iyi günler göresin” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 635). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “Allah hayırlı/bereketli kılsın, mübarek etsin” şeklinde aktarılmıştır.

42.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:42:11	Güzeller güzeli sultan kızını gözü dönmüş düşmanın elinden kurtaran bey, kızı otağa getirmiştir.	السيد داهم الأعداء بشراسة منقذا ابنة السلطان الجميلة من بين أيديهم ثم أحضرها إلى الخيمة.

“Gözü dönmek” deyimini “aşırı bir istek ya da çok öfkelenme dolayısıyla saldıracak durumda olmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 812). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “hırçın, huysuz, ters, geçimsiz” anlamlarını taşıyan “شراسة” ifadesi ile aktarılmıştır.

43.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:42:18	Kefereye kılıcıyla haddini bildirmiştir.	أوقف الكفرة عند حدهم بسيفه.

“Haddini bildirmek” deyimini “yetkili olmadığı işlere karışan, küstahça işler yapan kimseye sert işlemler uygulayarak yetki sınırını aşmaması gerektiğini öğretmek” anlamındadır (Aksoy, 2017:834). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “kefereleri sınırlarında kılıcıyla durdurdu” şeklinde aktarılmıştır.

44.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:43:37	Hayırdır komutan, bu defa kılıcını gözümüze soka soka gelmedin otağımıza.	خيرا أيها القائد، لم تأت هذه المرة للخيمة رافعا سيفك في رأسي.

“Gözüne sokmak” deyimini “1) çaba harcayarak, bir kimseyi büyüğünün beğenmesini sağlamak, 2) görmek istemediği şeyi zorla göstermek” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 820). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “kılıcını başımın üzerine kaldırarak” şeklinde aktarılmıştır.

45.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:46:24	Biz evelallah başımızın çaresine bakarız.	نحن قادرين على تدبير أمورنا بإذن الله.

“Başımın çaresine bakmak” deyimini “kimsenin yardımı olamayacağı anlaşıldığından içinde bulunduğu güç durumdan kurtulma yolunu kendisi aramak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 625). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “işlerimizi yönetmede kabiliyetliyiz” şeklinde aktarılmıştır.

46.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:48:27	Nice badirelere göğüs gerdik.	واجهنا الكثير من المصاعب.

“Göğüs germek” deyimini “bir güçlüğe karşı koymaya hazır olmak, karşı koyup dayanmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 798). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “birçok zorluklarla karşılaştık, yüzleştik” şeklinde aktarılmıştır.

47.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:48:32	Nice zalime kafa tuttuk.	وقفنا ضد الكثير من الظالمين.

“Kafa tutmak” deyimini “boyun eğmeyip karşı çıkmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 899). Deyim dizi içerisinde birçok kez geçmektedir. Söz konusu deyim her seferinde farklı ifade şekilleriyle çevrilmektedir. Bu bölümde de benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “birçok zalimin karşısında durduk” şeklinde aktarılmıştır.

48.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
14: 35	Yiğidim pes etme.	لا تستسلم يا بطلي.

“Pes demek” deyimini “1) karşısındakinin kendisinden daha üstün olduğunu kabul etmek, 2) birinin üstün kurnazlığını ya da şirretliğini görerek, ancak bu kadar olur kanısına varmak” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 1010). Dizide Süleyman Şah zehirlenen oğlunu kurtarmaya çalıştığı sırada ona pes etme diyerek dayanmasını istemektedir. Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “teslim olma” şeklinde aktarılmıştır.

49.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
17: 22	Canı cehenneme.	لتذهب روحه إلى جهنم.

“Canı cehenneme” deyimini “istemiyorum; gitsin, uzaklaşsın ve ne kadar kötü bir duruma düşerse düşsün, umurumda değil” anlamındadır (Aksoy, 2017: 672). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “canı cehenneme gitsin” şeklinde aktarılmıştır.

50.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
17: 27	Yoksa dönüp dolaşır ucu bana gelir.	وإلا ستدور التهمة وتصلني.

“Ucu (birine) dokunmak” deyimini “yapılan bir iş birine zarar vermek, biri o işten zarar görmek” anlamındadır (Aksoy, 2017:1082). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “bana ulaşır” şeklinde aktarılmıştır.

51.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
24: 21	Bu işin içinde bir iş var.	هناك شيء في هذا الأمر.

“İşin içinde iş var” deyimini “bu olayda herkesin bilmediği bir şey var” anlamındadır (Aksoy, 2017: 887). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “bu işin içinde bir şey var” şeklinde aktarılmıştır.

52.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
25: 26	Geçmiş olsun.	الحمد لله على سلامتكم.

“Geçmiş olsun” deyimini “hastalığınızın (ya da uğradığınız kazanın, felaketin) geçmiş olmasını, bir daha böyle sıkıntılara düşmemenizi dilerim” anlamındadır (Aksoy, 2017: 790). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “sağlığınız için Allah’a hamdolsun” şeklinde aktarılmıştır.

53.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
25: 31	Ertuğrul ile Gündoğdu abime can verdiğiniz söyleniyor Halime.	يقولون أنك أنتِ وأرطغرل قد أعدتما الروح إلى جوندودو يا حليلة.

“Can vermek” deyimini “1) ölmek, 2) bir şeyi, hayatını onun uğruna feda edecek kadar çok istemek, 3) güçlendirmek ya da yaşar duruma getirmek” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 678). Deyim dizide üçüncü anlamı ile kullanılmış, Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “canı geri verdiniz” şeklinde aktarılmıştır.

54.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
36: 51	Benim ilk göz ağrım .	يا أول من رأت عيني.

“İlk göz ağrısı” deyimini “1) ilkin doğan evlat, 2) ilk sevgili” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017:879). Dizide deyimın ikinci anlamı kullanılmıştır. Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimde çevrilerek “gözümün ilk gördüğü” şeklinde aktarılmıştır.

55.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
38: 07	Yollarımı mı gözler oldun?	هل أصبحت تنتظرني على الطريق؟

“Yolunu beklemek (gözlemek)” deyimini “gelmesini beklemek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 1123). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “yolda beni bekler mi oldun” şeklinde aktarılmıştır.

56.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
38: 15	Senin başımıza açtığın dertler yüzünden.	بسبب المصائب التي سببتها لنا.

“Başına dert açmak” deyimini “hiç gereği yokken sıkıntılı, güç bir işe girişmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 621). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “sebepe olduğun belalar” şeklinde aktarılmıştır.

57.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
52: 47	Beyimiz Süleyman Şahtır, ben toyda boyumun ölçüsünü aldım.	سيدي هو سليمان شاه وأنا أعرف القبيلة.

“Boyunun ölçüsünü almak” deyimini “iddialı bir kişi, giriştiği işi başaramayıp yetersizliğini anlamak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 661). Deyim 5. bölümde “boyunun ölçüsünü vermek” şeklinde geçip benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “ders vermek” şeklinde aktarılmıştır. Bu bölümde ise benzer anlam farklı biçimle çevrilerek “ben boyu (kabileyi) tanır, bilirim” şeklinde aktarılarak muhtemelen hedef metinde “ben yerimi bilirim” anlamı verilmeye çalışılmıştır.

58.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
58: 07	Bize sözü var, ona göz kulak olacaktır.	قد وعدناه أن نعتني به.

“Göz kulak olmak” deyimini “1) korunması gereken kimseyi ya da şeyi görüp gözetmek, 2) görme, işitme yoluyla bilgi edinmeye çalışmak” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 811). Deyim kaynak metinde birinci anlamda kullanılmış ve Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “ilgilenmek” şeklinde aktarılmıştır.

59.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
58: 12	Benim korkum da bu ya Ertuğrul beyim bir çocukluk yapması.	هذا هو خوفي يا سيد أرتغرل أن يقوم بعمل طفولي.

“Çocukluk etmek” deyimini “akılsızca, çocukça iş yapmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 697). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “çocukça bir iş yapması” şeklinde aktarılmıştır.

60.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:36:09	Bu söz üzerine Mekkeliler bayram etti.	هذه الكلمات قد مكة عيداً للمكيين.

“Bayram etmek” deyimini “çok sevinmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 630). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “Mekke Mekkelilere bayram oldu” şeklinde aktarılmıştır.

61.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
40: 57	Gerçi Afşin beyin yazdığı mektuptan sonra Konstantiniyye’ye ya da Roma’ya gitmeye yüzün olur mu bilmem.	في الحقيقة لا أعلم إن كنت ستستطيع أن تُثري وجهك للذين في القسطنطينية أو في روما بعد الرسالة التي سيكتبها السيد أفشين.

“Yüzü kalmamak (olmamak)” deyimini “bir kimseden daha önce birçok ricada bulunduğu için yeni bir şey istemeye sıkılmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 1134). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “yüzünü gösterebilecek miydin bilmiyorum” şeklinde aktarılmıştır.

62.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
41: 30	Gözünü dört aç.	افتح عينيك جيداً.

“Gözünü dört açmak” deyimini “çok dikkatli olmak, aldanmamak için çok uyanık olmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 821). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “gözlerini iyi aç” şeklinde aktarılmıştır.

63.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
43: 26	Korktuğum başıma geldi.	قد حل بي ما خفت منه.

“Korktuğu başına gelmek” deyimini “şöyle olmasından korktuğu iş, öyle olmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 937). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilmiştir. “حلّ ب” fiili “(birinin) başına gelmek” anlamını içermektedir. Bu bağlamda çeviri “korktuğum şey başıma geldi” şeklindedir.

64.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
44: 56	Ele avuca sığmazdı.	لم تكن تسعهم يده.

“Ele avuca sığmamak” deyimini “söz dinlememek, kural tanımamak, şımarıkça ve taşkınca davranışlarda bulunmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 752). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “onun eli onları içine alamıyordu” şeklinde aktarılmıştır.

65.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
56: 45	Çöl sıcaklığının, kum fırtınasının hakkından en iyi bizim kıl çadırlarımız gelir.	خيمننا هي الأفضل في مواجهة حرارة الصحراء والعواصف الرملية.

“Hakkından gelmek” deyimini “1) zor bir işi başarmak, 2) birini hak ettiği sert işlemlerle cezalandırmak” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 836). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “... karşı koymada bizim çadırlarımız en iyisidir” şeklinde aktarılmıştır.

66.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:04:54	Tahta göz dikmesinin başka izahı olamaz.	لا يوجد تفسير آخر غير أنه وضع عينه على العرش.

“Göz dikmek” deyimini “bir şeyi her halde ele geçirmek istemek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 808). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “gözünü koymak” şeklinde aktarılmıştır.

67.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:13:27	Benim gayri bu yalanlara karnım tok.	قد امتلأت معدتي بكذباتك.

“Karnım tok” deyimini “bu gibi sözleri dinlemeye gerekseme duymuyorum” anlamındadır (Aksoy, 2017: 913). Deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimle çevrilerek “midem doldu” şeklinde aktarılmıştır.

6.3. Açıklama Yoluyla Çeviri

1.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
4: 40	O zaten ser verir sır vermez.	هو اساسا لا يفشي الأسرار أبدا.

“Ser verip sır vermemek” deyimini “ağı çok pek olmak, ne denli sıkıştırılırsa ağızından sır alınamamak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 1032). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “sırları yaymaz” şeklinde aktarılmıştır.

2.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:18:00	Onun için içindeki vesveselere de bu obadaki haddini bilmezlere de hiç kulak asma.	لهذا السبب لا تصغي للذين لا يعرفون حدهم في هذا المخيم ولا حتى للوسوسة التي بداخلك.

“Kulak asmamak” deyimini “önem vermemek, dinlememek” anlamında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 943). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “dinleme” şeklinde aktarılmıştır.

3.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:53:43	Ser verdi sır vermedi.	لم يخبرني.

“Ser verip sır vermemek” deyimini “ağı çok pek olmak, ne denli sıkıştırılırsa ağızından sır alınamamak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 1032). Deyim metin içerisinde tekrar geçmektedir. Ancak Arapçaya aktarım şekilleri farklıdır. Bu kısımda deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “bana bildirmedi” şeklinde aktarılmıştır.

4.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:53:48	Belli ki bir kuyruk acıları var.	من الواضح أن هناك أمرا ما.

“Kuyruk acısı” deyimini “daha önceki hırpalanıştan duyulan hınç” anlamındadır (Aksoy, 2017: 949). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “bir şey olduğu belli” şeklinde aktarılmıştır.

5.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
3: 12	İt, köpek kuyruğunu sallaya sallaya obada dolaşmasın .	لا يستطيع الكلب وأعوانه أن يتجولوا فيها على هواهم.

“Kuyruk sallamak” deyimini “yaltaklanmak” anlamında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 949). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “istedikleri gibi dolaşmak” şeklinde aktarılmıştır.

6.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
40: 41	Oba cadı kazanı .	المخيم في وضع حرج.

“Cadı kazanı” deyimini “herkesin birbirine düştüğü, düşmanlıkların kaynaştığı yer” anlamındadır (Aksoy, 2017: 670). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “oba zor durumda” şeklinde aktarılmıştır.

7.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:00:12	Gözleri sürekli yeğenin üzerinde .	يحاول الاعتناء بقريبه دائما.

“Gözü (birinin bir şeyin) üzerinde olmak” deyimini “bir kimsenin ne yaptığına, bir şeyin ne durumda olduğuna sık sık bakarak kötü bir sonuca meydana vermemeye çalışmak”

anlamındadır (Aksoy, 2017: 823). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “itina gösteriyor” şeklinde aktarılmıştır.

8.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:00:47	Tüm Müslüman saraylarının muhaberelelerini ele geçirmemiz lazım.	يجب علينا أن نعرف جميع الأحاديث الدائرة في كل قصور المسلمين.

“Ele geçirmek” deyimini “1) kaçmakta olan kişiyi yakalamak, 2) pek kolay bulunmayan bir şeyi edinmek” anlamında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 752). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “bilmemiz gerekiyor” şeklinde aktarılmıştır.

9.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:04:08	Herkes minberin güzelliğini bire beş katarak birbirine anlatırken...	يشرح الناس لبعضهم عن جمال المنبر ويبالغون في وصف جماله.

“Bire bin katmak” deyimini “olan şeyi abartarak anlatmak, başkasının sözünü aktarırken onun söylemediği birçok şeyler eklemek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 646). Deyim kaynak metinde “bire beş katmak” şeklinde kullanılmıştır. Arapçaya aktarırken açıklama yolu kullanılarak “insanlar minberin güzelliğini birbirlerine abartarak anlatıyorlar” şeklinde çevrilmiştir.

10.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:13:02	Ne işler karıştırdığını bilmez miyim?	هل تظنني لا أعرف ما فعلته؟

“İş karıştırmak” deyimini “düzgün yürümekte olan işi güçleştirecek durum oluşturmak” anlamında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 889). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla aktarılarak “ne yaptığını bilmediğimi mi zannediyorsun” şeklinde çevrilmiştir.

11.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:40:54	Uyku tutmadı.	لم أستطع النوم.

“Uyku tutmamak” deyimini “bir türlü uyuyamamak” anlamındadır (Aksoy, 2017:1086). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “uyuyamadım” şeklinde aktarılmıştır.

12.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:06:13	Başımıza ne bela tebelleş olduysa bunların hepsinin sebebi Ertuğrul mudur?	هل كل المصائب التي حلت بنا بسبب أرطغرل؟

“Tebelleş olmak” deyimini “musallat olmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 1068). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “başımıza gelen bütün belalar” şeklinde aktarılmıştır.

13.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:06:29	Herkesin gözünü boyar , yağ gibi üste çıkar .	يخدع الجميع ويفرض رأيه عليهم

“Göz boyamak” deyimini “kötü şeyi iyi gibi göstererek aldatmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 807). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “herkesi kandırır” şeklinde aktarılmıştır.

“Üste çıkmak” deyimini “suçlu olduğu halde suçsuz durumuna gelmeyi ve suçlu olduğunu söyleyenleri suçlamayı başarmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 1088). Deyim

Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “onlara boyun eğdirir ve kendi görüşünü onlara dayatır” şeklinde aktarılmıştır.

14.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:03:19	Cevabı dün gece gırtlığına çöktüğün avratta gizli.	فجواب هذا السؤال مخبأ عند المرأة التي أردت خنقها ليلية البارحة.

“Gırtlığına basmak” deyimini “birine bir şey yaptırmak için büyük zor kullanmak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 795). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “boğmak istediğin kadında” şeklinde aktarılmıştır.

15.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:34:52	İnşaAllah düşmana göz açtırmayacaklar.	لن يعطوا أي فرصة للعدو بإذن الله.

“Göz açtırmamak” deyimini “başka bir iş yapmasına vakit ve fırsat vermemek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 806). Daha önceki bölümlerde geçen bu deyim Arapçaya benzer anlam, farklı biçimde aktarılmıştı. Bu bölümde ise açıklama yoluyla çevrilerek “düşmana hiçbir fırsat vermeyecekler” şeklinde aktarılmıştır.

16.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:39:52	Ordumla üstünüze bir kara bulut gibi çöküp herkesi kılıçtan geçireceğimi bil.	اعلم أنني سأداهمكم مع جيشي واقتلكم جميعا.

“Kılıçtan geçirmek” deyimini “hepsini (kılıçla) öldürmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 927). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “hepinizi öldüreceğim” şeklinde aktarılmıştır.

17.

10. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
2:03:07	Ne geveleyip durursun ağzında?	ما الذي تقصدينه؟

“Lafı ağzında gevelemek” deyimini “açık konuşmayı söyleyeceği şeyi bir türlü söyleyememek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 953). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilip “ne demek istiyorsun” şeklinde aktarılmıştır.

18.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
11: 07	Seni her zaman baş tacı eden , bütün ithamlara rağmen senin arkanda olan adam bunları hak etti mi?	هل استحق الرجل الذي يقدرك والذي وقف بساندك رغم كل الاتهامات كل ذلك الكلام؟

“Baş tacı etmek” deyimini “çok değer verip üstün saygı göstermek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 628). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “sana kıymet veren” şeklinde aktarılmıştır.

19.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
11: 30	Bunun tek sebebi de babanın inadıyla Ertuğrul’un dik başlılığı .	وكل هذا كان سيكون بسبب عناد أبيك و تصرف أرتغرل على هواه.

“Dik başlı” deyimini “1) kurumlu, 2) inatçı, büyüklerinin sözüne uymayan” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 718). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “Ertuğrul’un keyfine göre davranışları” şeklinde aktarılmıştır.

20.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
12: 01	Ama gıki çıkmaz oldu.	لكن أصبح الآن لا ينطق بكلمة واحدة.

“Gıkı çıkmamak” deyimini “bir davranış karşısında hiç sesini çıkarmamak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 794). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “tek kelime konuşmaz oldu” şeklinde aktarılmıştır.

21.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
15: 18	Topraklarımdan çekip gidersin.	تخرج من أرضي.

“Çekip gitmek” deyimini “savuşup gitmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 690). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “toprağımdan çıkarsın” şeklinde aktarılmıştır.

22.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
21: 33	İki yakamız bir araya gelmiyor.	لا نستطيع إتمام أي عمل بشكل صحيح.

“İki yakası bir araya gelmemek” deyimini “geçim sıkıntısı çekmek, borçtan kurtulamamak” ve “gelirle gideri, yapılması gerekenle yapılanı denkleştirememek, işleri düzene koyamamak” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 877). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “hiçbir işi doğru bir şekilde tamamlayamıyoruz” şeklinde aktarılmıştır.

23.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
40: 01	Tabi Ertuğrul ayağınıza dolanmazsa.	هذا بالطبع إن لم يقم أرتغرل بإعافتكم.

“Ayağına dolaşmak (dolanmak)” deyimini “1) başkasına yaptığı kötülük, kendi başına gelmek, 2) iş yapmakta olan birine engel olmak” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 596). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “size engel olmazsa” şeklinde aktarılmıştır.

24.

15. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
56: 16	Elinden ancak bu kadar gelir.	هذا كل ما يمكنني فعله.

“Elinden gelmek” deyimini “yapabilmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 758). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “yapabileceğimin hepsi bu” şeklinde aktarılmıştır.

25.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
18: 49	Ne oldu bize ana? Kurbanın olayım söyle.	ماذا جرى لنا يا أمي؟ أرجوكي قولي.

“Kurban olayım” deyimini “1) canım feda olsun, 2) yalvarırım” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017:945). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “lütfen, rica ederim söyle” şeklinde aktarılmıştır.

26.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
57: 55	Her gün burnumun dibinde olsanız bile...	حتى لو كنتم كل يوم بقربي...

“Burnunun dibinde” deyimini “çok yakınında” anlamındadır (Aksoy, 2017: 666). Deyim Arapçaya açıklama yoluyla çevrilerek “yakınımda” şeklinde aktarılmıştır.

6.4. Hatalı Çeviri

Bu kısımda kaynak metin içerisinde geçen bazı deyimlerin çevirmenler tarafından fark edilememesi veya yanlış anlaşılması sonucunda ortaya çıkan hatalı çeviriler ele alınmaktadır.

1.

1. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:47:25	Övündüğün şövalyelerin birkaç kıçı kırık alpin hakkında gelemedi.	الفرسان الذين تمدحهم لم يستطيعوا أخذ حقهم من أربعين محارب.

“Kıçı kırık” deyimini “önemsiz, değersiz” anlamındadır (Aksoy, 2017: 927). Ancak çevirmenin deyimini anlayamaması, fark edememesi veya yanlış duyması sebebiyle söz konusu deyim hatalı çevrilerek “kırık alp” şeklinde aktarılmıştır.

2.

5. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
26: 17	Halep yolunda tepelerine bineceğiz.	لينتظروا في التلال التي في طريق حلب.

“Tepesine binmek” deyimini Aksoy’un sözlüğünde belirttiği üzere “ensesine binmek” deyimini ile aynı anlama sahiptir ve “bir işi yaptırmak için sürekli olarak baskı altında bulundurmak” anlamında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 768). Dizide ise “düşmanı ezmek, ona kötü davranmak” anlamında kullanılmıştır. Ancak Arapçaya aktaran çevirmenler “tepesine binmek” ifadesinin bir deyim olduğunu anlayamamış ve “Halep yolundaki tepelerde bekleyin” şeklinde bir çeviri yapmışlardır. Bu şekilde hedef metine deyim hatalı bir şekilde aktarılmıştır.

3.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
20: 14	Ne menem bir şeydir bu?	لا بد أن شيئاً جرى.

“Ne mene” deyimini “ne türlü, nasıl?” anlamındadır (Aksoy, 2017: 977). Deyim muhtemelen çevirmen tarafından anlaşılammış ve açıklama yoluyla da deyimın anlamı aktarılamamıştır. Ancak çevirmenin kendi yorumu ile deyimın geçtiği kısım telafi edilmiş ve “bir şey olmuş olmalı” şeklinde aktarılmıştır.

4.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
49: 01	Sırtımda bunca günahla yüzüm bile olmaz sırat köprüsünden geçmeye.	بكل هذه الذنوب على ظهري لن تمر حتى الابتسامة على وجهي.

“Yüzü olmamak” deyimini “ona karşı kusurlu olduğundan ya da daha önce kendisinden çok şey istemiş bulunduğundan artık bir şey isteyecek durumda olmamak” anlamındadır (Aksoy, 2017: 1138). Söz konusu deyim hedef metine doğru bir şekilde aktarılamamıştır. Muhtemelen çevirmenin deyimini yanlış anlaması veya deyimini fark edememesi sonucunda deyim hatalı çevrilerek “sırtımdaki bu günahlarla yüzüme tebessüm bile uğramaz” şeklinde aktarılmıştır.

5.

20. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:15:34	Biz bunu bile bile seni bağrımıza bastık.	نحن نعلم هذا جيدا قد دسنا ربيعك.

“Bağrına basmak” deyimini “1) göğsü üzerine yaslanıp sevmek, 2) birini sevgi ve şefkatle yanına alıp korumak, yetiştirmek” anlamlarında kullanılmaktadır (Aksoy, 2017: 611). Dizide deyimın ikinci anlamı kullanılmıştır. Ancak burada bir yanlış anlaşılma söz konusudur. Çevirmen muhtemelen “bağır” kelimesini “bahar” olarak anlamıştır. Bu yanlış anlaşılma sonucunda deyim hedef metne doğru bir şekilde aktarılamayıp “senin baharına bastık” şeklinde bir tercüme ortaya çıkmıştır. Böylelikle deyim hedef metne hatalı olarak aktarılmıştır.

6.

25. Bölüm	Kaynak Metin	Hedef Metin
1:37:56	Aykız'ımızı artık başgöz ettim .	قد اطمأنت على أيكيز من بعد الآن.

“Başgöz etmek” deyimini “evlendirmek” anlamındadır (Aksoy, 2017: 618). Ancak çevirmen söz konusu deyimini tam anlayamadığı için deyim hedef dile hatalı çevrilerek “artık Aykız için gönlüm rahat” şeklinde aktarılmıştır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çeviribilim denildiğinde ilk olarak akla Batı ve Batı kaynaklı çalışmalar ve eserler gelmektedir. Türkiye’de Arapça Mütercim Tercümanlık bölümlerinin açılmasıyla Arapça da çeviribilim alanına dâhil olmuştur. Bu sayede çeviribilim alanına yeni bir hareket gelmiştir. Bu bağlamda alana sadece Batıdan değil aynı zamanda Doğudan da bakılma imkânı doğmuştur. Batı-Doğu eksenli çalışmaların yanı sıra aynı coğrafyada yaşayan benzer örf, adet ve geleneklere sahip toplumları inceleme imkânları ortaya çıkmıştır.

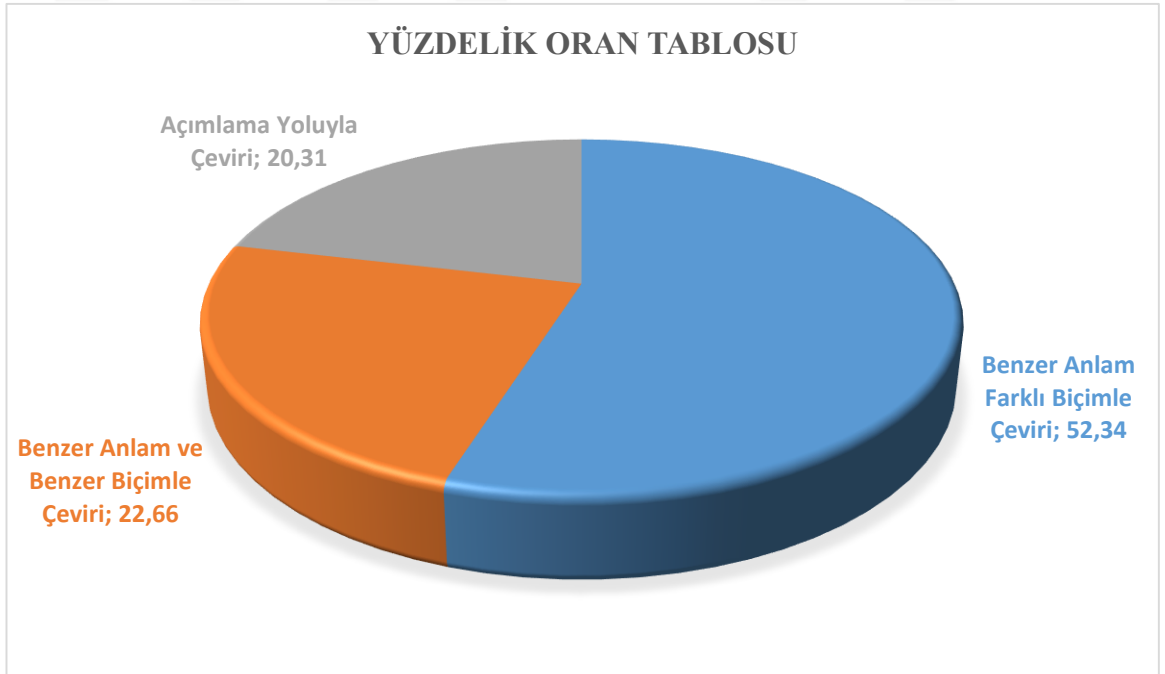
Uzun yıllar deyimlerin çevirisi ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu bağlamda Kur’an-ı Kerim’de veya edebî eserlerde geçen deyimler incelenmiştir. Görsel-işitsel medyanın dünya çapında yaygınlaşmasıyla ve teknolojinin gelişmesiyle bu alandaki çeviri sektörüne de ilgi artmıştır. Herhangi bir ülkenin kültürü, yaşam biçimi, düşünce yapısı gibi özelliklerini başka toplumlara en hızlı ve etkili şekilde iletmenin yollarından biri görsel-işitsel çeviri olmuştur. Edebî eserlerin yanı sıra çeviribilimciler bu alanla yakından ilgilenmeye başlamışlardır. Bu bağlamda, bu tez çalışması farklı bir açıdan deyimleri ele aldığı için önem arz etmektedir. Son zamanlarda başta Arap halkları olmak üzere dünyanın dört bir yanında Türk dizileri yoğun bir ilgiyle takip edilmektedir. Diziler aracılığıyla Türkçeyi öğrenenlerin sayısının arttığı düşünülmektedir.

Tez çalışmasında çeviri, kültür, deyimler, görsel-işitsel çeviri ve *Diriliş Ertuğrul* dizisi hakkında bilgiler sunulmuştur. Kuramsal çerçeve bağlamında Mona Baker’in deyim çevirisi stratejileri ele alınmıştır. İncelenen bölümler kapsamında yüz yirmi sekiz adet deyim tespit edilmiştir. Her bir deyim Mona Baker’in çeviri stratejileri açısından ele alınmıştır. Bu bağlamda “Benzer anlam benzer biçimle” çeviri stratejisi ile yirmi dokuz, “Benzer anlam farklı biçimle” çeviri stratejisi ile altmış yedi, “Açıklama yoluyla” çeviri stratejisi ile yirmi altı deyim Türkçeden Arapçaya aktarılmıştır. Dizinin çevirisinde daha çok “Benzer anlam farklı biçimle” çeviri stratejisi kullanılmıştır. Bu durum her iki toplumun birbirine olan yakınlığını göstermektedir. Deyimler gibi kültüre özgü yapıların her iki toplumda da benzer şekilde kullanıldığı görülmektedir. Benzer anlam benzer biçimle çevrilen yirmi dokuz deyim ise her iki kültürün ortak deyimlere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Açıklama yoluyla çevrilen yirmi altı deyim, kaynak kültürde var olan deyimlerin hedef kültürde açıklanarak bir karşılık bulabildiklerini göstermektedir. Çevirmenlerin “Çıkarma yoluyla” çeviri stratejisini kullanmamaları kaynak kültürün hedef dile aktarılabildiğine işaret etmektedir.

Ayrıca her iki toplumda bu deyimlere karşılık gelen durumların var olduğu görülmektedir. Dizinin incelenen bölümleri neticesinde altı tanesi hatalı olmak üzere elde edilen toplam yüz yirmi sekiz deyimın çevirisinde kullanılan stratejilerin oranları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır. Hatalı çevirilerin oranı % 4,69'dur.

Çizelge 7.1. Deyim stratejilerinin kullanım sıklığı

Stratejilerin Kullanım Derecesi	Stratejiler	Stratejilerin Kullanılma Sıklığı	Oran
1	Benzer Anlam Farklı Biçimle Çeviri	67	%52,34
2	Benzer Anlam ve Benzer Biçimle Çeviri	29	%22,66
3	Açıklama Yoluyla Çeviri	26	%20,31
	Toplam	122	%95,31

Şekil 7.1. Yüzelik oran tablosu

Diriliş Ertuğrul dizisi konu bakımından Arap toplumlarının ilgisini çeken bir dizidir. Müslüman bir liderin yaşadığı toprakları vatan edinme çabası ve bu yoldaki tutumu Arap

halkların beğenisini kazanmaktadır. Çünkü bu konuda Türkler ile aynı düşünce yapılarına sahiplerdir. Dizi içerisinde kullanılan at, çadır, kılıç gibi aletler Arap toplumları için de büyük önem arz eden unsurlardır. Arap toplumları bu sayede dizi içerisinde kendilerine ait değerleri bulmakta ve dizi ile özdeşleşmektedir. Bu durum da dizinin izlenme oranını arttırmaktadır. Çeviriler anlaşılır veya yeterli olmasa bile insanlar dizi içerisindeki ihtişamlı, maceralı sahneleri izlemeyi tercih etmektedirler.

Tez çalışmasındaki incelemeler sonucunda altı adet deyim Arapçaya yeterli derecede etkili ve kaliteli olarak aktarılamadığı görülmektedir. Bazı kısımlarda çevirmenin deyimini anlayamadığı veya fark edemediği anlaşılmaktadır. Çeviri sürecinde deyimlerin çevirisi önemli olduğu kadar da zordur. Burada çevirmene çok büyük görevler düşmektedir. Çevirmenin kaynak dilde geçen ifadelerin anlamlarını ve verdiği mesajları çok iyi anlaması gerekmektedir. Ayrıca dizi içerisinde birkaç kez geçen aynı deyim farklı şekillerde tercüme edildiği gözlemlenmiştir. Bu durum dizinin birden fazla çevirmen tarafından çevrildiğini göstermektedir. Böylece her bir çevirmenin diziyi kendi bağlamında kendi kültür düzeyinde çevirdiği ortaya çıkmaktadır. Dizide anlaşılamayan veya yetersiz çevirilerin bir başka sebebinin de çevirilerin tek taraflı yapılması olarak düşünülmektedir. Türk-Arap işbirliği içerisinde yapılan bir çevirinin daha sağlıklı olacağı aşikârdır. Çevirilerdeki basit hataların, örneğin “tepesine binmek” deyimindeki “tepe” kelimesini gerçek anlamıyla çevrilmesi; “bağrına basmak” deyimindeki “bağır” kelimesini “bahar” olarak anlaşılması gibi hatalar çevirmenin yeterince Türkçeye hâkim olmadığını göstermektedir. Bu durum dünya çapında yoğun bir ilgiyle takip edilen bu dizinin çevirileri daha dikkatli yapılma zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

Dizi içerisinde geçen deyimlerin farklı biçimlerde de ifade edilebileceği düşünülmektedir. Bu sebeple bazı ifadeler alternatif çeviriler aşağıdaki şekilde sunulmuştur. Çeviriler sonucunda çoğu deyim benzer anlam, farklı biçimle aktarılabildiği görülmektedir. Söz konusu çeviriler dizi içerisinde geçen deyimlerin Arapça karşılıkları olarak bir öneri mahiyetindedir.

○ Benzer Anlam ve Benzer Biçimle Çeviri

Kaynak Metin	Hedef Metin
Yakında kokusu çıkar demiştim sana.	لقد قلت لك، ستخرج رائحته قريباً
Halep'ten eli boş dönmeysin.	لا تعد من حلب ويدك خالية
Ben kendimi bildim bileli seni sevdim.	انا احبك منذ ان وعيت على نفسي.
Ecelinin geldiğini bizden duysun.	لعيلم عن طريقنا أن أجله قد حل.
Yazıklar olsun sana Süleyman.	ويل لك يا سليمان.
Bu söz üzerine Mekkeliler bayram etti.	بسبب هذا الكلام لقد عمل المكيون عيداً.

○ Benzer Anlam, Farklı Biçimle Çeviri

Kaynak Metin	Hedef Metin	Geri Çeviri
Onun sultan Alâeddin'in gözüne girmesi çok önemli.	المهم أن يقتع به السلطان علاء الدين	Önemli olan Sultan Alâeddin'i ikna etmesi.
Müslümanlar birbirine düşmüşken bu sefer işimiz zor olmayacak.	لن تكون مهمتنا صعبة هذه المرة، لأن المسلمين منشغلون بالتناحر بينهم	Bu sefer işimiz zor olmayacak, çünkü Müslümanlar birbirleriyle kavga etmekle meşguller.
Türklerle Selahattin Eyyubi'nin torunlarını birbirine düşürdüğümüz gün hedefimize ulaşacağız.	- سنحقق هدفنا عندما يُعادي أحفاد صلاح الدين الأيوبي الأتراك - سنحقق هدفنا يوم نزرع الفتنة بين احفاد صلاح الدين الايوبي وبين الاتراك	- Selahattin Eyyubi'nin torunları Türklere düşmanlık ettiğinde hedefimizi gerçekleştireceğiz. - Selahattin Eyyubi'nin torunları ile Türkler arasında fitne ektiğimiz gün hedefimizi gerçekleştireceğiz.
O çoban başı Selçukluya kafa mı tutacak?	هل سيتحدى هذا الراعي السلجوقيين؟	Bu çoban Selçuklulara meydan mı okuyacak?
Gördün mü kızını? Şimdiden avucunun içine almış Ertuğrul'u.	انظري إلى هذه الفتاة، لقد استحوذت على أرطغرل منذ زمان.	Şu kıza bak, Ertuğrul'u kontrol altına almış bile.
Dilinin altındaki baklayı çıkar istersen ha?	أفرغي ما بجعبتك، لو أردت ذلك طبعاً؟	Çantandakileri boşalt, eğer bunu istersen tabi ki?
Onun için içindeki vesveselere de bu obadaki	لا تعر أهمية اللوساوس التي بداخلك وللذين لا يعرفون حدودهم.	İçindeki vesveselere ve hadlerini bilmeyenlere önem verme.

haddini bilmezlere de hiç kulak asma.		
Belli ki bir kuyruk acıları var.	- يبدو أن لهم مشكلة ما. - يبدو أن لهم وجع قديم من هذا الأمر.	- Onların bir sorunu olduğu görünüyor. - Bu durumla ilgili eski bir acıları olduğu görünüyor.
İt, köpek kuyruğunu sallaya sallaya obada dolaşmasın.	لا أريد أن يتجول الكلاب في المزرعة وهم يهزون أذيالهم كيف ما يرغبون	Köpeklerin çiftlikte kuyruklarını istedikleri gibi sallayarak dolaşmasını istemiyorum.
Halep yolunda teplerine bineceğiz.	- سنفرض قوتنا في طريق حلب - سنسيطر عليهم في طريق حلب	- Halep yolunda gücümüzü uygulayacağız. - Halep yolunda onları kontrol altına alacağız.
Sana boyunun ölçüsünü vereyim mi?	هل تريد أن ألقينك درسا؟	Sana bir ders vermemi ister misin?
Gözleri sürekli yeğenin üzerinde.	يراقب ابن اخته دائما.	Kız kardeşinin oğlunu devamlı gözetliyor.
Tüm Müslüman saraylarının muhaberelelerini ele geçirmemiz lazım.	يجب ان نسيطر على جميع المخابرات من المسلمين الموجودين داخل القصر.	Sarayın içinde bulunan Müslümanlardan bütün muhabirleri kontrol altına almalıyız.
Siz o zor günlerde döşeğinizde ecel terleri dökerken...	بينما كنت على السرير وتصارع الموت	Sen yatağında ölümle boğuşurken...
İki cihanda elim yakanda olur Ertuğrul beyim.	لن أبرنك الذمة يا سيد أرطغرل.	Ertuğrul bey seni affetmeyeceğim.
Herkesin gözünü boyar, yağ gibi üste çıkar.	يراوغ الجميع ويطفو فوق الماء كالزيت.	Herkesi kandırır ve yağ gibi suyun üstüne çıkar.
Ne geveleyip durursun ağzında?	ما الذي تضمنيه من كلام؟	Gizlediğin söz ne?
Bunun tek sebebi de babanın inadıyla Ertuğrul'un dik başlılığı.	السبب في كل هذا هو عناد ابيك ورأي أرطغرل المتمزمت.	Bütün bunların sebebi babanın inadı ve Ertuğrul'un sert (katı, dar) görüşü.
Ertuğrul o kızın peşine düştüğünden beri bizim de obanın da burnu pislikten çıkmaz oldu.	اصبحت المشاكل تلاحق قبيلتنا منذ اليوم الذي بدأ به أرطغرل بملاحقة تلك الفتاة.	Ertuğrul'un o kızını takip etmeye başladığı günden beri sorunlar obamızı terk etmez oldu.
Ertuğrul cihana kafa tutup şehzade kızını	كم ضحية سنقدم بعد، بسبب تحدي أرطغرل للعالم بأسره كي يجعل ابنة الأمير تنام على فراشه.	Ertuğrul'un, emir kızının kendisinin yatağında uyuması için bütün

döşegine atana kadar kaç can daha vereceğiz?		dünyaya meşdan okuması yüzünden kaç kurban daha vereceğiz?
Hayırdır komutan, bu defa kılıcını gözümüze soka soka gelmedin otağımıza.	خير ا ايها القائد، لم تأتي إلى مخيمنا هذه المرة ملوحا بسيفك.	Hayırdır komutan, bu sefer kılıcını sallayarak gelmedin otağımıza.
Demek benimle oyun oynamak istediniz Süleyman Şah ve evlatları.	إذن انت تريد أن تحيك المكائد علي يا شاه سلميان وأولاده.	Demek bana tuzaklar kurmak istiyorsun Ey Süleyman Şah ve evlatları.
Canı cehenneme.	أذهب إلى الجحيم	Cehenneme git.
Yoksa dönüp dolaşır ucu bana gelir.	وإلا ستقع التهمة علي	Yoksa suç benim üzerime düşecek.
Bu işin içinde bir iş var.	هناك علة في هذا الأمر.	Bu işte bir illet (sebeup, arıza) var.
Ertuğrul ile Gündoğdu abime can verdiğiniz söyleniyor Halime.	يقولون أنك انقذتي روح كوندوغدو مع أرطغرل.	Ertuğrul ile Gündoğdu'nun canını kurtardığını söylüyorlar.
Benim ilk göz ağrım.	يا أول فرحتي.	Ey ilk sevincim.
Yollarımı mı gözler oldun?	هل أصبحت تنتظر عودتي؟	Dönüşümü bekler mi oldun?
Lakin sen vesveseden aklım kaybedeceksin.	لكنك ستفقد صوابك بسبب الوسوسة.	Lakin sen vesvese yüzünden doğruluğunu kaybedeceksin.
Sırtımda bunca günahla yüzüm bile olmaz sırat köprüsünden geçmeye.	لن أستطيع العبور من على الصراط المستقيم وعلى ظهري كل هذه الذنوب.	Sırtımda bu kadar günahla sırat köprüsünden geçemem.
Beyimiz Süleyman Şah'tır, ben toyda boyumun ölçüsünü aldım.	سيدنا شاه سليمان، وأنا أخذت درسا منذ يوم الاجتماع.	Beyimiz Süleyman Şah'tır, ben toplantı günü bir ders aldım.
Biz bunu bile bile seni bağrımıza bastık.	لقد احتويناك بالرغم من معرفتنا هذا جيدا.	Biz bunu iyi bilmemize rağmen seni içimize aldık.
Yer yarıldı yerin dibine girdi sanki.	كأن الأرض انشقت وابتلعتة.	Sanki yer yarıldı ve onu yuttu.
Erkek deli bir küheylan gibidir, o deliliğiyle otağını ayakta tutar.	الرجل مجنون مثل الفرس الكحيلان وهو بجنونه هذا يحمي الخيمة من الانهيار.	Erkek deli bir küheylan gibidir, o bu deliliğiyle çadırını yıkılmaktan korur.
Tahta göz dikmesinin başka izahı olamaz.	لا يمكن تفسير طمعه في تولي السلطة.	Yönetime geçmedeki hırsını açıklamak mümkün değil.
Benim gayri bu yalanlara karnım tok.	لقد شبعت ولا يمكنني ابتلاع كذباتك.	Doydum , yalanlarını yutmam mümkün değil.

○ Açıklama Yoluyla Çeviri

Kaynak Metin	Hedef Metin	Geri Çeviri
Aykız'ımızı artık başgöz ettim.	لقد زوجت ابنتي أيكز.	Kızım Aykız evlendi.
Ser verdi sır vermedi.	لم يُطلعني على السر.	Sır hakkında bana bilgi vermedi.
Ağzını yoklamıştım.	حاولت أن استدرجه بالكلام.	Ondan söz almaya (çekmeye) çalıştım.
Kafam yorma.	لا تشغل بالك.	Zihnini meşgul etme.
Ertuğrul her şeyin üstesinden gelir.	أرتغرل سينجح في كل شيء.	Ertuğrul her şeyde başarılı olur.
Yola düşmeden gidip İbnu'l-Arabî'nin bir hayır duasını alalım.	لنذهب ونستترك بابن العرب، قبل البدء برحلتنا.	Yolculuğumuza başlamadan önce İbnu'l-Arabî'ye gidelim ve duasını alalım.
Çok şükür ki sıhhatinize kavuşup tekrar başımıza geçtiniz.	حمدا لله، لقد شفيت وعدت ترأسنا من جديد.	Allah'a hamdolsun, iyileştin ve yeniden bize başkanlık yapmaya döndün.
Ne menem bir şeydir bu?	ما هذا الشيء العجيب؟	Bu ilginç şey nedir?

KAYNAKÇA

- Adiel, M.A. E., Ahmed, M. A. (2016). Difficulties encountered by Sudanese students in translating idiomatic expressions from English into Arabic. *International Journal of Humanities Social Sciences and Education* (IJHSSE), 3(6),36-40.
- Ahanov, K. (2008). *Dil Biliminin Esasları* (Çev. Murat Ceritoğlu), TDK, Ankara, (Eserin orijinali 1993’de yayımlandı), 165.
- Aixelà, J.F. (1996). Culture-specific Items in Translation. In R. Álvarez & M. Carmen-Africa Vidal (Eds.). *Translation, Power, Subversion* (pp. 52-78). Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Akdağ, A. I. (2010). *Oulipo Teknikleri Çerçevesinde Bir Çeviri Çalışmasına Kültürel, Biçimsel ve Söylemsel Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Aksan, D. (2002). *Anadilimizin Söz Denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin Sözcükleri*. Ankara, Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (2018). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1 (Atasözleri Sözlüğü)*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (2017). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2 (Deyimler Sözlüğü)*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Ali, H., Rushaidi, S. A. (2016). Translating Idiomatic Expressions from English into Arabic: Difficulties and Strategies. *Arab World English Journal*, 7(4), 187-201.
- Al-Shawi, M., Mahadi, T.S.T. (2012) Strategies for translating idioms from Arabic into English and vice versa. *Journal of American Arabic Academy for Sciences and Technology*, 3 (6), 139-147.
- Baker, M. (2011). *In other words: A coursebook on translation*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Baş, N. (2016). *Görsel-İşitsel Çeviri Dublaj ve Sesli Betimleme*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Bilgin, A. (2014). *Kur’an’daki Deyimler ve Zemahşeri’nin Keşafı*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.
- Carroll, M., Jan I. (1998). Code of Good Subtitling Practice. ESIST- *European Association for Studies in Screen Translation*. <https://www.esist.org/wp-content/uploads/2016/06/Code-of-Good-Subtitling-Practice.PDF.pdf>. (Erişim tarihi: 18.06.2018).
- Catford, J.C. (1965). *A linguistic theory of translation*. London: Oxford University Press.
- Chaume Varela, F. (2013). The turn of audiovisual translation: New audiences and new Technologies. *Translation Spaces*, 2, 105-123.

- Chiaro, D. (2013). Audiovisual Translation. *The Encyclodepia of Applied Linguistics*, (Ed.) C.A. Chapelle, UK: Blackwell Publishing Ltd.
- Davies, E. E. (2003). A goblin or a dirty nose? The treatment of culture-specific references in translations of the Harry Potter book. *The Translator*, 9 (1), 65-100. Retrieved October 17, 2015 <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13556509.2003.10799146>. (Erişim tarihi: 25.06.2018)
- Diaz Cintas, J. (2004). Subtitling: The Long Journey to Academic Acknowledgment. *The Journal of Specialised Translation*, 1, 50-68.
- Doğru, E. (2011). *Dilin Derin Devleti Deyimler*. Ankara: Fecr Yayınları.
- Dweik, B., Thalji, M. B. (2016). Strategies for translating proverbs from English into Arabic. *Academic Research International* 7(2), 120-127.
- Eftekhari, N. (2008). *A brief overview on idiomatic translation*. Retrieved from <http://www.translationdirectory.com/articles/article1739.php>. (Erişim tarihi: 11.05.2018).
- el-Fîlî, S. Y. (2001). Mine'l-Emsâl we Cemîli'l- Aqwâl. *Humât el-Waṭan*, (242), 61.
- Erdoğan, N. (2009). *Altyazı ve Dublaj Çevirileriyle İlgili Yöntem ve Tekniklerin Çeviribilim Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Even-Zohar, I. (1990). Polysystem Theory. *Polysystem Studies, Poetics Today*, 11:1, 9-26.
- Fernando, C. and R. Flavell. (1981). *On Idiom: Critical Views and Perspectives* (Exeter Linguistic Studies 5). University of Exeter.
- Gambier, Y. (2004). La traduction audiovisuelle: Un genre en expansion. *Meta*, 49(1), 1-11.
- Gottlieb, H. (2001). *Screen Translation. Six Studies in Subtitling, Dubbing and Voice-over*. Kopenhagen: Center for Translation Studies, University of Copenhagen.
- Göktürk, A. (2014). *Çeviri: Dillerin Dili*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güneş, A. (2015). *Türkçe Altyazılı Fransız Sinema Filmlerinin Çeviride Eşdeğerlik Bağlamında İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Gürsu, S. (2008). *Yeni Kuramlar Işığında Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Çeviri Etkinliğinin Değişen İşlevi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, p. 43-44.
- Güven, U. (1998). Çeviride Biçem Sorunları ve Jean Paulhan Örneği. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 137- 141.
- Güvenç, B. (2010). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.

- Hendrickx, P. (1984). Partial Dubbing. *Meta*, 29 (2), 217-218.
- Hermans, T. (1999). *Translation in Systems*. Manchester, St. Jerome.
- Hernandez Bartolomé, A. I. and G. Mendiluce Cabrera. (2005). New Trends in Audiovisual Translation: The latest challenging modes. *Miscelanea: A Journal of English and American Studies*, 31, 89-104.
- Howwar, M. (2013). Seeking the nature of idioms: A socio-cultural study in idiomatic English and Arabic meanings. *International Journal of Scientific and Research Publications* (3)2, pp. 13.
- Hornby, M. S. (1999). *Handbuch Translation*, Stauffenberg Handbücher, Tübingen.
- İbn Reşîk, Ebu 'Ali el-Hasan bin Reşîk el-Kayrevânî (1981). *el-'Umde fi Mehâsini's-şi'r ve Âdâbihi*. Beyrut: Dâru'l-Cîl.
- Kalafat, Ç. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Televizyonda Yayınlanan Diriliş Ertuğrul Adlı Diziyi Seyretmesindeki Kültürel Etmenler (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.*
- Katan, D. (1999). *Translating Cultures*. Manchester: St. Jerome.
- Kishtainy, K. (1985). *Arab Political Humour*. London: Quartet Books (Arabic translation by Dr Kamal Al-Yaziji, London: Dar Al Saqi, 1988).
- Koç, C.T. (2018). Necîb Mahfûz'un "Midak Sokağı" Romanındaki Atasözlerinin Çeviride Eşdeğerlik Açısından Değerlendirilmesi. *Nüşa Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, 18(46), 123-142.
- Kuran, N. (1995). Çağdaş Alman Çeviribilimcilerin Yaklaşımları. Mehmet Rifat (dr). *Çeviri ve Çeviri Kuram Üzerine Söylemler*. İstanbul: Düzlem Yayınları, 33-54.
- Kuran, N.P. (1993). *Kültürlerarası iletişim olarak Çeviri: Ingeborg Bachmann'ın "Das Dreißigste Jahr" adlı öyküsünün Türkçe ve İngilizce çevirileri üzerinde bir eleştiri denemesi*. Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü.
- Ladmiral, J.-R. (1979). *Traduire: Théorèmes Pour la Traduction*. Paris, Payot.
- Lederer, M. (1994). *La traduction Aujourd'hui, le Modèle Interprétatif*. Paris, Hachette.
- Lorenzo, L. ve A. Pereira ve M. Xoubanova. (2003). The Simpsons/Los Simpsons: Analysis of an Audiovisual Translation. *The Translator: Special Issue Screen Translation 9: 2*, (Ed.) Y. Gambier, Manchester: UK: St. Jerome Publishing, 269-291.
- Loescher, W. (1991). *Translation performance, translation process and translation strategies*. Tuebingen: GutenNarr.
- Maier, W. (1997). *Spielfilmsynchronisation*. Frankfurt: Peter Lang GmbH.

- Mason, I. (1982). The Role of Translation Theory in the Translation Class. *Quinquereme* 5(1), 18-33.
- Mutçalı, S. (2013). *Arapça - Türkçe Sözlük*. İstanbul: Dağarcık.
- Nâsîf, İ. (1994). *Erva' mâ Kîle mine'l-Emsâl*. Beyrut: Dâru'l-Cîl.
- Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. Prentice Hall International (UK) Ltd.
- Newmark, P. (1981). *Approaches to translation*. Oxford: Oxford University Press.
- Nida, E. (1964). *Towards a science of translating*. Leiden: E.J.Brill.
- Okyayuz, A. Ş. (2016). *Altyazı Çevirisi*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Okyayuz, A. Ş., Kaya, M. (2017). *Görsel-İşitsel Çeviri Eğitimi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Oruçev, A. (1976). *Azerbaycança-Rusça frazelokiya lugeti*. Bakı: Elm Naşriyatı.
- Özcan, M. (2013). *Kur'an-ı Kerîm'deki Bazı Deyimlerin Çeviri Stratejileri Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özcan, M. (2017). Nobel Ödüllü Mısırlı Yazar Necip Mahfuz'un el-Kahiretu'l-Cedide adlı Romanının Türkçe Çevirisindeki Dil Oyunlarının Eşdeğerlik Açısından İncelenmesi / The Analyzes of Translation Equivalence of Language Plays in Turkish Translation of Egyptian Nobel Prize-Winning Author Naguib Mahfouz's Al-Cairo-Al-Jadida Novel". *Turkish Studies* -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Tahsin Aktaş Armağanı) Volume 12/7, ANKARA/TURKEY, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11470>, p. 619-632.
- Özcan, M., Eray, A. (2017). Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur Adlı Romanının Arapçaya Çevirisindeki Deyiş, Deyim, Atasözleri ve Manilerin Çoğul Dizge Kuramı Işığında İncelenmesi / Study of Phrases, Idioms, Turkish Folk Poems and Sayings In Light of Plural String Theorem in the Arabic Translation of Ahmet Hamdi Tanpınar's Tranquility". *Turkish Studies* -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Tahsin Aktaş Armağanı) Volume 12/3, ANKARA/TURKEY, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11606>, p. 701-716.
- Özkan, B., Gündoğdu, A. E. (2011). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkçede Atasözleri ve Deyimler. *Turkish Studies. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 6(3), 1133-1147.
- Palmer, F. R. (2001). *Semantik- Yeni Bir Anlam Projesi* (Türkçeye Çev. Ramazan Ertürk). Ankara: Kitâbiyât.
- Petit, Z. (2009). Connecting Cultures: Cultural transfer in subtitling and dubbing. *New Trends in Audiovisual Translation*, (Ed.) J. Diaz Cintas, Clevedon: Multilingual Matters. 44-57.

- Popović, A. (1970). The concept 'shift of expression' in Translation. James Holmes (der.) *The Nature of Translation*, Lahey, Mouton, 78-85.
- Riley, P. (2007). *Language, culture and identity: An ethnolinguistic perspective*. London: Continuum.
- Santer, A. (2005). *Film und Translation*. Universität Graz.
- Sarikaya, M. (2004). Arap Göç Edebiyatında Aforizmalar. *Nüsha Şarkiyat Araştırmalar Dergisi*, IV(14), 7-24.
- Schröpf, R. (2003). *Übersetzungsstrategien und –Probleme beim Untertiteln*. Universität Saarland.
- Snyder, J. (2008). Audio description: the visual made verbal. In: Jorge Diaz Cintas (ed.) *The Didactics of Audiovisual Translation*. Amsterdam /Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Stenech, M. (1994). *Der Übersetzungsprozess bei der Filmsynchronisation*. Universität Wien.
- Suçin, M. H. (2013). *Öteki Dilde Var Olmak*. Ankara: Say Yayınları.
- Tahir Gürçağlar, Ş. (2016). *Çevirinin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Tahir Gürçağlar, Ş. (2015). *Kapılar: Çeviri Tarihine Yaklaşımlar*. İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Philadelphia ve Amsterdam: John Benjamins.
- Türk Dil Kurumu, (2000). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tylor, E. B. (1871). *Primitive culture: Researches into the development of mythology, philosophy, religion, art, and custom*. London: J. Murray.
- Uysal, H. (1997). *Arapça- Türkçe- İngilizce Deyimler Sözlüğü*. Konya: Uysal Kitabevi.
- Vardar, B. (1982). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. Ankara: TDK Yayınları: 492.
- Vermeer, H.J. (1996). *A Skopos Theory of Translation*. Heidelberg, TEXT con TEXT Verlag.
- Yalçın, M. (2016). Popüler Kültür Ürünü Olarak Türk Televizyon Dizilerinde Etnografik İletişim Kodların Kullanımı: Diriliş "Ertuğrul" Dizisi Örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2332-2341.
- Yalçın, P. (2015). *Çeviri stratejileri kuram ve uygulama*. Ankara, Grafiker Yayınları.
- Yücel, F. (2016). *Çevirinin Tarihi*. İstanbul: Çeviribilim Yayınları.
- İnternet: www.dailymotion.com adresinden 12 Mayıs 2018'de alınmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Eray, Arife
 Uyruğu : Türk
 Doğum tarihi ve yeri : 1993, Of
 Medeni hali : Bekâr
 Telefon : 0 505 512 00 80
 e-mail : arifeeray@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi	Devam ediyor
Lisans	Kırıkkale Üniversitesi	23.06.2015
Lise	Açık Öğretim Lisesi	09.05.2011

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2016 – 2018	Gazi Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
2018 – Devam ediyor	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dil

Arapça
 İngilizce

Yayınlar

- Özcan, M., Eray, A. (2017). "Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur Adlı Romanının Arapçaya Çevirisindeki Deyiş, Deyim, Atasözleri ve Manilerin Çoğul Dizge Kuramı Işığında İncelenmesi / Study of Phrases, Idioms, Turkish Folk Poems and Sayings In Light of Plural String Theorem in the Arabic Translation of Ahmet Hamdi Tanpınar's Tranquility". *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Tahsin Aktaş Armağanı) Volume 12/3, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11606>, p. 701-716, 12/3(701-716).

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

